Dincolo de iubire

Marinela Porumb

foto: Radu Pop - photoDiArtis
design coperta: Enyedi Csaba
corectura: Mihai Curtean

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

PORUMB, MARINELA
Dincolo de iubire / Marinela Porumb ;
ed.: George Căbaș. - Sibiu : Anastasis, 2009
ISBN 978-606-8034-08-9

I. Căbaș, George (ed.)

821.135.1-31

Tipar: S.C. TIPO-LIDANA S.R.L. Suceava

Comanda : 0740-137813

MARINELA PORUMB

Dincolo de iubire

- roman -

EDITURA ANASTASIS

SIBIU 2009

Joc de oglinzi paralele

„Sunt pictoriță, iubesc lumina, culoarea, îmi plac florile, toate florile, dar mai ales trandafirii, îmi plac pisicile şi câinii...". În acest chip se autocaracterizează Ştefania-Fany, eroina romanului „Dincolo de iubire" al Marinelei Porumb (născută la Petreşti-Sebeş, în 1951), într-una din paginile cele mai sensibile ale cărții de față. Nu este, se pare, singura „imagine în oglindă" a autoarei, reflectată în roman. Ea însăşi artist plastic, pictoriță (a se vedea în acest sens Marinela Porumb – „Catalog de expoziție", Sebeş, august 2005, un splendid album personal cu tablouri din întreaga sa creație, a pictoriței iubitoare de lumină şi flori), ca şi eroina cărții, ca şi cealaltă eroină a romanului, Sisi Roşu, în oglinda căreia se desfăşoară viața în

Un „joc de oglinzi", o descoperire de sine şi o redescoperire a memoriei afective, foarte bine puse în scenă, încât cu greu îți vine să crezi că acest roman reprezintă debutul propriu-zis al autoarei

publicat „Grădina cu poveşti”, cu ilustraţii originale), un joc tragic în care realitatea se îmbină cu ficţiunea după căi ştiute pe de-a întregul doar de autorul cvasiomniscient al romanului. Un roman pursânge de dragoste, aşa-zicând, un roman în care naraţiunea (ca şi narativitatea!) nu are alt scop decât de a pune în valoare, literară şi umană, două tragice poveşti de iubire :

Desigur, în acest cadru, nu se putea să nu apară cu pregnanţă şi problema cuplului, de la cel tradiţional, ţărănesc („Să fie om bun”, zice la un moment dat buna Ana), la cel rutinier şi chiar duşmănos dintre soţ şi soţie (Lia-Arpad, Ştefania-Sabin), privit aproape întotdeauna din perspectiva femeii aflate în suferinţă, şi până la cel pasional ( ), relaţie de asemenea privită din perspectiva şi în favoarea femeii care iubeşte şi suferă pentru asta şi în defavoarea bărbatului care îmbină nehotărârea cu indiferenţa, poveste care se încheie, aşa cum îi stă bine unei adevărate poveşti de dragoste, de la Tristan şi Isolda şi de la Romeo şi Julieta încoace, în cel mai tragic mod cu putinţă, în ideea că iubirea şi moartea sunt „a filei două feţe”.

Pe de altă parte, mai trebuie remarcată, în această scurtă prezentare, modernitatea romanului Marinelei Porumb (deşi autoarea nu este deloc interesată de aspectul „tehnic”, cum nu este interesată nici de analiza psihologică, aşa cum ne-am fi putut aştepta de la un autor de gen feminin, într-o lungă şi bună tradiţie a prozei noastre), în sensul că naraţiunea nu se desfăşoară liniar, ci după o logică narativă şi temporală nuanţată, care reuşeşte să menţină treaz interesul cititorului, cu alte cuvinte, să dea suspansului o notă distinctivă şi senzaţionalului (există şi un astfel de aspect în roman!),

una de verosimilitate. Parafrazând pe autoare (vocea fiind a Ştefaniei), ne întrebăm şi noi, aici, ce se poate găsi „dincolo de iubire". Dacă Marinela Porumb descoperă că, după suferinţă şi deznădejde, parafrazând pe Blaga, „ ", să spunem că se poate afla şi discursul despre aceasta, prin apel la memorie şi ficţiune, adică literatură de bun-simţ, dătătoare şi ea de speranţă.

Ioan Radu Văcărescu

Dacă am învăța din greşelile trecutului, am fi mai înțelepți, dar n-am cunoaşte din iubire acordurile ei plăpânde, fiorii începutului neliniştit, n-am căuta cu sufletul zbuciumat privirile, gesturile, zâmbetul care să ne confirme că am fost aleşi.

Dacă nu am simți miracolul iubirii, împlinirea ei, trăirea noastră ar fi pustie şi zadarnică.

Iubirea e nesfârşită ca şi viața şi, tot ca ea, se desfăşoară ciclic. A o readuce înapoi după ce s-a stins e ca şi cum ai căuta în cenuşă măreția copacului lovit de trăsnet. Nici o forță nu-l va mai întrupa cum a fost; va renaşte în alt loc, în alt timp, dacă o sămânță luată de vânt va fi purtată într-un pământ prielnic.

Prolog

„vei căuta iubirea mea mult timp după ce nu voi mai fi,
vei simți răsuflarea-mi fierbinte,
când sufletul tău e cuprins de îngheț
şi fiecare iubire a ta va fi răsăritul apusului nostru”

„Astăzi sunt plecată departe cu gândurile, cu toate trăirile. Mă eliberez de tot ce mă înconjoară… caut în fiecare clipă o măruntă veşnicie…”

„Ieri am făcut o încercare, a fost o regizare perfectă. Voiam să-l descopăr, să-mi dau seama de starea lui sufletească, să-l iau ca pe un trandafir, să rup petală cu petală, până voi ajunge în pocalul cu stamine aurii, în inima lui, să văd ce ascunde sub aerul atât de sigur şi îngâmfat. Bineînțeles, a fost o toană de-a mea, nici nu ştiu de ce am făcut jocul acesta, de fapt nu voiam să descopăr cu adevărat ce am aflat, dar mă amuza. Nu era din partea mea nici măcar curiozitate, îmi place să urmăresc caractere, îmi place să le pătrund, să înțeleg cât şi ce poate ascunde un om. Dar el, pentru mine, nu este orice om. E omul care mi-a adus dragostea, stăpânul de până acum al cugetului şi inimii mele…”

„O colegă îl caracterizase, odată, astfel: «e capabil să iubească orice femeie, depinde de starea lui sufletească de moment pentru ca să-şi îndrepte privirile spre una sau alta din noi, păstrează ceva în el din ipocrizia şi falsitatea cavalerilor care practicau dragostea de dragul dragostei.»

Să fie oare adevărat că iubirea lui pentru mine a fost doar o iluzie pe care am trăit-o singură?"

„Sentimentele vin din afara noastră; atunci când credem că le putem influența, un gest, un cuvânt le schimbă cursul".

,,Credeam că e începutul şi aşteptam plină de speranță urmarea, prea fericită mi se părea că, de aş fi, e semn rău… ființa îmi era inundată de bucurie; simțeam un foc ce mă cuprindea şi fiecare nerv fremăta în mine".

,,Dintr-o mulțime de cristale mă simțeam alcătuită şi doar când îl zăream, o adiere le făcea să vibreze, tremurau cu licăriri ascunse şi-mi era teamă că se vor sparge în mii de fărâme la atingerea lui. Astăzi, cristalele stau nemişcate, parcă un suflu înghețat le-ar fi oprit. E nepăsarea mea cu renunțări de gheață".

,,Mi-am simțit iubirea curată, purificată, trecută printr-un purgatoriu de principii, de reguli şi convenții, zbuciumul meu lăuntric era acum mai intens, pentru că dragostea lui mi se prefira ca nisipul printre degete. Niciodată statornică, niciodată palpabilă".

,,O lumină albă inundă curtea. Reflexe de lumină se strecoară printre copacii desfrunziți. Am o senzație de apăsare, de neîmplinire. Vinovată va fi primăvara asta care nu se mai hotărăşte să vină! Mi-e dor de o rază care să mă încălzească. Mi-e dor de el. Mă zgudui în realitatea mea dureroasă, mă trezesc şi revin… Pentru a câta oară? Totul e atât de inutil… Chiar şi viața. Şi zbuciumul".

Țin cu palmele amândouă caietul cuprins într-o învelitoare maro, veche, din piele de vițel, cu un model gofrat pe ambele fețe, reprezentând frunze şi flori stilizate, încadrate în forme geometrice, asemănătoare inscripțiilor sculptate în piatră de pe mormintele străbune. Interiorul capitonat cu mătase oliv a fost cusut de copertă cu o

panglică verde, îngustă, devenită atât de fragilă în timp, casantă. Pielea copertei, de cea mai bună calitate, s-a ros şi este crăpată la colţuri şi pe cotor, acolo unde mâinile au cuprins-o mai mult. Caietul din interior are copertele din carton subţire, albastru, decolorat, prinse cu o agrafă din sârmă gri, în partea superioară, să nu se împrăştie foile; capsele care le-au ţinut strânse la un loc au ruginit de mult şi s-au pierdut. Foile de hârtie, friabile, par aripile unor fluturi prin fragilitatea delicată care le compune, sunt zdrenţuite pe margini, pătate de lacrimi şi şterse de amprentele degetelor care le-au răsfoit. Îl privesc cu respect şi pioşenie, nu pot să nu mă gândesc la cât de efemere sunt toate în viaţă şi cât de nefiresc este ca lucrurile să dăinuie mai mult decât oamenii. Nefiresc şi bine orânduit. Dacă n-ar fi aşa, Elizabeth ar fi luat pentru totdeauna în mormânt taina iubirii ei.

De când l-am primit, l-am luat de nenumărate ori în mână, l-am răsfoit, am citit fragmente din el, dar n-am avut tăria să-l parcurg până la capăt. Aveam presentimentul că ultimile zile din viaţa unei fete frumoase şi talentate, studentă la Belle Arte, care s-a sinucis din dragoste, poartă în ele zbuciumul profund, taina vieţii şi a morţii.

Dragostea e adeseori puntea dintre viaţă şi moarte.

Fiecare din noi purtăm în suflet un secret, care dezvăluit la momentul potrivit ne poate schimba soarta, ne poate face să trăim marea iubire sau marea dezamăgire. Nedestăinuit, îl vom duce viaţa întreagă ca pe o povară, învăluit în regret că la momentul potrivit n-am avut curajul să-l împărtăşim. Jurnalul lui Elizabeth Roşu mi-a dat putere să lupt pentru dragostea mea, să o scot la lumină. Chiar în după-amiaza acestei zile.

„Istoria nu se poate repeta niciodată”
Voltaire
„Omul se repetă totdeauna”
Tucidide

I

Imens glob strălucitor, soarele se apropie de apus înroşind cerul în nuanţe ruginii învolburate, ca paleta unui pictor modernist, agitat şi neîmpăcat cu sine şi cu arta. Ultimele lui raze poleiesc cu galben, portocaliu şi ocru frunzele plopilor aliniaţi într-o perspectivă iluzorie, la marginea drumului, până departe, unde, mici şi nehotărâte, casele din Lancrăm îşi ridică cuşmele de şindrilă ale şurilor peste linia ferată, să privească câmpurile întinse de varză... Pata mare de lumină se îngustează treptat, ca o gură uriaşă ce aspiră şi se retrage dincolo de linia orizontului. Norii se adună, gonind lumina în zâmbetul subţiat al asfinţitului; din spate, caii nevăzuţi ai amurgului trag peste oraş perdeaua nopţii…

Pe frunte simt broboane mici, picături reci şi nu ştiu dacă sunt de ploaie sau de emoţie… ştiu ce trebuie să-i spun, îmi repet în gând şi construiesc scenarii, caut cuvinte potrivite, adun în ele toată dragostea, să nu-l rănesc… dincolo de adevărul acesta, nu mai este cale de întoarcere, orice decizie e definitivă şi iremediabilă… Sunt hotărâtă să-l aştept astăzi, să-i spun gândurile ce mi se preling pe frunte în seara înfrigurată…

Vitrinele în care mă oglindesc sunt prăfuite, poze decolorate de soare umplu cu un calup de imagini rafturile

goale. Tresar şi mă întorc, nu vreau să fac nici o asociere cu sentimentele mele.

Paşii mei erau fermi şi hotărâţi când am ieşit să-l întâmpin în drumul pe care se întorcea acasă de la serviciu. Eram sigură că voi găsi cuvintele potrivite. Că îi voi spune acel secret ce o să ne schimbe viaţa. Va lua hotărârea pe care o aştept. Dacă nu aş avea speranţa că se va bucura şi va fi alături de mine de ce i-aş mai spune? Toate planurile noastre de viitor depind de seara asta.

„- Da, iubito, ce mult mă bucur! Mâine îţi strângi toate lucrurile, toate mărunţişurile tale şi vii la mine! Te muţi la mine, până voi reuşi să găsesc serviciu în altă parte, să plecăm din oraş.

- Ce o să spună mama, colegele de serviciu?

- Nu te gândi la nimeni şi nimic, gândeşte-te doar la noi! Ce bucurie mi-ai făcut!

- Chiar te bucuri? Ştii, îmi era teamă să îţi spun...

- Nu mă cunoşti, Ştefania? Ţi-am spus doar de atâtea ori ce mult însemni tu pentru mine şi cât te iubesc, iar acum cu atât mai mult..."

- Uită-te, proasto, pe unde mergi! Că de trei ore te învârteşti pe aici, încurcând oamenii! se zburleşte sălbatic la mine o femeie grasă, cu două sacoşe grele şi un copil agăţat de fuste...

S-a înserat, pe stâlpul din colţul blocului cu librăria la parter pâlpâie anemic un neon albastru. Ca într-o străfulgerare, privesc dezmeticită din visare forfota ce mă înconjoară şi nu înţeleg ce caut eu pe stradă, de ce mă lovesc de trecători, oamenii trec grăbiţi pe lângă mine, nu-i recunosc, acelaşi cartier, aceleaşi feţe obosite. Sau poate eu sunt o umbră? Ce sunt eu? Ce fac de atâtea ore aici? Am casă, am familie, ce fac? Mă cuprinde frica şi îndoiala... dacă plec acum, când o să-i mai spun? Dar dacă... nu va veni? O tristeţe plină

de nelinişte mă înfioară! Unde mi-e curajul, hotărârea cu care am venit? Paşii mei tot mai şovăielnici se rătăcesc ca şi gândurile mele!... 5 minute, doar 5 minute mai stau... număr până la 100... sau mai bine până la 1000... atât, până la 3000 şi plec.

,,- Astăzi am o surpriză pentru tine, dragul meu!

- Numai surprize plăcute îmi faci, iubito! Spune-mi mai repede!

- E adevărat că s-a întâmplat neaşteptat, dar sunt atât de fericită! Aş vrea să ghiceşti!

- N-ar fi mai bine să mergem la mine şi acolo să sărbătorim surpriza? Am un vin negru, vechi, de care îţi place ţie!

- Doar dacă ai şi suc de mango ar fi perfect!

- Bineînţeles, fata mea dragă, tot ce-ţi doreşti se va împlini!“

S-au aprins luminile la ferestrele blocurilor rând pe rând. Strada este aproape pustie. Stau ghemuită la colţul blocului, sub streaşină şi mă feresc de stropii reci de ploaie.

În aşteptare, emoţia întâlnirii se stinge încet, nu mai simt pulsul lovind sacadat în tâmple, mă cuprinde o tristeţe ca o premoniţie... Sprijinită de vitrina rece, simt un fior ce îmi alunecă încet pe şira spinării. Mi-au amorţit şi picioarele. Tot schimb poziţia corpului ca să mă susţin în echilibru. Nu mai visez. N-am putere să plec, mi-e frig să mai rămân...

Mă întorc încet spre neon şi încremenesc speriată, izbită de realitate. Eram cu faţa în lumină, prea multă lumină în contrast cu întunericul din mine şi-n prima clipă m-a uluit expresia lui străină, absentă, privirea pierdută, faţa palidă, nerasă. Se opreşte brusc înaintea mea, dar nu, nu mă priveşte, se uită prin mine, dincolo de fiinţa mea şi nu-mi simte emoţia. Brusc, am înţeles că mă aruncase undeva departe, acolo unde nu mă mai putea ajunge, dincolo de

iubire, durere sau disperare, că mă rătăcise dincolo de fiinţa şi gândurile lui.

Uimită de răceala lui nu am putere să mă agăţ de el şi să-l întreb ,, Ce e cu tine?... ce ai? ce s-a întâmplat?… de ce?... O senzaţie de sufocare mă cuprinde, cuvintele mi se opresc pe buze, înghit în sec, nu mai am aer, pumnii mi se încleştează şi unghiile pătrund adânc în carne. Nu simt durerea, nu acolo, în pumnii mici, când adunaţi, când răzvrătiţi, o simt în tot corpul, caldă, în valuri şi mă îmbujorez de spaimă când lacrimile îmi înceţoşează privirea: să nu plâng, să nu plâng, nu vreau să mă vadă plângând!

Simt, în clipa asta, că dintr-o dată nu mai exist, că m-am volatilizat aşa, ca un abur, ca o adiere... Cum să-mi explic de ce sau când a fost începutul acestui sfârşit? Nici nu ştiu ce mi-a spus, n-am auzit şi n-am reţinut nimic, i-am văzut doar buzele mişcându-se, cred că îmi vorbea, dar asta a venit după ce m-am rupt de realitate, de el, atunci când eram suspendată în privirea lui străină, pustie şi n-am înţeles nimic... Nu m-a strâns la piept cum obişnuia, braţele îi stăteau înfundate până la coate în buzunare, prezenţa mea părea să îl irite, parcă eram deodată un obstacol în calea lui, ca un sunet hârşâit ce-ţi zgârie timpanul când vrei să asculţi muzică.

- Astăzi s-a pronunţat divorţul! Sunt liber, sunt liber...

S-a îndepărtat încet, lăsându-mă uluită şi speriată, când de pe buzele mele un scâncet şoptit s-a stins: “Vom avea un copil... sunt însărcinată”.

Se răzvrătea în mine neputinţa şi umilirea şi-am vrut să îl prind din urmă şi să-l întreb ,,Dar eu? Unde sunt eu? Unde e locul meu în viaţa ta? Cum ai fi trecut fără mine prin amărăciunea divorţului tău?... poate faci o confuzie, eu nu sunt soţia ta, nu de mine ai divorţat, eu sunt iubita ta... promisiunile tale, toate jurămintele de iubire... Acum eşti

liber?"

Eram atât de uluită de tot ce mi se întâmpla că n-am avut puterea nici să-l privesc cum se depărta cu mîinile înfipte adânc în buzunare, cu fruntea sus, eliberat de o căsnicie şi scăpat de o dragoste, se îndepărta spre viitorul lui din care credea că viaţa m-a dat la o parte pentru totdeauna.

Nu mai simţeam nimic, aşteptarea îmi înghеţase simţurile iar frigul mă amorţise. Doar gândurile, gândurile se zbuciumau neliniştite. Mergeam încet, fără să ştiu încotro, nu mai avea nici o importanţă. Oricum, în final mă voi duce acasă; inconştient, involuntar, paşii mă vor purta spre adăpostul şi temniţa de fiecare zi a vieţii mele.

Lacrimile îmi curgeau pe obraji, efortul de a le îndepărta mi se părea inutil. La colţurile buzelor le simţeam gustul sărat, umed-acrişor. Şuvoi fără oprire, ele izvorau dintr-o întristare adâncă, din sufletul meu sfâşiat de îndoieli şi neputinţă.

Nici o durere trăită până acum nu mi se părea mai profundă, mai sfâşietoare decât suferinţa din iubire. Încercam să mă încurajez, să mă mai amăgesc că poate vreodată, într-una din zecile de primăveri ce vor veni, voi întâlni altă dragoste. Va fi o altă iubire, sigur diferită de cea care astăzi îmi provoca atâta suferinţă.

Pentru că fiecare iubire este unică şi irepetabilă. Şi fiecare om va întâlni, de-a lungul vieţii sale, una sau mai multe iubiri, după cât sufletul lui este dispus să ofere sau să primească.

Imaginea mea despre viaţă mi se conturase când priveam un tablou în ulei, din sufrageria Ilonei. Era un tablou vechi, realizat în tuşe mari, păstoase, culoarea era densă, îndrăzneaţă, învolburată. Reprezenta un drum ce se pierdea în zare spre linia orizontului, străjuit pe ambele părţi de copaci bătrâni, într-o bogată paletă coloristică autumnală.

Aşa îmi imaginam călătoria mea în lumea aceasta, ca un drum lung şi nesfârşit, unde ar fi trebuit să-mi iasă în cale dragostea, omul pe care l-aş fi iubit mereu.

Oriunde poţi întâlni dragostea, ea poate apărea din cele mai imprevizibile locuri, se află peste tot, cum spunea buna Ana: ,,nu ştii la drum cu cine te întâlneşti". Nu ştiam cum, când şi în ce împrejurări ne-am fi întâlnit, sunt atâţia oameni cu care vii în contact, în diverse situaţii, îi vezi întâmplător, oameni din care aş fi avut posibilitatea să aleg sau să fiu aleasă. Doar unul. Unul singur, cu care aş fi avut visuri comune, idealuri, gânduri, l-aş fi completat şi m-ar fi întregit, ar fi fost jumătatea mea. Pentru echilibru. Două jumătăţi perfecte ale aceluiaşi fruct. Nu mă vedeam nicicând o feliuţă din viaţa cuiva.

Am fi urcat apoi în tot ce realizam, ca pe o scară, o treaptă el, o treaptă eu, viaţa noastră ar fi fost ca un imens joc de puzzle în care fiecare mai găsea o piesă cu care completa varietatea.

Unul singur ar fi fost omul lângă care mi-aş fi dorit să îmbătrânesc. Acum, că dragostea era găsită, puteam face toate celelalte lucruri care numai din dragoste se pot face: să avem mulţi copii, să-i creştem, să ne construim o casă, să am o cameră numai a mea în care să-mi amenajez un atelier de pictură, să sădim o livadă de pomi fructiferi ,,cu toate poamele pământului", aidoma minunatei grădini a bătrânului Hada, în care priveam printre scândurile înalte ale gardului şi înghiţeam în sec, cu mare poftă, când eram copii.

În concedii să mergem în excursii la Paris şi Roma, să vizitez marile muzee, să pictez, să cânt la chitară, să patinez, să schiez, să sar cu paraşuta, să conduc o maşină... Nu neapărat în ordinea asta, dar în fiecare zi a vieţii mele să mă trezesc dimineaţa cu capul pe braţul bărbatului meu, care mi-ar fi dat siguranţa şi certitudinea unei vieţi lipsite

de griji materiale, dar bogată în trăiri şi evenimente, şi-ar fi asumat jumătate din responsabilităţi. Un bărbat care să ia hotărârile importante ale vieţii noastre, pe care să îl aştept cu nerăbdare, bucuroasă, oferindu-i bunătăţi gătite de mine, savuroase şi apetisante, încercând mereu alte reţete culinare, care să-l încânte. Să se înfrupte cu poftă şi să-mi spună ,,sărut-mâna pentru masă". Să-mi ofere flori de ziua mea, să ieşim seara la un restaurant unde să dansăm aşa cum i-am văzut pe părinţii mei...să nu mă înjure, să nu mă lovească. Să fie om bun.

,,Bună, l-ai iubit pe moşu`? De ce l-ai luat de bărbat?" o iscodeam pe buna Ana când începuse să mă intereseze povestea dragostei. ,,A fost om bun, diceia l-am luat. A fost om bun toată viaţa lui". Să fie om bun.

Iubirea intrase în sufletul meu înainte de a o cunoaşte. O construiam cu fiecare carte pe care o citeam. Până la un punct, destinul meu şi al mamei mele s-au asemănat foarte mult. Fiecare din noi strângea ceva, avea un ideal: mama mea strângea ban cu ban, cu eforturi şi renunţări ca să cumpere o casă, o casă mare şi frumoasă aşa cum erau cele în care, copil fiind, intra numai în bucătărie, să lase laptele în cratiţa de pe masă. N-a făcut şcoală, dar a luptat în viaţă pentru visul ei. Eu? Eu am citit, am adunat carte cu carte, destin cu destin şi mi-am construit vise. Fiecare poveste de dragoste putea fi povestea mea. Dacă fiecare carte citită ar fi o cărămidă, casa mea ar fi întrecut-o mult în măreţie pe cea a mamei mele.

Am omis un lucru: cărţile erau împrumutate şi se întorceau acolo unde le era locul, în biblioteci. Nu erau ale mele, cum nici dragostea din ele nu era trăită de mine, cum nici un bărbat din ele nu mă iubea pe mine şi nu rămânea cu mine în final. Erau iubirile altor femei. Jocul altor bărbaţi.

Cînd pierd o iubire, mi se pare că s-a sfârşit lumea şi

într-adevăr se sfârşeşte o lume. Jocul meu de puzzle pe care l-am început cu un bărbat. O parte din sufletul meu îl va lua cu el. O parte din el rămâne în mine. Frânturi de imagini şi sentimente. Mă simt incapabilă să merg mai departe, nu îmi pot reveni în totalitate să îmi continui viaţa ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat. De unde să plec mai departe? Din locul în care l-am întâlnit sau de unde ne-am despărţit? Prezenţa lui persistă, îl port în suflet şi în gând, în subconştient şi în vis. Nu pot înlocui ceea ce am pierdut, pierdut definitiv rămâne. Toate acele detalii, gesturi şi lucruri mărunte, zâmbetul lui şi felul cum îşi înclina capul când mă privea printre genele lungi, tandreţea mâinii când îmi răsucea o şuviţă de păr, felul unic în care şoptea numele meu...

Uneori ştiu ce provoacă despărţirea, alteori nu, mă ia pe nepregătite, ca un cutremur la care asist neputincioasă.

Dragostea mea a rămas. Dragostea lui s-a stins. Nu mi-a spus de ce. Îmi pierd zilele şi nopţile căutând explicaţii care nu vin de nicăieri şi mă invinovăţesc degeaba, ştiu că nu am greşit cu nimic.

Dragostea mea e neschimbată, vârtejul stârnit de plecarea lui neaşteptată i-a dat un suflu nou, mă arde, mă pârjoleşte ca un foc mistuitor. Trec prin stări confuze, mă întorc mereu în trecut, mă agăţ cu disperare de imagini dragi, de amintiri, aş vrea să-l uit, dar nu alung nici un gând ce mi-l aduce aproape. Retrăiesc intens, dureros, fericirea pierdută, mult mai intens decât atunci când îmi era dăruită.

Nu mai ştiu dacă m-a iubit sau a avut nevoie de sentimentele mele pentru a se echilibra. A fost rănit de o altă femeie... Prin mine şi-a împlinit răzbunarea...

II

Ştefania intră în holul îngust al apartamentului, aprinse lumina de veghe, se sprijini cu spatele de uşă şi rămase aşa minute în şir, fără să se gândească la nimic. Era unul din acele momente când nu mai exista nici cer, nici pământ. Se simți încorsetată în durere ca într-un bulgăre de gheață. Respirația ei, un adânc suspin, sacadat, gâtuit.

„Nu me uit în oglindă, nu me uit" îşi aminti de vorbele bătrânei doamne Rezi şi se aplecă să-şi aranjeze pantofii pe care îi aruncase din picioare. Era un pretext să nu-şi vadă fața în oglinda din hol. Ofta şi tremura. De frig? De teamă? De durere? Se afla din nou la o răscruce fără să aibă dreptul de a alege.

„Parcă m-aş fi născut „La Cruci", pe Plai, acolo unde se întretaie în patru drumurile! Toată viața mea e o răscruce! Nu pot alege pentru mine ce cale să urmez! Alții decid şi eu trebuie să mă conformez! Sunt încătuşată în căsnicia asta şi nu mă pot elibera, n-am nici o şansă de scăpare precum Rezi din casa domnului Roşu!... Ce fac acum? Cum voi trăi mai departe?..."

Ar fi vrut să-şi poată descuia poarta lacrimilor şi să plângă pentru toate neîmplinirile. Să se elibereze de povara grea ce îi apăsa sufletul ca să meargă mai departe. Dar se simțea împietrită. Construise toată după-amiaza, cât îl aşteptase pe Rudolf, tot felul de scenarii, însă nici unul nu se dovedise apropiat de realitate. Nici o clipă nu îşi imaginase că „omul ei drag" ar lăsa-o în drum singură. Abandonată. Uitată. Se simțea ca o mănuşă pierdută, primăvara, după ce în iarna geroasă încălzise mâna înghețată.

Ce ar fi făcut Lia, mama ei dacă ar fi fost acum aici? Un ceai din flori de tei, cald, dulce şi aromat; ar fi învelit becul cu hârtie albastră, din cea groasă pe care o folosea să-i învelească caietele de şcoală. Lumina filtrată, difuză, ar fi liniştit-o. De unde ştia Lia trucul acesta? Doar habar nu avea de legile culorilor!

Ştefania se aşează în fotoliul comod, cu o ceaşcă de ceai fierbinte în palmele făcute căuş, cu picioarele strânse sub ea şi se acoperi cu pătura de lână. O scutură un frison şi se gândi că nu e de mirare să fi răcit în toată după-amiaza de aşteptare. Acum avea în faţă o noapte lungă, în care nu va putea dormi. Multe, multe gânduri se cereau puse în ordine şi desluşite. Trebuia să înţeleagă cum a ajuns aici?

Ar fi avut nevoie de o prietenă cu care să discute şi să ia o decizie înţeleaptă, de un sfat ca să-şi organizeze viaţa mai departe. Evaluă relaţiile cu cei din jur şi constată cu uimire că nu se putea baza pe nimeni, prieteniile ei erau ca feliile de tort: multe, dulci şi uşoare. Mariei ştia că nu-i poate împărtăşi un secret, imediat ar fi povestit mai departe. Cu Ligia discuta despre literatură şi pictură. Ligia îşi descoperise o pasiune pentru culoare şi dorise să înveţe pictura în ulei pe sticlă, ca să picteze icoane. Ligiei n-ar fi putut să-i spună de legătura cu Rudolf. Petrecuse trei ani la o mănăstire, era foarte credincioasă şi sfatul ei n-ar fi fost imparţial, având în vedere nu situaţia de fapt, ci mai degrabă preceptele religioase. Lenuţa, Magda şi Ani erau foste prietene care locuiau pe strada copilăriei şi mai degrabă s-ar fi bucurat de necazul Ştefaniei, deşi ar fi compătimit-o în faţă.

Nu, nu erau timpuri în care să ceri sfatul unei prietene în legătură cu faptul că vrei să faci un avort, dacă nu voiai să rişti ca în câteva ore să fi vizitată de un ofiţer de la securitate, să fii invitată la Circa Sanitară, să te înregistrezi şi apoi să te monitorizeze până la naştere.

În cercul ei de cunoştinţe erau mai mulţi informatori pe metru pătrat decât credea că îşi poate imagina. Colegi de serviciu, vecini, prietene. Sau poate era doar teama că ochiul şi urechea securităţii vegheau neadormite, supraveghindu-te să nu te abaţi de la reguli impuse, să nu te rătăceşti de turmă; (nu ca o oiţă prostuţă pe care bunul Dumnezeu are răbdarea să o aştepte, să-şi găsească calea şi să se îndrepte) ca un căţel care prin lătratul lui sfios ar mai stârni şi alţi câini, s-ar aduna poate în haite...

Să-i spună mamei? În nici un caz. Părerile Liei despre relaţia mamă – fiică nu avansară şi nu se schimbară în decursul anilor, erau identice cu cele dintre ea şi buna Ana. Discuţiile despre sex au fost întotdeauna tabu între ele, iar Ştefania a primit o educaţie atât de severă încât nici măcar curiozităţi în acest domeniu nu avea. Cum să îi spună că poartă copilul altui bărbat? Al unui bărbat care nici nu ştie că ea e însărcinată şi a părăsit-o.

- „Ai făcut tu ceva, altfel nu pleca el! Pe mine nu mă duci cu vorbe! Ce-ai făcut, să-mi spui imediat!" Pe Ştefania o pufni râsul imaginându-şi reacţia mamei. Lia ar fi fost mai interesată de comportarea ei decât de faptul că a fost părăsită şi acum suferă.

Poate o va întreba pe Nuţi, va merge până la ea în laborator, la Combinat sau mai bine acasă, să discute aşa ca între femei, cum ar putea scăpa de sarcină. Verişoara ei e discretă, s-au înţeles bine când erau copii, nu-i va face probleme.

Cât de simple ar fi fost lucrurile dacă Rudolf şi-ar fi respectat promisiunile, dacă vorbele lui n-ar fi fost doar cuvinte înflăcărate, care s-au risipit ca nisipul luat de val. E adevărat că nu discutaseră niciodată posibilitatea unei sarcini, toate planurile lor începeau să se contureze îndată ce divorţul lui s-ar fi pronunţat.

Dacă ar fi reuşit măcar să-i spună că vor avea un copil, altfel ar fi fost reacţia lui, nu, nu ar fi părăsit-o.

- Îmi voi găsi serviciu pe alt şantier, iar tu, Ştefania, o vei lua pe Claudia şi vom începe o viaţă nouă!

- Va fi greu pentru mine cu transferul, voi pierde titularizarea în învăţământ, dar voi găsi altceva de lucru, ca suplinitoare, învăţătoare, educatoare, îmi place să lucrez cu copiii! Pot face şi alte meserii dacă e nevoie, important este să fim împreună!

- Vom fi, iubirea mea, vom fi! o asigurase Rudolf învelind-o în şuba mare, miţoasă, de şantier, strângând-o la pieptul lui puternic, mai să o frângă.

- Mi-e teamă, Rudolf, mi se pare atât de departe ziua când vom fi fericiţi cu adevărat! Să fiu şi eu liberă, asta îmi doresc mai mult decât orice. Eu n-am fost niciodată independentă, să pot decide ceva pentru mine. Mama m-a copleşit atât de mult cu grija ei, cu dorinţa de a mă proteja în exces, încât atunci când a renunţat brusc la a se mai interesa de mine, m-am simţit derutată, ca o pasăre fără aripi în pragul iernii şi-am căutat protecţie în singurul loc unde mi s-a oferit, fără să analizez lucrurile. M-am lăsat purtată de grija unui adăpost, de ideea că dacă nu mă voi mărita atunci, nimeni nu mă va mai lua. Terminasem facultatea, luasem repartiţia în oraş, nu aveam unde locui, am stat în gazdă pentru o scurtă perioadă de timp. A fost o experienţă tristă. Nu mai aveam nici un loc unde aş fi putut să mă retrag, nu aveam cu cine să mă sfătuiesc. Mamei îi convenea căsătoria mea, nu mai avea timp şi nici posibilitatea de a se ocupa de mine. Aveam douăzeci şi unu de ani, nici nu întâlnisem dragostea adevărată.

- Acum crezi că ai întâlnit iubirea adevărată?

- Aşa cred, altfel nu aş fi aici cu tine.

- N-ar fi mai bine să încerci să divorţezi?

- Am vorbit cu Sabin, nu vrea să audă. E de acord doar să plec şi să îi las lui apartamentul şi toate lucrurile, pentru care eu am muncit şi încă plătesc rate. Să plec din localitate. Eu nu pot pleca, unde şi în ce condiţii să plec cu un copil? Nu cunosc pe nimeni care să mă ajute o perioadă. Iar cu serviciul meu e imposibil să găsesc repede altceva. Pierd titulatura şi pe urmă fac naveta în cine ştie ce sat depărtat, iar cu fetiţa ce se întâmplă, cine o îngrijeşte în acest timp? Adevărul este că îmi lipseşte curajul, nu ştiu ce aş putea face şi nimeni nu îmi spune, nu mă susţine. O astfel de decizie nu o poţi lua dacă nu ai pe cineva alături să te sprijine, să ştii că nu eşti singur. Pe nimeni nu interesează soarta mea.

Ştefania nu-i spuse care era atitudinea soţului ei şi nici nu i se plânsese vreodată. Pentru că nu avea cui da socoteală de purtarea lui faţă de ea, limitele bunei cuviinţe fuseseră trecute de mult. Dacă ar fi avut un tată sau un frate care să o apere, desigur agresivitatea lui Sabin s-ar fi retras în carapacea lui şi ar fi fost tratată cel puţin cu respect.

- Până în vară, gata cu divorţul meu şi tu trebuie să termini trimestrul şcolar! Apoi nu ne stă nimic în cale!

Ştefania râse ca să-şi ascundă stânjeneala de a nu-i da crezare. În sufletul ei parcă trecea un abur rece şi nu înţelegea de ce. Ar fi trebuit să fie încrezătoare, fericită.

Prea ar fi fost simplu. Dar ştia că în viaţă nu poţi avea parte de lucruri dobândite uşor, nu în familia ei. Ca să fii fericit, trebuie să plăteşti cu lacrimi, cu durere, cu renunţări, trebuie să dai ceva în schimb. Care va fi preţul iubirii, cum va plăti fericirea de a-l fi iubit pe Rudolf?

*****

Ştefania părea o fiinţă ciudată, aşa cum sunt toţi artiştii, cu acea detaşare de realitate, evenimente, întâmplări, cu privirea mai mult spre lumea ei interioară, adâncă,

neprevăzută, mereu în schimbare. Frumoasă, liniştită, prietenoasă, talentată, soarta o înzestrase cu multe calităţi, viaţa părea că trece pe lângă ea şi o răsfaţă ca pe un copil preferat. Dar râsul cristalin ascundea tăceri şi nelinişti. Nu vorbea despre ea, despre familia ei. Despre cele două familii ale ei. Despre cele 3 *mame*... şi despre *Sisi*... pentru că nici acum, după atâţia ani nu îi era clar cine era, care era de fapt familia ei adevărată şi dacă rădăcinile ei nu sunt bine înfipte în familie, nu se putea raporta la o lume. Ca un pom sădit, răsădit şi mutat din loc în loc, la lumină sau la umbră, Ştefania încerca sentimentul dualităţii. Cunoscuse pe rând sărăcia şi bogăţia, fusese admirată şi alungată, iubită şi uitată. ,,Uitată adesea în copilărie, lângă teracota din faianţă crem, în fotoliul mare din piele maro, de taur, cu ţinte de alamă aurii, sclipind în semiîntuneric ca ochii de lup în necuprinsul pădurii". Ca şi când destinul se juca cu ea oferindu-i mereu două posibilităţi, două variante ca să o încurce, să nu ştie ce să aleagă.

Mult timp nu a ştiut unde să se raporteze. La familia Szabo, care stătea cu chirie în două cămăruţe mici, într-o curte cu mulţi chiriaşi, multe camere şi multe uşi ce se deschideau toate pentru a scoate afară o tristeţe sărăcăcioasă în spaţiul strâmt al curţii, ,,fleoştărit" cu piatră de râu şi cu un şanţ îngust pe mijloc, să curgă ,,zoaiele" şi apa de ploaie în pârâul din faţa casei sau la familia Roşu, ce locuia într-o vilă mare, boierească, cu camere înalte, teracote masive din cahle pastelat smălţuite, pian, acuarele şi uleiuri pe pânză, cu vitrine pline de cristaluri, porţelanuri fine şi cărţi minunate, covoare persane originale, perdele din borangic fin, draperii bogate, din brocart. Ştefania se ascundea şi se juca în raiul acestor comori ca în peştera fermecată a lui Aladin, atunci când mama ei o ajuta pe doamna Rezi în gospodărie.

III

Domnul Roşu fusese ofiţer în tinereţe. Bărbat chipeş, cu mustaţa neagră răsucită ca cea de husar, cu ten măsliniu şi ochi scânteietori, cu păr negru bogat, pieptănat cu cărare la mijloc şi ondulat natural, a stat în capitala Imperiului doar un an, suficient timp pentru a-şi pune în valoare farmecele. Educaţia primită de la o guvernantă nemţoaică de la care învăţase să vorbească perfect germana se desăvârşise cu alţi profesori, de muzică, echitaţie, dans. Frumos, şarmant, cuceritor, atrăgea privirile tinerelor în sala de bal, la patinaj, câştiga dragostea, simpatia, bunăvoinţa, admiraţia, provoca zâmbete suave şi suspine înăbuşite discret. Cu un tată mic bancher în ţară, situaţia lui financiară nu era de neglijat, dar nici pe departe de acceptat în înalta societate pe care o frecventa şi unde se dorea infiltrat statornic. Cariera tânărului se sfârşise odată cu încheierea primului război mondial, când întoarcerea lui în ţară a devenit iminentă înainte ca stăruinţele lui să se materializeze avantajos şi să convingă.

La întoarcerea din Viena a cumpărat nu numai suveniruri, mobilă neagră din lemn de esenţă rară cu trandafiri sculptaţi ci şi oglinzi de cristal, covoare, tablouri. Cea mai importantă achiziţie era însă frumoasa Rezi, fiica răsfăţată, alintată şi iubită a unui procuror vienez. Dragostea ei nebună pentru un tânăr crai de pe pământuri transilvane n-a înduioşat inimile părinţilor. Diferenţa mare de vârstă, zece ani în defavoarea fetei, care împlinise treizeci şi unu de ani şi nu se hotărâse să facă o alegere potrivită, i-a dezamăgit pe părinţii ce vedeau în tânărul român de numai douăzeci şi unu de ani un vânător de zestre şi de poziţie în înalta societate.

Frumoasa vieneză a plecat în călătoria ei spre România, renegată şi dezmoştenită de familie, aducând ca zestre doar un colier de opal la gâtul delicat şi nepreţuită amintire, proiectul unei catedrale pe care fratele ei, viitor arhitect o susţinuse ca lucrare de diplomă la absolvirea studiilor.

Ajuns în ţară, tânărul ocupă o funcţie de inspector bancar pentru judeţele Alba şi Mureş. În timp, temerile şi neîncrederea procurorului vienez în seriozitatea domnului Roşu se dovediră adevărate. Odată cucerită, frumoasa vieneză nu mai era decât o dragoste statornică, înrădăcinată în casa şi curtea lui definitiv. Tinereţea năvalnică abia acum înflorea şi firea lui iubăreaţă îi dădea ghes spre noi cuceriri. Multe vor fi fost iubirile în anii când vieneza îşi ascundea cu teamă primele riduri, iar dorinţele lui se întorceau spre tinerele domnişoare. Poate lucrurile ar fi rămas neschimbate şi Rezi şi-ar fi păstrat locul de singura doamnă Roşu dacă frumosul inspector bancar n-ar fi fost prins în mreje şi subjugat definitiv de Ilona.

În deplasările lui la Tg. Mureş, domnul Roşu se încurcase cu o unguroaică pogană, cu un trup masiv, cu spatele ca de elefant, una cu şezutul, de parcă Dumnezeu începuse să îl modeleze şi în marea Lui bunătate se răzgândise brusc când îi intuise destinul, lăsându-l neterminat. Pe cât de delicată şi fină era Rezi, pe atât de grosieră şi necioplită părea Ilona. Era cu cinci ani mai tânără decât domnul Roşu şi cu cincisprezece decât Rezi. Tinereţea era, la o primă vedere singurul ei atu. N-avea educaţie, cultură, maniere, nu era frumoasă, nu avea avere.

Necunoscute sunt căile iubirii! Domnul Roşu a ales să trăiască împreună cu cele două femei, în casa mare, boierească, construită în 1917 de sora poetului Lucian Blaga, Letiţia, pe care o cumpărase de la aceasta la întoarcerea în ţară, în 1920.

Rezi avea în gesturi şi priviri acea blândeţe şi bunătate care se cultivă o dată cu educaţia într-un pension. Zâmbetul ei calm, graţia mişcărilor, tăcerea, acceptarea tuturor situaţiilor îi dădeau o aură de sfântă. Acum, că vremurile se schimbaseră, fără alternativa de a se mai întoarce în Austria, (nu mai avea familie, părinţii se stinseseră din viaţă, de la fratele ei nu mai primise de mult nici o veste), lipsită de mijloace materiale, era incapabilă să protesteze.

Cât a fost iubire şi cât suferinţă, durere şi iertare în femeia care-şi sacrificase părinţii, fratele, poziţia socială, prietenii, toate legăturile cu locurile natale, pentru o dragoste efemeră? Ce supliciu şi ce pedeapsă divină să trăiască într-o ţară străină, unde nu cunoştea limba şi obiceiurile, legată până în cele mai mici detalii de viaţa omului iubit, prin el şi alături de el cu altă femeie, mult inferioară ei, dar ridicată şi cinstită de dragostea lui păcătoasă? Ce l-a făcut pe domnul Roşu să aleagă o femeie urâtă, fără educaţie şi s-o aducă în aceeaşi casă de unde nu o putea alunga pe cealaltă? Cât din fiinţa unui bărbat se îndreaptă spre lumină şi cât spre întuneric?

La câteva luni de la instalarea Ilonei în casă, în 1938, aceasta i-a născut domnului Roşu o fetiţă, Elizabeth, pe care o alintau cu apelativul la modă Sisi. Delicată şi frumoasă ca doamna Rezi. De parcă în timpul sarcinii o privise intens pe rivala ei şi imprimase trăsăturile acesteia în mica odraslă. Destinul nu definitivase încă jocul lui cinic când a înzestrat fetiţa cu daruri alese: înţelepciune, sensibilitate, talent în muzică şi pictură.

Poate din acel sentiment de milă pe care copiii îl nutresc când simt o fiinţă neajutorată, nedreptăţită, sentiment ce se transformă în dragoste profundă, Sisi o iubea pe Rezi ca pe o mamă adevărată. Sentimentul culpabilităţii o copleşise de timpuriu, îşi imagina că este singura vinovată de legătura

tatălui ei cu Ilona şi o trata pe aceasta cu o răceală dureroasă sau cu indiferență. Se închidea, astfel, un cerc.

Întâmplările ce au urmat i-au luat pe nepregătite pe domnul Roşu şi pe Ilona.

Sisi era studentă la Belle-Arte, în primul an şi se îndrăgostise. Avea şaptesprezece ani. Iubea un tânăr asistent cu pletele negre lăsate pe umeri, puțin soioase, cu o eşarfă gri ce nu ținea cont de anotimp, înfăşurată în jurul gâtului, ca apoi să fluture în bătaia vântului, în ritm cu pasul lui săltat. Pictor încă neînțeles, în continuă căutare de stil, cu o concepție proprie despre artă şi un limbaj singular, aspirând să ajungă un nume de rezonanță în pictura românească, visa la o bursă în străinătate care să-i aducă consacrarea prin participarea la expoziții internaționale. Avea toate calitățile, doar un „mic defect": era însurat şi nu dovedea nici o intenție să divorțeze. Cariera lui universitară se baza pe căsătoria cu fiica decanului.

Furtuna din casa domnului Roşu împărțea pentru prima oară familia în două tabere vădit duşmane. Lupta era inegală, pe de o parte domnul Roşu şi Ilona, părinți lucizi, de cealaltă parte Sisi, apărându-şi iubirea, era susținută doar de palida încercare de împotrivire pe care vieneza o afişa, speriată de îndrăzneala tinerei care se lupta pentru împlinirea dragostei, aşa cum altădată şi ea avusese curajul să o facă.

Doar condițiile erau altele, tânărul nu era pe aproape să o răpească pe Sisi, oferindu-i un inel de logodnă, fata lupta pentru o iubire interzisă, pentru rolul de amantă.

Ilona strânsese din căsnicie multe frustrări, sentimente refulate, nemulțumiri şi invidii. În opinia ei, vinovată nu era decât frumoasa vieneză care de atâția ani nu eliberase locul din casă, poate uneori nici din inima domnului Roşu,

iar pe deasupra revărsa asupra fetei sentimente materne de care Ilona nu era capabilă. Lovind în Sisi, dintr-o dată Ilona îşi descătuşă toată furia care s-ar fi revărsat asupra vienezei dacă aceasta ar fi ripostat întâmplător.

Sisi trebuia să fie pedepsită, să reflecteze asupra comportării ei nechibzuite. Cei doi au decis să fie închisă în camera dintre spălătorie şi bucătărie, o cameră goală, de 1,5 m / 2 m, cu pardoseala din ciment gri petrol, prevăzută a fi cămară sau baie, dar încă fără o utilitate precisă. Camera răcoroasă se mobilă cu un scaun, iar Sisi fu trimisă în sistem de detenţie, până în ziua când gândurile ei s-ar fi schimbat şi ar fi promis că renunţă de bună voie să se mai iubească cu tânărul…

Domnul Roşu şi Ilona ieşiseră învingători prin ruperea în două a taberei adverse. Rezi se retrase în camera ei, unde plânse îndelung şi pe înfundate în batiste de borangic, brodate cu monogramă, aşa cum făcea de o viaţă, iar Sisi îşi acceptă pedeapsa cu fruntea sus, ca un condamnat. Ilona nu cunoştea desigur forţa şi puterea pe care ţi-o dă iubirea interzisă la şaptesprezece ani şi nu ştia că Sisi ar fi preferat să moară decât să-şi nege iubirea.

Uşa fără canat, zugrăvită în culorile camerei, se închise în urma ei. Foarfeca nevăzută a sorţii tăia fragilul ombilic ce o mai lega de părinţii care-şi îngăduiseră în viaţă să calce peste religie, morală, principii şi îi dădeau acum lecţii, elogiau tocmai onoarea şi virtutea pe care le sfidaseră o viaţă întreagă.

Ilona îşi trase de lângă masa din bucătărie un scaun şi trupul masiv se abandonă ostenit de luptă, ca o stâncă neclintită, ca un gardian necruţător, paznic neînduplecat. Îşi sprijini tâmplele cu pumnii strânşi şi coatele înfipte în tăblia mesei. Părul tuns drept, negru, pieptănat cu cărare într-o

parte se prelinse în față, peste pleoapele obosite.

Avea să stea acolo cât va fi nevoie ca să înfrângă încăpățânarea fetei, să o învingă pe Rezi care nu făcea niciodată declarații de război așa cum și-ar fi dorit Ilona. Important era, în primul rând, ca cele două să nu poată comunica pentru a-și întări forțele și a se consola reciproc.

Nu se întâmplă nimic. În cameră plutea o liniște suspectă, totul încremenise în așteptare, particulele mici de praf din raza de lumină amorțiseră într-o încordare nefirească.

Târziu, când noaptea își trase vălul ei de liniște și întuneric peste casă, Ilona se dezmeteci din picoteală cu cârcei la picioare și un junghi în coaste. Se ridică de pe scaunul incomod și se duse la culcare șchiopătând, cuprinsă de un sentiment de inutilitate și amărăciune: problemele nu se rezolvau așa cum dorea în casa asta, pierdea chiar dacă era stăpâna!

Dar Rezi nu dormea. Simțise mai devreme un fior, o durere intensă în inimă ca un junghi, iar acum o țintuia la pat o moleșeală apatică, de parcă tot sângele i se scurgea din vine. Încercă să se ridice, credea că visează, era unul din acele coșmaruri când vrei să alergi, dar stai paralizată pe loc, fără să poți face un pas, în jurul tău e ceață, o pâclă lăptoasă și umedă în care te afunzi și e tot mai întuneric…

Subconștientul o trage în lumină... Lumina de la becul de pe stâlpul de vizavi intră prin crăpăturile obloanelor. Ascultă ținându-și răsuflarea sforăiturile alternative din dormitorul de dincolo de sufragerie, care răzbat în liniștea nopții până la ea și abia apoi cutează să se ridice din pat și așa, pe bâjbâite, deschide ușa și coboară cele două trepte, în bucătărie. De afară, nici o rază palidă de lună nu conturează mobilierul. Doamne, ce noapte neagră!

I se pare o veșnicie până mâna dreaptă simte clanța rece, umărul împinge și ușa se deschide, un pas, încă unul,

mâinile ca nişte aripi mari de înger se întind să cuprindă, fâlfâie, se agită, pentru că nu găsesc, se întind mai departe ... Picioarele se prind ca într-o plasă, în ceva lipicios, alunecos, vâscos, spaima o cuprinde, nu ştie dacă e realitate sau vis şi-n aceeaşi clipă se împiedică de ceva moale, prăbuşit la picioarele ei. Nu mai are putere, se frânge ca o pasăre rănită, peste trupul fără vlagă, inert, contorsionat în nefiinţă...

Aşa le-a găsit lăptăreasa a doua zi dimineaţa, când a deschis uşa bucătăriei, să lase laptele din strachina ei mare de lut. Nemişcate. Îmbrăţişate. A scăpat strachina din mâini şi laptele s-a întins peste sângele închegat, prelingându-se încet, acoperind şi desfăşurând voal alb, de mireasă, în jurul fetei.

IV

Ştefania se apropie de fereastră şi privi afară în noapte, în golul imens şi nesfârşit al cerului. Norii negri acopereau stelele. Strada era cufundată în beznă, economia de curent stinsese toate becurile. Era la fel de întuneric ca şi în sufletul ei. Vechile îndoieli se apropiau viclene, i se strecurau în minte întinzând tentacule acaparatoare şi perfide. Nimic nu prevestise despărţirea de Rudolf, pur şi simplu o lăsase în stradă fără nici o explicaţie. Nici nu apucase să-i spună că era însărcinată, că vor avea un copil.

,,Claudia e la bunica Lia! E bine că astăzi sunt singură să-mi pot pune gândurile în ordine! Nu ştiu ce mă mai aşteaptă, ce hotărâre voi lua după noaptea asta lungă! Dar ştiu cel puţin ce nu voi mai face: nu-l voi mai întâlni pe Rudolf!" se gândi şi pentru scurt timp se simţi puternică, gata să facă faţă situaţiei complicate, aşa cum se simt majoritatea

femeilor atunci când problema asta li se aruncă în braţe spre rezolvare, de parcă au fost singurele care au declanşat-o. Doar de femeie depind de acum încolo toate deciziile, hotărârile, e liberă să delibereze oricât, atitudinea adoptată să ducă, în final, la neîmpovărarea bărbatului cu o grijă în plus, indiferent de preţul plătit, cel mai adesea maxim, însăşi viaţa ei. Ştefania se gândi la toate astea absolvindu-l pe Rudolf de orice urmă de culpabilitate, îngăduinţă ce derivă din inocenţa femeii îndrăgostite sau prea sensibile şi iertătoare.

Altfel îşi imaginase ea ziua când divorţul lui se va fi pronunţat. Un divorţ despre care nu ştia mare lucru, pentru că Rudolf nu vorbea niciodată despre fosta lui soţie pe care Fany nu o cunoştea. Plecase din oraş cu mult înainte ca ei doi să se întâlnească! Odată povestise doar că nu aveau copii şi se îmbrăca cu lucruri scumpe.

Ştefania nu se simţi stânjenită. Învăţase să fie elegantă cu lucruri simple, de mult bun gust, frumoase, croite şi tricotate de ea sau de Lia, după modele pe care i le desena, pentru că era moda bluzelor de mohair şi a fustelor imprimate. Avea un corp frumos, chiar după naşterea Claudiei, era subţirică, dar cu forme armonioase pe care le scotea bine în evidenţă prin croiala îndrăzneaţă a îmbrăcămintei.

O sursă de venit consistent şi constant erau creaţiile ei vestimentare, podoabele, accesoriile. Aduceau o notă de prospeţime şi feminitate şi se vindeau scump în Magazinele Fondului Plastic. Migala, răbdarea, spiritul artistic şi fantezia, toate acestea concurau la realizarea lor. Timp avea suficient, după-amiezile, vacanţele, majoritatea zilelor era singură acasă şi îi făcea plăcere să muncească. Cu banii câştigaţi astfel, dacă ar fi reuşit să îi strângă, şi-ar fi putut lua în scurt timp o maşină, dar Sabin, în trecerea lui pe acasă, considera că nu este necesar şi îi prefira printre degetele lui

agile cu uşurinţă. Ce mai economisea se cheltuia pe jucăriile Claudiei, pe cărţi, pensule şi pânze pentru pictură.

Cu Rudolf nu se întâlnea foarte des, uneori trecea câte o săptămână fără să se vadă, mai ales în perioada asta când el avea foarte mult de lucru pe şantier. De fiecare dată venea mai bucuros să o regăsească, mai dornic să o strângă în braţe. Îi cunoştea programul şi o aştepta pe străduţa din spatele Liceului de Artă, în serile când lucra în atelierul de pictură şi vedea lumina aprinsă. Arunca cu pietricele în geam, ca un student îndrăgostit.

Rudolf era un bărbat chipeş, cu părul negru ondulat, ten măsliniu, ochi căprui cu pete de chihlimbar şi ape verzui, umbriţi de gene lungi. Purta blugi şi tricouri ce îi dădeau un aer tineresc, lejer şi îndrăzneţ, conturând un corp atletic.

Tresări la amintirea mâinilor lui mari şi puternice care îi cuprindeau mijlocul cu uşurinţă şi o strângeau ca într-o menghină, făcând-o să-şi piardă răsuflarea pentru o clipă. Îi lipseau mângâierile lui calde, bătaia inimii lui lângă a ei, în ritm galopant, ca două ciocane pneumatice ce vor să spargă barierele materiale ale corpului şi să palpite în una singură, o inimă mare, una singură, caldă şi nemuritoare… Atingerea trupului ei de al lui, senzaţia de abandonare în propria fiinţă ce alunecă şi pluteşte, imaterială. Alungă cu înverşunare imaginea omului ce îi tulbura zilele şi îi răvăşea nopţile de singurătate: „Trebuie să mi-l scot din gând şi suflet pentru totdeauna, am nevoie mai mult ca oricând, Doamne, de ajutorul tău, să mă pot desprinde de el, să văd ce fac cu viaţa mea!”

Scoase din sertarul comodei caietul cu scoarţe maro, din piele fină, stanţată cu un model gofrat, pe care îl primise de la Rezi, la cea de-a a cincisprezecea aniversare şi în care notase, ani la rând, evenimentele mai importante ale vieţii ei. Simţi tentaţia să îl răsfoiască, să recitească pasaje

care îi aminteau de Rudolf, să-l aducă lângă ea măcar prin intermediul unor imagini reproiectate.

Conştientă de vulnerabilitatea ei, înţelese că trebuie să-şi îndrepte gândurile în altă parte, să nu ajungă pe acel povârniş de unde nu se mai putea întoarce... ca Sisi. Şi poate mâine va găsi o rezolvare: „noaptea toate pisicile sunt negre", cum spunea buna Ana cu înţelepciunea ei blândă „mâine, gândurile tale se vor albi sub lumina soarelui".

Deschise caietul la o filă nouă şi începu să scrie:

„Dumnezeu m-a supus la multe încercări, viaţa mea a fost agitată şi complicată, am luat-o iar şi iar de la capăt ca şi cum aş fi ţesut o pânză de păianjen în care mă încâlceam mereu. Îmi spuneam uneori că Dumnezeu nu mă iubeşte - netrebnică blasfemie -, azi înţeleg că iubirea Lui pentru mine a fost imensă, m-a încercat în nenumărate feluri. Mi-a dat dorinţa şi nevoia de a căuta dragostea, mi-a scos iubiri în cale şi mi le-a pierdut ştiind că le voi căuta mereu, m-a făcut să trăiesc, să simt, să văd ce este dincolo de iubire, să îngenunchez în disperare, să cad până aproape de moarte, ca să mă agăţ de lumină, cu voinţă şi speranţă să caut alt început. Cât de simplă, liniştită şi monotonă mi-ar fi fost viaţa dacă aş fi întâlnit un om bun, să avem o familie cu câţiva copii, să ne iubim şi să îmbătrânim împreună. Cum ar fi fost viaţa mea dacă n-aş fi trăit concomitent în cele două familii, ca să pot face o comparaţie şi să-mi doresc o alternativă mai bună? Încerc să-mi amintesc dimineaţa când soarta desfăşura ghemul destinului meu şi mi-a aruncat capătul firului. Drumul spre casa familiei Roşu."

*****

Anul 1960

Maro. Uşa grea, din scândură masivă, ce se deschidea spre curte era maro. Vopseaua se scorojise pe dinafară şi se bombase în băşici inestetice, ce se spărgeau pocnind sub degeţelul Ştefaniei.

- Fany, ţi-am spus de atâtea ori să nu mai cojeşti uşa. Dacă te vede proprietăreasa, ne pune să-i plătim vopsitul. Ne-am înţeles? Cu tine vorbesc. Eşti mare, ai patru ani şi jumătate, ascultă-mă, îi şopti Lia aplecându-se să ascundă cheia sub ştergătoarea de picioare împletită din pănuşi de porumb.

Ştefania mai apăsă o altă băşică ce pocni sub degetul ei înroşit de frig şi se sparse în foiţe subţiri, dezvelind culoarea mai veche a lemnului.

Maro era şi paltonul Liei, cu gulerul rotunjit, uşor demodat, căciuliţa şi mănuşile cu un deget croşetate de ea, din lână vopsită la Marian, pe strada Călăraşi. O luase şi pe Ştefania când dusese lâna la vopsit.

Casa scundă, cu două ferestre mari, se îngropa sub înălţarea drumului şi stătea gârbovită ca un om bătrân. Poarta înaltă de trei metri nu lăsa nici o privire să pătrundă în curte, orice crăpătură fusese aprig astupată cu chit, pentru că Marian avea multe de ascuns fiscului.

Din zidul porţii ieşea un belţ de sârmă răsucită, în care îţi agăţai degetul şi trăgeai. Aşteptai. Îi simţeai privirea iscoditoare prin spintecăturile orizontale ale obloanelor din lemn de la prima fereastră, auzeai fâşâitul perdelei.

Mai trecea o vreme până paşii lui grăbiţi ca alergarea unui balerin se opreau în spatele porţii, ivărul era tras şi calea deschisă.

Dacă nu te cunoştea, nu aveai nici o şansă să pătrunzi în

curtea mică, înconjurată de ziduri înalte, apărătoare, pavăză împotriva curiozității vecinilor.

Privite de jos în sus, sulurile mari de lână vopsită, ca nişte colaci imenşi, stăteau întinse la zvântat pe pari lungi, orizontali, de parcă curcubeul răsucise pe cer vălătuci de nori din culorile sale.

Marian le pofti într-un soi de bucătărioară mică, unde se înghesuiră toți trei pe lângă o măsuță cu o față de muşama roasă şi un cântar cu două talere. Puse lâna în unul din ele, iar pe celălalt îl cumpăni cu greutăți până când ciocurile de metal ale celor două talere se echilibrară. Notă ceva într-un caiet pătat, se aplecă şi scoase de sub masă o legătură zdravănă de care atârnau sute de fire colorate în toate nuanțele curcubeului şi Lia alese o nuanță plăcută de ocru, care să se potrivească la paltonul ei.

- Când lâna va fi gata vopsită, oricum nu va arăta aşa cum ne-am ales culoarea! îi spuse Lia Ştefaniei, după ce ieşiră în stradă. Şi ne-o dă umedă, ca să tragă la cântar...

- Atunci de ce ne-a mai arătat toate culorile frumoase?

- Ca să facă impresie!

Lia a avut dreptate. Când au ridicat sulul de lână, Marian îl vopsise maro! Lia îi tricotase şi Ştefaniei o pereche de mănuşi şi un fular pe care i-l înnodase acum strâns, sub bărbie, să nu răcească la gât.

- Nu-mi place maro! Îmi place galben şi roşu! Îmi place rochia ta, mami, cea gri cu flori de câmp! Cu albăstrele, maci şi margarete!

- Da, cât de frig e acum, ce bine mi-ar sta în rochia aia de vară! râse Lia şi închise în urma lor poarta care scârțâi prelung. Aerul rece al dimineții le mușca obrajii cu minusculii dințişori înghețați ai gerului, ca nişte piranha feroce. Porni grăbită pe stradă, la vale.

- Mişcă-te mai repede sau te întorci acasă! E prima zi

de lucru astăzi, nu vreau să întârziem, doamna Rezi este austriacă şi ţine mult la punctualitate, o zori Lia simţind ezitarea din mersul fetiţei.

Ştefania alerga încercând să ţină pasul cu mama ei şi aproape se împiedică în paltonaşul maro, prea lung, cu câteva numere mai mare, ca să îl poarte câţiva ani la rând. Cheltuiala cu unul nou în anii următori să se taie de pe listă.

- Mâinile ţine-le în buzunare, să nu-ţi îngheţe, dacă nu vrei să-ţi pui mănuşile şi mergi pe urmele mele! o sfătui Lia când trecură prin dreptul unor grădini, unde zăpada aşternută de aseară, viscolită, le îngreuna mersul, ajungându-i fetiţei până la genunchi.

Ştefania îşi aminti ce uitase să-i spună mamei: că şnurul cu care erau legate mănuşile pe după gât şi trecut prin mâneci să nu le piardă era prea scurt şi mâinile nu-i mai intrau în mănuşi. Crescuse.

Ferestrele cu obloanele din lemn trase ca nişte pleoape imense, coşurile de fum adormite, casele purtând cuşme albe şi pufoase de omăt, toate picoteau tăcute în nemişcarea lor. Becurile de pe stîlpi luminau din loc în loc, aprinzând scânteieri în zăpada îngheţată. În lumina lor slabă se desluşeau fulgi de zăpadă dansând uşor. Treptat, umbrele se topeau în lumina difuză a zorilor. Îşi pierdeau încet misterul.

Înainta păşind pe urmele lăsate în zăpadă de paşii grăbiţi ai Liei. De câteva ori alunecă pe gheţuşul de sub zăpadă şi se poticni, mai-mai să cadă. Ar fi vrut să râdă şi să se bucure, dar simţea o asprime în glasul mamei. Era agitată, mult prea tulburată ca să îşi ascundă emoţiile.

- Mergem la o familie bogată, ai grijă cum te porţi! Să fii cuminte şi să nu mă faci de ruşine! Dacă nu te porţi bine nu te mai iau a doua oară, vei sta acasă singură, toată ziua!

- Mă port bine, mamă! o asigură Ştefania cu îndoială

în glas.

- Să stai într-un loc şi să nu pui întrebări! Ţi-am luat şi păpuşa!

- Nu mă joc cu păpuşa! Nu are mâini, nici picioare!…

Lia se opri în loc şi o privi mustrător. Ştefania ar fi vrut să adauge toate defectele păpuşii, dar întâlnind privirea mamei se opri şi scoase doar un oftat slab, care aduse un compromis:

- Dacă te grăbeşti, avem timp să stăm cinci minute şi ne uităm la păpuşile din vitrina librăriei!

Ochii Ştefaniei scânteiară! Vitrina librăriei! Basmul frumos al copilăriei! Printre cărţile aşezate astfel ca toate titlurile să se vadă, erau jucării pe care nici nu-şi imagina că le-ar putea atinge vreodată!

Iuţiră paşii. Când intrară pe strada principală, vântul îşi schimbă direcţia şi fulgii mari de zăpadă se prindeau pe paltonaşul ei subţire, se aşterneau pe faţă, pe ochi, pe buze. Atingerea lor îi dădeau fiori reci.

Erau doar ele două singure pe stradă, în dimineaţa îngheţată, două mogâldeţe maro, luptând cu frigul, zăpada şi viscolul.

Se apropiau de librărie.

- Închide ochii, Fany, şi dă-mi mânuţa! Haide!

Era un joc al lor ce anticipa surpriza.

Aşteptare. Emoţie. Nelinişte.

- Acum poţi să-i deschizi! o anunţă Lia oprindu-se în faţa vitrinei. Ştefania nu îndrăzni.

- Hai, că nu avem timp de stat degeaba! o scutură de mână mama ei.

Deschise ochii încet...

- Ooo!... Mama!... Ooo!...

Simţi că în faţa ochilor ei se deschise paradisul! Privirea alerga şi nu putea cuprinde toate culorile, toate imaginile,

toate minunile, fermecatele cărţi cu poveşti, păpuşile ai căror ochi clipeau şi se închideau, păpuşi cu păr de mătase, lung, cârlionţat, cu mâini şi picioare, cu rochii adevărate din dantele, tiul, brocart şi catifea brodată!

În mijlocul vitrinei, pe un disc ce se rotea şi cânta un vals, era aşezată o păpuşă mare, cu rochie lungă, de mătase verde, pe un jupon de dantelă înfoiat, cu părul blond, cârlionţat, prins în panglici aurii. Dansa şi se învârtea odată cu discul.

Îşi lipi năsucul cârn de vitrina rece şi încremeni acolo, într-o uimire care îi oprea respiraţia!

- Haide, că devenim curând oameni de zăpadă! o trezi Lia din visare. Mai avem de mers încă atâta drum.

Ştefania luă cu ea în suflet cât putea reţine mai mult din frumuseţile văzute. Se îndepărta de vitrina strălucitoare, trasă de mâna fermă a mamei, mergând de-a-doaselea, privind şi lăsând în urmă bucuria acelei dimineţi.

- O voi ajuta pe doamna Rezi în gospodărie! îşi continuă gândurile cu voce tare Lia. E o doamnă din Viena, fiica unui procuror, este foarte educată, o femeie stilată. Aş vrea să înveţi multe de la ea. Vezi cum vorbeşte, cum mănâncă!... Să caşti bine ochii la tot ce face, ai doar de învăţat... Să fii cuminte până lucrez eu, să nu-mi faci probleme! Ştii că avem nevoie de banii ăştia!

O privi pe Ştefania cum mergea tăcută şi liniştită, îmbujorată de frigul dimineţii şi i se făcu milă de ea.

- Dacă lucrurile merg bine, sâmbătă ne vom face o bucurie: eu merg să văd un film indian la cinematograf, rulează ,,Vagabondul" cu Raj Kapoor, iar tu mă aştepţi cuminte şi îţi aduc o prăjitură de cofetărie!

Ofertă uimitoare! Ştefania nu mâncase niciodată o prăjitură de cofetărie, din blat de pandişpan, umplută cu cremă de unt şi cacao, peste care se turna o glazură de

ciocolată adevărată, garnisită cu un moț răsucit de cremă deasupra! O bucățică de tort de 5/5 cm, însiropată, dulce, un vis gustativ delicios, așezată pe o foiță de hârtie fină, rotundă, plisată. Va putea păstra rozeta de hârtie mult timp, pe pervazul ferestrei. Când o va privi, își va aminti și gustul minunat al prăjiturii.

*****

Spre stradă, ferestrele înalte fuseseră căptușite cu pături bătute în cuie pe obloanele din lemn. Asta s-a întâmplat imediat după ce Sisi plecase dintre cei vii, când lumina părea o impietate în casa cernită de durere. Nu le mai deschise nimeni de atunci. Odată, încercase Ștefania, dar praful era atât de dens, gros, tors în pânze de păianjeni, țesut în cuiburi, o altă pătură, care se destrăma în pulberi negre la cea mai ușoară mișcare. Închise fereastra speriată, învăluită în nori de praf (ca un hornar din cei cu perie de sârmă răsucită într-un cerc, pe umăr, ce curățau coșurile caselor de funingine).

Ștefania o urmărea pe Rezi cum se mișcă prin casă, plutind, înfășurată în capotul ei de molton vișiniu. Se oprise în dreptul ferestrei, își privea cu tristețe mâinile tremurânde, descărnate, cu pielea ca de hârtie creponată, stropită cu pete maronii și gâtul gros, cu două perechi de guși; simțea pentru ea compasiune.

- Nu me uit în oglindă, nu me uit! Ce mâini frumoase avut, ce gât subțire! Nu me mai uit! - oglinda devenise dușmanul cel mai mare, acum când între ea și Ilona se stabilise o armonie înșelătoare și indiferentă. Nu mai aveau nimic de împărțit, nimic de tranșat, nimic de iubit.

Se apropie de fetița care stătea cuminte pe scaunul prea înalt și-și legăna piciorușele încălțate cu ciorapi albi, croșetați din jurubițe de ață. Avea o rochiță cu volănașe albastre. Părul blond, tuns drept, se ondula singur după ce fusese răsucit

într-o buclă cu o fundă albastră, prinsă de o agrafă mică de metal, în creştetul capului - cum cerea moda vremii. Ochii ei albaştri cu irizări verzui o urmăreau iscoditor.

- Fany, vrei desenezi?

Ştefania aprobă din cap. Rezi se îndreptă spre dulapul roz cu sertăraşe, deschise câteva din ele şi scoase mai multe creioane colorate şi nişte caiete de desen. Le răsfoi, apoi alese unul gol şi i-l întinse.

- Ce vrei tu desenezi?

- Nu ştiu, n-am desenat niciodată. N-am avut creioane. Dar îmi plac culorile şi le ştiu numele: roşu, portocaliu, verde, galben, albastru îmi plac, negru şi maro nu îmi plac! Se întinse deasupra mesei şi îndepărtă cu un gest hotărât cele două culori pe care era decisă să nu le folosească.

Rezi s-a aplecat cu răbdare şi gingăşie asupra ei şi i-a dat primele noţiuni de desen. I-a deschis o uşă prin care a intrat într-o lume diferită, îngăduită doar celor înzestraţi şi sensibili, care percep realitatea într-o altă formă, concepută din linii şi volume, din pete de culori în sute de nuanţe. Diferenţa dintre un om obişnuit şi un pictor este aproape ca dintre un orb şi un văzător. Ca Marian şi sculul lui de lână colorată în sute de nuanţe! Viaţa pictorului este bogată în forme, culori, sentimente şi trăiri pe care oamenii obişnuiţi nu pot să le vadă şi să le simtă, lor nu li se descoperă această creaţie miraculoasă, nu au sensibilitatea de a o percepe şi nici darul de a o reda. Lumea culorilor e complexă şi necuprinsă, poţi pătrunde în ea ca într-un univers. Cum să o înţeleagă cel ne-ales? Cum să înţeleagă orbul ce e lumina, surdul ce e muzica? Cum să o perceapă?

Omul obişnuit nu este forţat niciodată de viaţă, de conştiinţă sau de normele sociale să urce în sferele înalte ale creaţiei. Dar artistul este obligat să se coboare în lumea obişnuită şi să trăiască după normele şi regulile impuse de

cei mulţi. E dificil să trăieşti într-o singură lume, dar în două lumi paralele, care se întretaie şi se amestecă?

„Darul creaţiei este o părticică din harul divin cu care Dumnezeu ne înzestrează, dar fără muncă acesta se pierde ca orice dar pe care nu ştim să-l preţuim”.

V

Lia, femeia tânără care o ajuta în gospodărie pe Rezi, o aducea cu ea şi pe Ştefania, fetiţa ei de patru ani, ca să nu o lase singură acasă. Celor două femei le era dragă. Nu le încălca teritoriul bine marcat în ani de convieţuire comună şi nici curiozităţi exagerate de copil răsfăţat nu avea. Intra în casa mare ca într-un sanctuar, cu respect, nu atingea nimic din minunile pe care privirea ei le cuprindea. Se temea că dacă ar fi spart sau lovit ceva, ar fi fost exclusă pentru totdeauna din casa domnului Roşu.

Mama Ştefaniei era o femeie minionă şi sprintenă, cu ochii mari, căprui şi faţa numai zâmbet. Râsul ei plin de voioşie îi dădea un aer copilăresc şi inocent, probabil şi în somn zâmbea, nu pentru că greutăţile ar fi fost inexistente sau ar fi ocolit-o, aşa i se părea ei, totul prilej de glumă şi bună dispoziţie. Fetiţa, cu un ascuţit simţ de observaţie, credea că veselia Liei nu era pe placul Ilonei cea sumbră, se simţea intimidată şi ruşinată, ca şi când mama ei ar fi trebuit să păstreze o atitudine de duioşie, de smerenie, de respect a unei tristeţi pioase pe care o simţea plutind în casă.

Fata se înşela, cele două femei nu ar fi renunţat la ajutorul Liei, care era harnică şi nu le lua bani mulţi, acum că vremurile erau mai grele de când veniseră comuniştii la putere şi rezervele lor financiare se împuţinaseră. Asul Liei

era însă Ştefania, liniştită şi tăcută, le amintea de Sisi, cu părul lung, blond-auriu, strâns cu o fundă mare, albastră, în creştetul capului, cu creioanele ei colorate şi nelipsitul caiet de desen.

La fel ca Sisi, Ştefania se ataşase mai mult de Rezi, copiii judecă oamenii din priviri, după gesturi, atitudini. Frumuseţea e legată de bunătate, de dragoste, de căldură, de un ton calm şi o mângâiere, de braţele întinse care te cheamă în îmbrăţişare, de bătăile inimii atunci când simţi căldura dulce şi mirosul unui trup apropiat.

Ilona nu ştia să dăruie afecţiune, să alinte, să mângâie. Apărea intempestiv în pragul uşii de la bucătărie, cu trupul ei masiv obturând lumina. Camera se întuneca pe neaşteptate. Se oprea să se privească în oglinda dintre cele două uşi. Ilona n-a fost frumoasă nici în tinereţe, se privise atunci cum se privea şi acum, cu aceeaşi nepăsare. Oglinda nu-i era nici prieten, nici duşman. Era doar un pretext de a-şi anunţa existenţa. Intuindu-i prezenţa, ca un nor, Ştefania se retrăgea în sufragerie, se aşeza în fotoliul mare, de piele, lângă teracota de faianţă crem şi încerca să-şi obişnuiască pupilele cu semiîntunericul.

Sufrageria făcea legătura între cele două dormitoare, camera Ilonei avea intrarea din curte, dacă urcai şase scări ample cu balustradă generoasă, cea a vienezei din bucătărie.

Casa era în forma literei U, cu cele două braţe egale dacă ar fi să adăugăm la unul din ele frumoasa filigorie din lemn, vopsită verde, îmbrăcată în trandafiri căţărători, roşii şi intrarea în pivniţă, încadrată ca şi filigoria cu un grilaj din lemn traforat şi prevăzută cu o poliţă lungă, unde se înşirau vara ghivecele de cactuşi ce-şi aşteptau acea unică zi a înfloririi. Alături, cu intrare din curte, era camera unde se spălau şi se călcau rufele.

Bucătăria cu o fereastră înaltă se afla în fundul curții, pe latura mică a literei U, urcai trei scări şi deschideai întâi uşa grea din lemn, vopsită verde pe dinafară în straturi groase, consecutive. Acolo, între cele două uşi întâlneai realitatea, oglinda în care Rezi nu se mai uita de foarte mulți ani, dar care prindea în apa ei de cristal imaginile celor ce treceau pragul casei, surprinzându-i cu claritatea neiertătoare.

Cea de a doua uşă cu geamuri de sticlă mari, vopsită albă, ca de altfel toată lemnăria casei, deschidea intrarea în bucătăria luminoasă, încălzită iarna cu ,,doba de rumeguş", combustibil ieftin şi sănătos, răspândind plăcutul miros de lemn încins. Pe soba Vesta cu trei ochiuri şi cuptor, în cratițe smălțuite sau tăvi negre din tablă arsă, îmbietoare bucate după rețete ungureşti şi germane impregnau aerul cu aromele lor şi stimulau sensibilitatea papilelor gustative, stârnind poftele culinare.

Dincolo de fereastra bucătăriei ce dădea spre curte, în dreapta era uşa fără canaturi, zugrăvită în culori de humă cu rol, intrare perceptibilă doar prin clanță. Uşa prin care intrase Sisi şi le dăduse o lecție de iubire, de viață şi de moarte. Acum stătea ferecată, iar cheia se pierduse pe undeva, nu se ştie pe unde, oricum nimeni nu dorea să intre acolo. Numai Ştefania. Ca tot ce era interzis îi incita curiozitatea de copil. Privea prin gaura cheii şi nu înțelegea de ce e încuiată o cameră goală, cu pardoseala vopsită roşie. Ce mister putea ascunde? Era ca în povestea „Tinerețe fără bătrânețe şi viață fără de moarte" unde Făt Frumos putea intra în toate camerele, în una singură nu!

Îşi dorea să pătrundă acolo unde era interzis, doar nu degeaba era încuiată uşa! Paşii pe care îi auzea venind sau umbra Ilonei în cadrul uşii de la bucătărie o făceau pe Ştefania să se refugieze în sufragerie, în brațele fotoliului mare, din lemn negru de mahon, pe pielea rece de animal

ţintuită cu bumbi din alamă aurie.

Dacă obloanele mari din lemn de la uşa dormitorului Ilonei erau deschise, suficientă lumină revărsa contur şi culoare obiectelor din jur, în sufragerie. Pielea rece, ca de şarpe, a scaunului îi dădea fiori Ştefaniei. Nu-i plăceau nici picioarele curbate, terminate în gheare de animal. Şi atunci, în plictiseala zburdălniciei de copil, privirea se oprea pe picturile încadrate în rame sculptate şi învelite în foiţă de aur, ce tapetau pereţii. În contrast cu mobila neagră, sobră, culorile din tablouri îi deschideau o lume nouă, ca o carte de poveşti. Avea timp destul să-şi imagineze orice. Născocea poveşti despre fiecare tablou, până simţea cum pleoapele grele de somn se închid şi alunecă uşor în vise colorate. Târziu, simţea cum Rezi o înveleşte, o ridică în braţe şi o culcă în patul ei mare şi pufos.

În astfel de seri, Ştefania rămânea să doarmă în casa domnului Roşu. Dimineaţa, o trezea aroma cafelei cu lapte, a chiflelor proaspăt scoase din cuptor, rumene. Rezi le tăia în două, pe orizontală, le ungea cu unt şi dulceaţă din petale de trandafiri sau din boabe de struguri verzui, stafidiţi, le aşeza apoi cu grijă pe o farfurioară delicată din porţelan fin de Meissen, pe care aşternuse un diafan şervet brodat. O servea la pat. În cameră era cald. Din dulapuri răzbătea un discret parfum de levănţică, atunci când vieneza deschidea uşile să caute ceva în ele.

Era diferenţa atât de mare între cele două case, între cele două lumi, încât Ştefania adormea tot mai des în fotoliul de piele. Nu-şi dorea să se întoarcă în bucătăria mică, cu o masă şi o dormeză înghesuită lângă soba de fontă abia dezmorţită, unde dimineaţa o aştepta un ceai şi o felie de pâine neagră cu marmeladă de mere (măcinate cu coji, adeseori şi sâmburi), ieftină, ,,din ladă", prezentată în calupuri mari în aprozar, din care se tăia cu o spatulă de lemn dreptunghiuri mai subţiri

sau mai groase, după cum era portmoneul cumpărătorului. Altă variantă mai era şi pâinea prăjită unsă cu untură, un strugure, un măr.

Ştefania ştia că părinţii fac sacrificii să cumpere o casă, să nu mai locuiască cu chirie. O văzuse pe mama ei întrebând pe la porţile fabricilor unde se făceau angajări, căutând un loc de muncă mai bine plătit.

Lia se angajă la fabrica de confecţii, unde se lucra pe trei schimburi. Comenzile pentru export erau foarte mari şi orele suplimentare se plăteau bine, mai ales pentru schimbul de noapte.

Ştefania a rămas să doarmă în casa domnului Roşu, ca să nu se sperie noaptea singură acasă dacă s-ar trezi din somn, iar în schimbul acestui favor, mama ei ar fi gătit duminica pentru aceştia. Îşi amintea de acele vremuri cu multă duioşie dar şi cu nedumerire, erau atitudini vizavi de ea ale celor din preajmă pe care nu reuşea să le înţeleagă. Descoperea în jurul ei o fiinţă nouă, bărbatul şi reacţia lui faţă de uluitoarea dezvăluire: din minunatul boboc de copil va înflori în curând femeia.

Era într-o sâmbătă seara. În cameră mirosea a cartofi fierţi. Ilona, aşezată la masa din bucătărie, străpungea câte un cartof cu dinţii ascuţiţi ai furculiţei şi-l ridica în lumină, să-l vadă mai bine. Lama lucioasă a cuţitului bont, cu mâner din corn de cerb, aluneca pe suprafaţa cartofului desprinzând pielita subţire, maronie. Cojile se strângeau grămadă în cratiţa de tuci.

Numără în şoaptă, câte doi pentru fiecare persoană, îi tăie rondele pe un fund de lemn şi îi rostogoli pe platoul oval. Un praf de sare prefiră deasupra, cu trei degete. Din cana albastră de porţelan smălţuit, îndepărtă cu vârful cuţitului coaja de smântână aurie, pufoasă şi turnă şuvoi gros peste

cartofii aburinzi. Aroma pătrunjelului tocat desăvârşi opera culinară a Ilonei.

Ştefania închise caietul de desen, strânse creioanele colorate şi le aşeză în cutia lor.

Rezi împachetă materialul pepit la care lucrase toată după-amiaza, o privi pe fetiţă şi se apropie de ea cu un zâmbet cald:

- Acum răceşte mâncare! După mâncăm probezi rochie!

- Haideţi la masă! Cina este gata! anunţă Ilona solemn, aşezând patru farfurioare şi patru tacâmuri pe faţa albă de masă, brodată cu garoafe în carouri ajurate.

Domnul Roşu şterse cu un şervet uzat sticla prăfuită de un litru pe care o adusese mai devreme din pivniţă, o prinse între picioare şi desfăcu sfoara ce strângea cârpa şi celofanul. Scoase dopul, un pocnet uşor, un sunet ca cel de la o sticlă de şampanie. Berea aurie se revărsă în pahare, umplând bucătăria cu aroma de malţ şi hamei.

Pentru Ştefania, Ilona turnă două degete sirop de zmeură într-un pahar şi-l acoperi cu apă. Amestecă cu linguriţa până lichidul se tulbură zmeuriu, uniform şi aşeză paharul pe o farfurioară să nu se păteze faţa de masă.

- Ştefania, se cade să mănânci tot din farfurie! Eşti tare slăbuţă! mormăi Ilona ştergând apăsat ultimele rămăşiţe de smântână cu un miez de pâine.

- Nu mi-e foame! oftă, răscolind cu furculiţa cartofii.

- Când termini din farfurie tot, primeşti darurile! nu se înduplecă Ilona.

- Câţi ani ai? întrebă domnul Roşu şi-şi şterse cu un şervet spuma de bere de pe mustaţa argintie.

- Doisprezece, zâmbi încântată că era centrul atenţiei.

- La mulţi ani! Să creşti mare şi cuminte!

Ştefania despături rochiţa pepit alb cu negru şi mângâie

stofa subțire. Guleraşul rotund era tivit cu danteluță albă, fină, iar în față se deschidea cu zece năsturaşi mici, îmbrăcați în material pepit. Talia era marcată cu o cusătură ce cobora perfect pe şoldurile ei subțiri, încă neformate. Când îmbrăcă rochia, părul blond i se desprinse din legătura de elastic şi se împrăştie pe umeri, câteva şuvițe rebele încadrându-i obrajii împurpurați de emoție.

- Eşti frumoasă, Fany, o să fii şi mai frumoasă când vei fi mare! zâmbi domnul Roşu ca un fin cunoscător ce era, înconjurând-o cu privirea lui ascuțită şi inteligentă.

De la Ilona primise o rochiță verde, cu flori albe, de vară, simplă, decorată cu volane în jurul decolteului, iar de la domnul Roşu, o mapă de plicuri cu hârtie colorată roz, imprimată cu floricele mici în colțuri.

- Aş vrea mâine să-i arăt mamei darurile! îndrăzni să le ceară ca pe un favor, îmbujorată.

- Bineînțeles, încuviință Ilona.

Ştefania aşteptă nerăbdătoare dimineața să-i arate mamei cadourile primite, mai ales rochița pepit. Ştia că mama ei cumpărase materialul şi îl adusese doamnei Rezi să îl coasă, după un model ce l-au ales amândouă dintr-o revistă ungurească de-a Ilonei. Bucuria ei mare trebuia împărtăşită, niciodată nu mai avusese o rochie atât de frumoasă, de domnişoară. Îşi mai dorea să se vadă în oglinda mare de pe uşa dulapului albastru din cameră, să se privească din toate unghiurile, din față, dintr-o parte, din spate, să înțeleagă privirile admirative ale celor trei din familia Roşu.

Poarta de la stradă se deschise cu un hârşâit metalic şi arcul de sus o trase la loc în tocul ei, imediat ce pătrunse în curte.

În dreapta, mai înaltă cu cinci scări, ca o catedră pe podium se înălța casa proprietarilor cu două ferestre spre

stradă şi un cerdac acoperit în dreptul bucătăriei.

De o parte şi de cealaltă a curții, camerele scunde, ocupate de chiriaşi. În spate, după un gard de sârmă, câteva şoproane de lemne din scânduri gri, bătute de ploi, acoperite cu hârtie gudronată, despărțeau curtea de grădina mică de zarzavat. Un vişin încărcat peste puterile lui cu mărgelele vişinii ale fructelor colora colțul cenuşiu.

Pe banca de lângă fântână, tatăl ei cu o sticlă de vin în față, două pahare pe masă şi proprietăreasa alături, râdea dându-şi capul pe spate şi dezvelind o dantură sănătoasă.

- Sărut mâna!

- Servus, Fany! zâmbi tanti Vetuca, stânjenită.

Arpad se întoarse cu fața roşie şi deodată nu mai avu aerul că se simte în largul lui. Mâna-i plinuță bătea darabana pe scândura mesei, cu degetele încordate.

Fata trecu repede pe lângă ei şi intră în bucătărie, apoi în camera scundă, întunecoasă, orientată cu cele două ferestre mici spre nord, cu perspectivă asupra întregii curți, de la poartă până la şoproanele de lemne din spate.

Dulapul albastru, un pat cu tăbliile din lemn şi o masă cu patru scaune de aceeaşi culoare umpleau camera mică, lăsând doar puțin spațiu în fața oglinzii de pe uşa dulapului, atât cât preşul din zdrențe colorate țesut iarna de buna Ana la război, să se poată întinde nestingherit.

Scoase rochia pepit din plasa croşetată şi o întinse pe marginea scaunului, mângâind-o uşor, să îndrepte cutele şifonate. Îşi cufundă fața în moliciunea materialului şi aspiră cu nesaț mirosul de țesătură nouă, netezită cu fierul de călcat, proaspătă.

Bărbatul se ridică alene, dădu vinul pe gât, lăsă paharul gol pe masă, luă sticla şi se îndreptă şi el spre casă, fără nici un chef.

Îl observă de după perdea cum străbate curtea cu pasul

apăsat, mormăind nemulţumit, lovind câteva pietricele cu vârful pantofului şi împrăştiindu-le în toate direcţiile.

- Ai mai venit pe acasă? şuieră închizând uşa în urma lui.

Bucuria Ştefaniei se deconectă cu o tresărire când percepu arţagul din vocea tatălui. Îl cercetă speriată:

- Unde-i mama? Nu s-a întors de la piaţă?

- Treaba ei! Da` tu ce rochie ai pe tine?

- Am primit-o de ziua mea! Ieri a fost ziua mea!

Se privi în oglindă: bucuria înmuguri din nou şi înflori în bujorii din obraji! Îşi desfăcu părul prins în elastic în vârful capului şi-l lăsă să se reverse pe spate, până la brâu. Din oglindă nu o mai privea un copil, conştientiză schimbarea din trăsăturile ei, din fermitatea liniilor, din ţinută. Corpul delicat prindea contur, sânii se rotunjeau obraznic sub croiala întinsă a rochiei. Nu ştia dacă să se ruşineze sau să se bucure!

- Nu te mai hlizi în oglindă, că eşti frumoasă! auzi glasul tatălui în spatele ei şi nu distinse ironia fină... Poate descoperise şi el maturizarea copilului... Îşi aminti replica domnului Roşu şi inconştient, ca o confirmare, i se păru firesc să o împărtăşească:

- Sunt frumoasă şi mă mai fac!

Palma grea veni ca o lovitură de trăsnet, o răsuci şi o izbi de colţul mesei, proiectând-o în oglindă. Simţi că toată lumea se învârteşte în jurul ei, fluidul cald şi roşu ţâşni din nas şi îi stropi rochia cu flori mici, sângerii. Căzu în genunchi şi începu să plângă în hohote, ferind cu mâinile poala rochiei de prăpăd.

Se întreba de unde aversiunea tatălui pentru ea, de ce nu o lasă să se bucure de nimic, de ce fiecare mică bucurie trebuie să o plătească cu lacrimi. De ce o urăşte? De ce o bate pentru orice vorbă, dacă răspunde sau nu? Ce are cu ea

de nimic nu e bine, orişicât s-ar strădui să îi intre în voie?

Ştefania se schimbă cu o rochie mai veche din dulap, se duse la fântână, îşi spălă poala rochiei pătate cu apă rece şi o întinse pe sfoară, în curte, la uscat.

Lia încă nu se întorsese de la piață, probabil intrase la vreo prietenă pentru o tratație, o farfurioară cu dulceață și un pahar cu apă, dar mai mult pentru poveştile şi glumele care-i luminau chipul. Îşi lua puterea din ele, erau parte indispensabilă a vieții ei.

Nu-i era drag să ajungă într-un loc unde scandalul şi furtuna izbucneau din te miri ce.

După vreo oră, când intră în curte, era încărcată cu două sacoşe mari, pline de cumpărături. Deschise poarta cu piciorul, intră, aşteptă să se apropie şi o izbi cu spatele să se închidă, că avea mâinile ocupate. Se îndreptă spre bucătărie. Ştefania auzi poarta, ascunse cartea pe care o citea sub raftul cu scule din şopron şi ieşi afară în curte. Luă rochia de pe sfoară, o mototoli şi o acoperi cu un ziar, într-un coş: „mâine o voi călca când sunt singură acasă şi o pun în dulap". Intră în bucătărie şi o sărută pe mama ei pe obraz.

- S-a întâmplat ceva? întrebă Lia simțind tensiunea din aer. Parcă ai ochii roşii! Ai plâns?

- Nu, şopti Ştefania, am aşezat lemnele tăiate în şopron. Mi-a intrat praf în ochi.

Nu avea rost să mai işte un scandal în casă, era duminică, să fie linişte.

VI

Casa pe care a cumpărat-o Lia pe strada Florilor la nr. 28, de la administratorul unei carmangerii, Sprânjan Onisie,

era mică: două camere, o curte de găini, cotețe de porci, de păsări, o grădină cu viță de vie și pomi fructiferi. După ce a plătit-o și au semnat actele, Lia a primit cheia și s-au dus fericiți s-o ia în primire. Ceea ce au găsit nu mai semăna deloc cu ceea ce cumpăraseră. Sprânjan vandalizase casa, luase tot ce se putea. Grădina și curtea nu mai aveau pomi, parte din vița de vie fusese scoasă și mutată la noua casă ce și-o construia acesta pe strada Viitorului. A demontat teracotele, a scos prizele și duliile de la becuri, un gard pentru scândură, tot ce i se păruse lui Sprânjan că ar fi necesar în noua lui construcție. Lia întâi a plâns văzând înșelăciunea, apoi s-a dus să-i ceară socoteală. Acesta a repezit-o:

- Scrie în contract câți pomi au fost?

- Nu scrie... nu se scrie... nimeni nu scrie..., dar am văzut eu meri, peri, un gutui, erau tineri, pe rod...

- Scrie că au fost teracote, prize, întrerupătoare, lămpi?

- Nu, dar orice casă are astea...

- Uite că asta nu le are... și dacă nu scrie, dă-mă în judecată și dovedește că le-a avut, dacă ai martori...

De unde martori? Lia cumpărase o casă cu tot ce se afla în ea, mai puțin lucrurile mobile, nu se dusese să-i facă inventar cu o comisie...

Viața lui Arpad nu se schimbă cu nimic prin achiziționarea noului imobil. Tot așa venea acasă, o dată sau de două ori pe săptămână, de pe o zi pe cealaltă. În rest, viața lui se desfășura cu prietenii la vânătoare, la pescuit sau la cârciumă. Nu avea nici o responsabilitate, nici o grijă. Era ca un flăcău liber, ca un greier care nici măcar nu cânta, singurul lui aport erau banii de salariu pe care Lia îi ridica regulat, din care Arpad revendica o parte importantă pentru cheltuielile lui.

Pentru Ștefania și mama ei începea o viață nouă. O viață

care în loc să le apropie, le îndepărta pe una de cealaltă, pentru că idealurile lor erau diferite. Lia cumpără porci, găini, pui şi gâşte, cu care umplu cea de a doua îngrăditură a curţii.

Lucra la fabrică în schimb, 12 ore cu 24 libere. Când nu era la lucru, mergea în Lancrăm şi îşi ajuta mama, la munca câmpului. Cei doi boi, Mişca şi Mojar, cărau toamna mai multe care încărcate, pe strada Florilor, la nr. 28, cu porumb, grâu, varză, cartofi.

Doar că Lia nu putea fi în două părţi consecutiv. Arpad n-avea nici o intenţie să îşi schimbe viaţa, lui îi era foarte bine aşa, de ce s-ar fi implicat? Mai rămânea Ştefania, care treptat preluă toate responsabilităţile de peste zi ale gospodăriei. Dimineţile erau ocupate cu şcoala. De la ora unu începea corvoada.

Găleţile cu lături, sacul de porumb sau grâu aşteptau pregătite, în şopron. Slăbuţă, nu le putea ridica şi atunci făcea multe drumuri cu o oală de doi litri, ca să-i sature pe toţi.

Puii erau eliberaţi din cutiile de lemn în ţarcurile de sârmă şi trebuiau supravegheaţi împotriva uliului sau a ţărcii.

Ştefania îşi lua o carte şi scăunelul de pescuit cu trei picioare al tatălui ei şi se aşeza în colţul casei, la umbră, de unde putea vedea toată curtea. Biblioteca era în drumul ei când se întorcea de la şcoală, precum cârciuma în drumul lui Arpad.

Spre seară, când suna sirena fabricilor la ora şase pauza de masă, Ştefania trebuia din nou să hrănească păsările, porcii şi puii şi să îi adape. Mai era şi apa ce trebuia scoasă din fântâna cu cumpănă. Nu se apleca prea tare peste olanul de ciment, făcea vânt cumpănii să se încline găleata şi să se umple cu apă. Dacă era prea plină când o trăgea sus şi o

ridica se vărsa pe ea, udând-o până la piele, dacă era prea puțină, parul cumpenei o sălta prea sus şi o legăna să nu o poată prinde - parcă jucându-se cu ea.

Lia se întorcea frântă de oboseală seara, zâmbetul de pe fața ei frumoasă dispăruse, mai spăla nişte rufe, făcea de mâncare pe a doua zi şi adormea istovită, ca dimineața să o ia de la capăt.

Pe Rezi o vedea sâmbăta şi duminica, sub pretextul orelor de desen, dar mai ales când Arpad venea acasă. Ştefania a înțeles că e mai bine să nu-i iasă în drum, ca să nu aibă motiv de gâlceavă. Mai ales când era băut şi căuta scandalul „cu lumânarea".

*****

Ferestrele înalte ale clasei a V a B aveau perdelute din diftin alb, întinse pe sfoară şi prinse în cuişoare acoperind ochiurile de jos. Din tavan atârna pe un cablu o dulie cu un bec de 60 de wați ce răspândea o lumină gălbuie, sporind umbrele şi estompând lumina ce venea de afară. Clasa părea mai întunecoasă, zugrăvită cu humă în siena naturală. Două rânduri de bănci cu pupitre o străbăteau de la un capăt la altul, înghesuind în peretele cu tabla mare, podiumul pe care trona catedra masivă. Pe partea opusă celor trei ferestre, spațiul îngust de trecere era strangulat la mijloc aproape în întregime de teracota țărănească, din cahle maro simple, smălțuite.

Clanța slăbită a uşii scăpa din locaşul ei zarul, care nu se mai închidea. Atârna neputincioasă şi obosită.

Coridorul lung şi strâmt în care se deschidea uşa etala periculos, pe toată lungimea lui de patru metri cuiele răsucite ale unui cuier improvizat pe o scândură. Iarna folosea grămezilor de paltoane agățate sau trântite deasupra, acum însă, că venise vara, se dezvelea în toată goliciunea

lui oribilă.

Dirigintele clasei, profesorul Neamțu Marin, răsfoia catalogul în ultima oră de dirigenție.

- Premiul întâi, cu media zece şi anul acesta, tot Ştefania Szabo. Felicitări, Ştefania! După festivitatea de premiere, să treci pe la cancelarie să completezi un formular pentru tabăra de vară de la Blăjeni. Avem câte un loc pentru fiecare clasă, am vorbit cu mama ta la şedința cu părinții şi te-am propus pe tine din clasa noastră. A fost de acord. Doar e meritul tău.

Ştefania se foi în penultima bancă din rândul dinspre uşă, se ridică în picioare roşie ca racul la față şi abia articulă:

- Nu pot să merg, tovarăşe diriginte!

- Cum nu poți să mergi? tună glasul lui puternic, din toată statura impunătoare de profesor de sport. Mă înfrunți tu pe mine? închise catalogul şi îl trânti pe catedră.

Ştefania tăcea cu capul plecat.

- Nerecunoscătoareo! Căpoaso! Ştii câți copii şi-ar dori să fie în locul tău? Să meargă într-o tabără gratuită? Deja am predat lista cu numele! Te răzgândeşti cum ai chef? Eşti o căpoasă!

În clasă se lăsă o liniște adâncă. Treizeci de perechi de ochi o priveau atenți. Pentru prima dată Ştefania nu avea un răspuns la o întrebare adresată de profesor. Sau poate avea, dar nu-l putea spune, nu de față cu atâtea fețe uimite.

„Cât de fericită am fost toată săptămâna după ce mama s-a întors luni de la şedința cu părinții! De la poartă mi-a strigat:

- Dirigintele a avut numai cuvinte de laudă pentru tine! M-a întrebat în fața tuturor dacă sunt de acord să te propună pentru tabăra de vară! Cum să nu fiu de acord? Să fi văzut ce față avea mamă-sa lui Neli Cioran, a lui Angela Dicu!

Fericirea Liei că fata ei e mai bună, mai apreciată decât

a celorlalţi o făcea să exulte de bucurie. Nu era important că învăţa bine - sau poate era, importantă pentru Lia era comparaţia. Fără un termen de comparaţie, toate strădaniile fetei nu aveau nici o valoare.

Aseară, după ce a închis puii şi a măturat curtea, Ştefania şi-a călcat uniforma de pionier şi cravata. Le-a aşezat pe scaun, frumos împăturite ca pliurile fustei bleumarin să nu se şifoneze, apoi s-a dus să le spună părinţilor „noapte bună".

- Tovarăşul diriginte a zis să vă spun că în tabără plecăm luni, la ora unu, nu la trei, cum a anunţat.

- Ce tabără? Nici o tabără!

Glasul hotărât al lui Arpad o făcu să se oprească în prag. Pulsu-i galopa năvalnic, speriat de ce presimţea că va urma:

- Păi a zis tovarăşul diriginte că merg în tabără gratis, pentru rezultate bune la învăţătură! bâigui timidă, dar cu speranţa că acel cuvânt „gratis" îl va îndupleca pe tatăl ei.

- Eu te cresc şi îţi dau să mănânci, tu faci ce zic eu! strigă tatăl ei, din pat, ridicându-se nervos în şezut. Te duci să pierzi vremea degeaba şi acasă cine are grijă de porci, de găini şi de pui? Că mai scot două cloşti pui săptămâna viitoare!

Ştefania se uită la mama ei şi aşteptă un sprijin. O credea alături de ea, îi dăduse acordul dirigintelui. Dar Lia nu spuse nimic, de parcă n-ar fi auzit ce se întâmplă. Victoria ei în şedinţa cu părinţii, când fata a fost recunoscută din nou ca cea mai bună, era suficientă. Acum poate avea dreptate Arpad, mai bine să stea acasă şi să ajute în gospodărie.

Arpad era un bărbat de statură mijlocie, avea treizeci şi nouă de ani. Părul lui bogat, presat cu podul celor două palme când era încă umed şi pieptănat meticulos peste cap cu un pieptene mic, purtat în buzunarul de la piept, se usca

păstrând două valuri ondulate. Uşor se arginta la tâmple. Cu ochii căprui şi trăsături fine ce începeau să se umple cu straturi de grăsime, încă trecea drept un bărbat frumos. Probabil femeile îl plăceau şi nici lui nu-i erau indiferente, pentru că Ştefania îşi amintea câteva episoade (cu discuţii întrerupte brusc la apariţia ei) în care Lia îi reproşa lui Arpad legături cu alte femei. Chiar casa pe care o cumpărase Lia în grabă, pe strada Florilor, a fost în urma unei altercaţii din care proprietăreasa Vetuca şi Arpad au ieşit cam şifonaţi.

Tatăl Ştefaniei lucra ca şef de formaţie la o fermă viticolă de stat, la cincisprezece km şi îşi luase o locuinţă cu chirie acolo. Acasă venea cam de două ori pe săptămână, miercurea şi sâmbăta, când nu era sezon de vânătoare. Dacă era, atunci trecea duminica seara să lase în cămară ofrandele expediţiilor lui şi să-şi împrospăteze proviziile de mâncare şi haine curate.

Luni dimineaţa, Ştefania evita să intre în cămara îngustă şi răcoroasă. Pe jos stăteau întinşi nefiresc de lungi, legaţi cu o sfoară de lăbuţele din faţă, cu blănita ciuruită de alice şi însângerată, iepurii morţi, împuşcaţi în ajun, de Arpad. Nu aveau nici o vină decât că s-au aflat şi ei într-un loc nepotrivit, în momentul când tatăl ei încărca puşca cu alice şi îşi astâmpăra setea lui de a lovi în fiinţe nevinovate. Poate aşa se simţea el puternic şi împlinit ca bărbat.

VII

Ştefania a stat destul de mult în casa domnului Roşu ca să înţeleagă că acolo nimeni nu aparţinea nimănui. Fiecare din ei era singur. Nu aveau nici rădăcini, nici lăstari tineri. Ca şi când se consumase şi începutul şi sfârşitul. Nu se

iubeau şi nu se urau. Ea făcea parte, ca şi Rezi, dintr-un decor necesar.

De aceea a fost foarte surprinsă când Rezi, în vacanţa de primăvară, i-a povestit că domnul Roşu s-a gândit să vândă casa şi să se mute la Târgu Mureş. Era o mişcare complet imprevizibilă. Nici Ştefania, nici Rezi nu au bănuit vreo clipă că demonul din Ilona urzea şi ţesea noi intrigi. Sănătatea domnului Roşu era cam şubredă în ultimul timp, acuza dureri în piept, ameţeli, se apropia de şaptezeci şi cinci de ani, devenise ursuz, tăcut, nemulţumit. Ilona sugerase că la Târgu Mureş ar fi mai uşor de tratat sau cine ştie ce argumente numai de ea ştiute au pus în mişcare tot mecanismul schimbării.

Casa se anunţă de vânzare, iar doamna Lia care mai strânsese ceva bani, vându casa de pe strada Florilor, grădina din Lancrăm - zestrea ei de fată - şi se oferi să o cumpere dacă vor cădea la învoială. Mai făcu câteva împrumuturi, mai rămase un an datoare şi actele se perfectară rapid.

Se mai adăugă mobila neagră de mahon, cu oglinzi de cristal în formă de inimă, candelabrul de cristal şi un tablou cu ramă sculptată şi îmbrăcată în foiţă de aur, reprezentând-o pe Fecioara Maria şi pruncul Isus pe un tron, într-o grădină de trandafiri, cu doi îngeri în dreapta şi în stânga. Era o litografie, nu o pictură în ulei pe pânză. Aici Ilona o păcălise pe Lia la preţ. Aceasta nu se târguise, bucuroasă că îşi vede realizat un vis la care nu sperase decât în taină. Oricum, nu avea noţiuni despre pictură şi nu sesiza diferenţa.

În acea perioadă, Ştefania urma cursurile Liceului de artă din Cluj, era în ultimul an şi află doar din scrisori despre vârtejul stârnit de punerea în fapt a vânzării. Când se întoarse acasă în vacanţa de vară, evenimentele erau deja istorie, se desfăşuraseră cu asemenea rapiditate încât Ştefania se află în faţa lucrurilor împlinite. Tot ce trebuia dus la Târgu Mureş

fusese transportat cu un camion, iar cei trei plecaseră fără să-şi ia măcar rămas bun.

Pe masa din sufragerie a găsit un colet cu o scrisoare de la Rezi, în care îi promitea că în vacanţă se vor întâlni la ei. În colet mai erau două acuarele pictate de Sisi, o natură statică cu prune, nuci şi pere, iar o alta, un coş cu pansele mov. Incontestabil, Sisi ar fi devenit o mare pictoriţă. Cel de al treilea tablou era catedrala pe care Rezi o adusese de la Viena ca unică şi neprețuită amintire.

Fata avea pentru prima oară întreaga casă la dispoziţie. Paşii ei pe podelele vişinii aveau ecou, uşile scârţâiau jalnic. În sufragerie, chiar dacă se păstra încă mobila neagră cu trandafiri sculptaţi, pereţii despuiaţi de tablouri afişau pete mari, decolorate. Fără covoare şi fără mobila înghesuită, fără oglinzi, haine şi obiecte inutile strânse de-a lungul a zeci de ani, un curent rece trecea prin uşile larg deschise, ca şi cum toţi cei ce locuiseră acolo erau vânt şi adiere. Impresia puternică era de pierdere definitivă.

Ştefania se îndreptă spre camera de lângă bucătărie, apăsă clanţa şi deschise uşa interzisă atâţia ani! Îşi roti privirea de la geamul mic, suspendat aproape de tavan, ca o fereastră de celulă, la tavanul înalt, la colţurile încărcate cu pânze de păianjeni. Senzaţia de claustrofobie, marcată puternic de uşa mascată în zid, ca şi când orice legătură cu exteriorul ar fi fost inexistentă, o copleşi. Pe jos, cimentul rece era vopsit în roşu sângeriu, cu o vopsea groasă de ulei. În aer plutea o tensiune şi o înfrigurare pe care Ştefania o percepu ca un frison straniu.

- Mamă, ce s-a întâmplat aici? E aşa de frig şi de ciudat! Era atât de speriată, de năucită că nu-şi mai găsea cuvintele. Privirea se agăţă disperată de apariţia Liei în cadrul uşii.

- Aici s-a sinucis Sisi. Şi-a tăiat venele de la mână cu un cuţit de bucătărie. Rezi a găsit-o spre dimineaţă, când a venit

fără ştirea celorlalţi să o vadă.

- Mie mi-au spus că Sisi a murit de astm. Că a fost bolnavă.

- Aşa spuneau ca să acopere tragedia, ca să-i dea o faţă normală. Eu cred că Sisi a trebuit să plătească păcatul lor. Cine a mai auzit să trăiască atâţia ani cu două femei într-o casă!

- Acesta nu-i neapărat un păcat mamă, depinde de religie. Eu am citit...

- Ba îi păcat, cum să nu fie?

Lia îşi făcu două rânduri de cruci.

- Am zis eu că romanele alea nu sunt bune de nimic, uite cum se strică lumea şi ispăşesc păcatul cei nevinovaţi! Săraca fată avea 17 ani şi s-a îndrăgostit de un om însurat, de un profesor de la facultate. Şi ăla n-a luat-o! N-or fi toţi ca domnul Roşu să-şi ia două neveste!

- Rezi mi-a povestit că era foarte deşteaptă, a dat examene pentru doi ani într-unul, la 17 ani era deja studentă, a fost prima în clasa ei şi la facultate!

- Era şi frumoasă, profesorul a pus ochii pe ea!

- Şi Rezi, când a găsit-o, n-a mai putut face nimic să o salveze?

- Nu, era moale ca o cârpă. Tot sângele s-a scurs din ea, pe ciment şi Rezi a călcat pe întuneric în sângele care se închega. Când şi-a dat seama de grozăvie a leşinat şi ea. Oricum, era prea târziu pentru Sisi.

- Dar de ce au vopsit pe jos în culoarea asta roşie ca sângele?

- După ce au găsit-o a mai stat până după amiaza pe ciment, când a venit un procuror de la Sibiu să facă formalităţile. Abia spre seară au îmbrăcat-o în rochie de mireasă şi au pregătit-o. Sângele s-a infiltrat în ciment şi oricât l-au spălat, pata roşie a rămas. Au vopsit cu altă

culoare, dar pata ieşea roşie la suprafaţă. Până la urmă, l-au vopsit roşu ca sângele ei.

- Mi-e frig şi am senzaţia că simt prezenţa ei aici!

- Nu te mai gândi, a trecut foarte mult timp de atunci... vino afară, pe bancă, la soare! Avem foarte mult de lucru şi trebuie să ne grăbim. Până săptămâna viitoare e necesar să ne mutăm aici şi să eliberăm casa cealaltă.

Lia o cuprinse cu braţul pe după umeri, ieşiră în curte şi o sprijini să se aşeze pe bancă. O privi cu dragoste şi tandreţe, apoi, într-un elan neaşteptat, o strânse la piept. Era bucuroasă şi mulţumită, casa asta şi fata ei meritau toate sacrificiile, tot efortul, toate renunţările, îşi trăia în sfârşit visul. Ochii îi jucau în lacrimi, dar faţa îi era scăldată în lumină şi fericire.

Obloanele de lemn dinspre stradă au fost deschise, păturile de praf îndepărtate, casa zugrăvită în exterior şi interior.

Doamna Lia comandase un camion şi căuta câţiva oameni dispuşi să câştige un ban ajutând la mutatul mobilei. Pe fruntea ei frumoasă, broboane de sudoare îi trădau concentrarea şi tensiunea. Arpad plecase de dimineaţă să cheme câţiva din prietenii lui să-l ajute la mutat. S-a întors târziu, când ea îşi pierduse orice speranţă, tot singur şi băut, încercând să-şi amintească ce treabă a avut de s-a dus în oraş.

Lia nu l-a mai luat în seamă, trebuia să se descurce cu mobila, covoarele şi hainele adunate grămadă, să dirijeze aranjarea lucrurilor în camionul hodorogit. Cei ce încărcau nu erau interesaţi ca toate să ajungă în bună siguranţă şi nici impresionaţi de vocea unei femei care le comanda. Au descărcat la noua locuinţă, şi-au luat banii şi au plecat spre cârciumă, lăsând-o pe Lia să tragă de mobile şi să le aşeze

singură într-un loc potrivit. Ştefania se strădui să o ajute şi în scurt timp casa se lumină şi prinse viaţă.

În curtea domnului Roşu nu existau cotețe de porci şi găini, iar Lia renunță definitiv la vechile ei idei mai ales că Ştefania nu mai era acasă în timpul anului, iar din pământuri mai vânduseră.

Un vişin lângă fântâna cu lanț răsucit pe butuc, manevrată facil de o roată, un prun şi doi peri aduceau o umbră uşoară în straturile de gura leului, regina nopții, ținii şi crizanteme pitice. Printre pavajul cu pietre de râu se întindeau tentaculele verzi ale troscotului şi ale florilor de nisip multicolore.

Vița de vie cu struguri negri, ananae, urca pe grilaje de lemn albe ca şi zugrăveala, pe tot peretele, până sus, la streaşină. Când soarele îşi oprea razele pe ciorchinii vineții cu bobul mare, aerul se îmbălsăma de mireasma strugurilor copți până toamna târziu, la căderea primei zăpezi.

Ziduri înalte de doi metri, din cărămidă, tencuite şi acoperite cu țiglă în formă de solzi, înconjurau curtea mică pe cele trei laturi din vremea când împrejmuiau singura casă răsărită între grădini.

Un şopron de lemne cu grilaj traforat în partea superioară era singurul acaret gospodăresc sau am mai putea aminti filigoria şi căsuța cu acoperiş de țiglă despărțită în cele două tronuri unde şi împăratul merge pe jos. Din lemn geluit, lăcuit, cu covoraşe pe jos şi pereții tapetați de imagini, unul cu glume şi caricaturi din revista ,,Urzica", celălalt cu poze şi articole din revista ,,Cinema", actualizate la fiecare număr, încât musafirii, după preferințe, uitau că au venit în vizită la gazde, nu să-şi completeze lacunele artistice.

Lângă filigorie, un strat cu irişi albaştri şi crini portocalii îşi proiectau florile într-o armonie complementară pe fundalul de liane curgătoare al iederii cu frunze veşnic

verzi. De la portița de intrare în curte până la scările masive, poteca avea dale de ciment pe lângă rondurile de flori.

După plecarea precipitată a familiei Roşu, Ştefania a aşteptat zadarnic o scrisoare de la Rezi. Nici o veste nu venea, dar fata nu se nelinişti. Dacă invitația ar fi sosit pentru o vizită la Târgu Mureş, economiile pe care le făceau tot nu i-ar fi permis să îi dea curs. Mai aveau de plătit mobila neagră de sufragerie şi ratele la bănci.

Ca în toți anii din urmă, Lia depunea salariile la bancă, acum în contul domnului Roşu, păstrând doar o mică parte pentru cheltuieli absolut necesare. Pentru Arpad, Lia a hotărât că e timpul să vină şi el acasă în fiecare seară ca un om însurat ce era de atâția ani. Mai auzise ea şi un zvon cum că Arpad şi Maria, contabila de la fermă, ar fi în relații foarte apropiate şi dacă s-a ivit un post de magazioner la un depozit de cherestea, decizia a fost luată, de voie, de nevoie.

VIII

Ştefania s-a prezentat la concursul de admitere în facultate după foarte multe discuții cu părinții ei. Arpad ar fi vrut ca fata lui să nu mai continue studiile, să se angajeze şi să se întrețină singură. Lia îşi dorea ceva mai bun pentru Fany şi mult mai onorabilă i se părea să o vadă profesoară decât pictoriță. În nici un caz pictoriță! „Ai văzut ce a pățit Sisi cu pictura ei? Am auzit că la facultate studenții pictează şi oameni în pielea goală! Asta nu e meserie onorabilă!”

O întrebaseră şi pe Rezi, care îşi spusese ferm părerea că Ştefania trebuie să facă o carieră pentru a nu depinde de un bărbat aşa cum i se întâmplase ei. Sfatul şi exemplul viu, o greutate în plus pe talerul balanței decise în favoarea

studiilor. Discuția începuse de când Ştefania frecventa cursurile Liceului de Artă. Părerea vienezei rămase ca un etalon pe care Ştefania îl folosea în sprijinul ei şi după plecarea acesteia.

În cele din urmă, au ajuns la un compromis: Ştefania să renunțe la ideea cu pictura şi să urmeze o facultate care la absolvire i-ar fi adus o diplomă de profesor. Putea să fie şi de desen, dacă tot îi plăcea aşa mult să deseneze. Dacă dorea să picteze, nu avea decât, în timpul liber sau duminica! Studiile ar fi durat doar trei ani, iar cheltuielile erau mult mai mici.

Condiția principală ar fi fost, desigur, obținerea unei burse, ceea ce se şi întâmplă, dar cu un efort prea mare pentru Ştefania. Emoția, stresul, epuizarea datorată concentrării şi umezeala din sălile întunecoase ale atelierelor îi afectară grav sănătatea. Plăpândă, s-a refăcut greu şi au trecut câteva săptămâni până i-a revenit culoarea în obraji şi tusea seacă n-a mai chinuit-o. Lia îi pregătea zilnic gălbenuş de ou frecat cu zahăr, miere de albine cu lapte şi o obliga să mănânce des ca să prindă puteri şi să se înzdrăvenească.

Vara a trecut repede. Cu zăpuşeala zilelor lungi, cu arşița şi ploile ei repezi, a fost o vară obişnuită, fără evenimente.

*****

În prima zi de curs, asistenta profesorului de pictură le prezentă materiile de studiu din cele două semestre. Cel mai mult timp era alocat probelor practice de atelier, unde vor studia desenul şi pictura cu eminentul profesor Paul Sava. Trei zile pe săptămână, câte şase ore zilnic.

Ştefania se bucură, acum putea să deseneze şi să picteze cât timp avea chef, altceva nimic nu era important. Primeau culori, pensule, cartoane gata preparate pentru pictură, şasiuri cu pânze, doar chef de lucru să fie. Era emoționată şi fericită.

Paul Sava, pictorul... profesorul Paul Sava, Maestrul. Categoric nu îl cunoştea. Nici numele nu îi spunea nimic, îl vedea pentru prima oară: un bărbat corpolent, îndesat, trecut de patruzeci şi cinci de ani. Sacoul închis la culoare era prea mic pentru burta în formare pe care nu o mai putea cuprinde, învelită într-un tricou cu dungi gri. Gri erau şi pletele lui tunse drept, mai jos de lobii urechilor, puțin soioase. Le acoperea în permanență o bască ciudată, mare şi rotundă, emblematică pentru pictorii consacrați. O eşarfă cenuşie se rula în jurul gâtului, ascunzând un început de guşă. Pleoapele şi ochii căprui, uşor exoftalmici erau înconjurați de cearcăne maronii țesute într-o rețea fină.

Privirea lui pătrunzătoare îi trecu pe toți studenții grupei în evidență şi stărui asupra Ştefaniei mai mult decât era necesar. Se simți puțin stânjenită. Ceva nedefinit o intriga şi o neliniştea în acelaşi timp, ca şi când undeva în subconştient încercau să se ascundă secvențe dintr-o altă viață, ca nişte fulgere ce brăzdează în întunericul nopții cerul, departe, spre răsărit, prea departe ca să vadă sau să audă efectul lor.

Pentru primul semestru, programa de studiu prevedea însuşirea desenului ca tehnică de lucru în creion şi cărbune de lemn.

Pe şevaletele mari, planşetele din placaj susțineau coli de hârtie înțepate în pioneze pe care prindeau contur temele date: obiecte geometrice, naturi statice, portrete, nuduri, compoziții.

La sfârşitul fiecărei teme, urma analiza: toate lucrările se expuneau una lângă cealaltă şi fiecare, pe rând, era cercetată şi evaluată atât de studenți cât şi de profesor.

În primele săptămâni, profesorul trecea foarte amabil şi corecta desenele studenților, îndreptând erorile de execuție. În spatele ei se oprea şi privea fără să corecteze nimic. Uneori îl întreba din priviri dacă e bine şi îi făcea semn aprobator,

da, foarte bine şi o îndemna să continue.

La analiză, lucrarea era sugerată ca model în ce priveşte execuţia şi exemplu de urmat pentru ceilalţi studenţi din grupă. Ştefania simţea că prinde aripi.

Ce fericită ar fi fost şi mama ei dacă i-ar fi povestit cât de mult îi sunt apreciate lucrările! Nu era nimic nepotrivit sau jenant în munca lor.

Ştefania desena cu pasiune şi dăruire. Se concentra asupra redării formelor, elimina detaliile neconcludente şi dădea intensităţi diferite umbrelor, urmărind să scoată cât mai bine în evidenţă materialitatea obiectelor.

- Lucrezi foarte bine în cărbune, observ că îţi construieşti imaginile pe o arhitectură bazată pe îmbinări de verticale şi orizontale după un exigent ritm compoziţional care nu afectează în final impresia de naturaleţe. Echilibrul compoziţiei este de o surprinzătoare prospeţime, auzi Ştefania vocea gravă a profesorului în spatele ei.

- Aşa simt eu... de cele mai multe ori mă las dusă de val, sunt surprinsă şi eu de efectele pe care le obţin, e ca şi cum mi s-ar impune din subconştient...

- Moşteneşti din familie pe cineva talentat?

- Nu, zâmbi Ştefania, sunt oameni simpli...

- Văd că ţii cont de evidentul echilibru, prin logica strânsă a compoziţiei, care leagă obiectele într-o unitate firească. Da, ai o personalitate puternică. Prin aceste demarcări lineare imprimi caracter şi autoritate desenului.

- Aş vrea să desenez aşa cum ne cereţi, dar mâna mi se pare adesea că o ia înaintea raţiunii..., se scuză zâmbind timid.

- Îţi place linia precisă, desenele închegate, de o limpezime cristalină. E bine aşa! Mă intrigă doar că eşti cu un pas înaintea mea, ca şi când ai anticipa ce vreau să îţi predau...

- Îmi pare rău, dar nu o fac intenționat! se îmbujoră Ştefania la gândul că poate l-a supărat. Nu îmi pot imagina nimic în alb-negru, griurile le simt colorate...

- Se vede asta, pentru că tu obții o expresie, valorații, intensități numai din alb şi negru, ceea ce e mai greu decât dacă ai obține din culoare. Din gri de diferite intensități şi negru, realizezi senzația de culoare. Aceste griuri intermediare, trecerile încete spre negru se bazează pe o observație fină a detaliului.

- Simt că desenul autonom nu mă preocupă, aştept să mergem mai departe, acolo unde voi folosi desenul ca o construcție picturală solidă şi bine echilibrată, în care veşmântul de culoare să îmbrace formele...

- Foarte bine, foarte bine, doar că aici ar trebui să revii asupra conturului - se aplecă deasupra şevaletului încât pletele lui îi atinseră obrazul, iar cu mâna dreaptă îi cuprinse mâna, pe după umeri ca o îmbrățişare, creionând o porțiune din desen nesemnificativă.

Ştefania se încordă. Căldura din atelier făcea ca bluza subțire de mătase să i se lipească de corp. Simțea îmbrățişarea bărbatului cum o cuprinde cu trupul lui masiv, brațele puternice ca nişte tentacule se încrucişară în față când sublinie cu un deget o umbră şi îi atinse ca din greşeală un sân când se retrase.

- Deja e mai bine! Ai înțeles?

Ştefania încuviință din cap, derutată.

Profesorul se îndreptă spre alt şevalet cu detaşare şi indiferență, ca şi când nimic nu s-ar fi întâmplat.

,,Nu, nu e mai bine! Nu e bine deloc! Ce vrea să însemne atingerea lui? De ce m-a tulburat?" se întrebă Ştefania.

Clopoțelul sună imediat de parcă nici el nu mai suporta incertitudinea.

Ieşi afară din atelier şi se aşeză pe banca cea mai

depărtată. „Poate mi s-a părut - are dreptate mama, citesc prea multe romane - ce gânduri îmi mai trec prin minte?”

O vreme orele decurseră normal şi profesorul îi lăsă să lucreze fără să-i mai observe.

Era distrat şi distant, întârzia sau nu venea la ore şi atunci, timidă, credincioasă şi supusă, asistenta îi supraveghea fără să intervină cu nimic. Ştefania se liniştea şi desenă cu multă detaşare şi siguranţă.

Trecură la tema următoare şi profesorul apăru plin de nerv şi voioşie. Exuberant, glumea, râdea, le explica, se interesa, orele îl preocupau:

- A picta înseamnă a realiza înainte de toate o atmosferă poetică, trebuie să vă extindeţi personalitatea fiecăruia asupra subiectului, prin luarea în posesie a elementelor investigate, reţinând doar cele la care sensibilitatea voastră aderă. Gândurile, obsesiile, frământările personale vor crea starea sufletească, reprezentând proiecţia vieţii voastre lăuntrice, a atitudinii faţă de existenţă. Marele pictor Chardin spunea: „Faci pictură cu sentimente, nu cu culori...”

Nimic nu o încuraja mai mult decât privirea aprobatoare a profesorului când au început să lucreze în culori de ulei. Simţea că asta va face toată viaţa, culorile erau iubirea ei şi nimeni nu-i putea lua bucuria asta. Se includea total în pictura ei, muncind cu pasiune, angajată cu toată fiinţa, o simţea ca o stare sufletească, ca o proiecţie a vieţii lăuntrice. Culorile proaspete expuse pe paletă o emoţionau şi îi dădeau acea stare de exaltare care precede actul creaţiei. O părticică din sufletul ei era culoare, o alta era vis.

IX

Se mai întâmplă ceva neobişnuit... îl cunoscu pe Valentin.

,,La începuturile zbuciumate ale lumii, se povesteşte în miturile Elladei, că Zeii puternici, tineri şi frumoşi care se plictiseau acolo sus, în Olimp, au zămislit oamenii, iar când s-au plictisit din nou, au creat dragostea. Din când în când, olimpienii se mai pogoară în sufletele noastre şi retrăiesc în noi iubirile nestinse." Aşa se pare că un zeu năstruşnic, un eros sau doar un amoraş zburdalnic avea chef de joacă când i-a zărit pe Ştefania şi pe Valentin pe străzile Clujului. Şi le-a purtat paşii astfel că s-au întâlnit la un colţ de stradă. S-au privit şi au trecut mai departe, ceva mai târziu la un alt colţ, în altă intersecţie se întâlneau din nou. Surprinşi, şi-au zâmbit. A treia întâlnire în aceeaşi zi nu mai era o întâmplare, era chiar firul Ariadnei. S-au salutat mai mult decât cu un zâmbet, se ştiau deja şi s-au privit cu interes. Dar nu s-au oprit. Destinul mai trebuia să depene ghemul ca să-i aducă împreună.

Era ora şapte şi treizeci de minute când Ştefania se opri în pragul uşii deschise a cantinei. Coada nesfârşită din faţa mesei de servit o descurajă. Nu avea nici o şansă mai repede de un sfert de oră să ajungă la rând, iar până la atelier, drumul nu reuşea să-l facă în mai puţin de cincisprezece minute.

Nu putea să întârzie, profesorul era punctual şi în afară de faptul că i s-ar fi făcut observaţie nu dorea să piardă explicaţiile de la începutul cursului.

Trecu repede cu vederea şirul de studenţi, dar nimeni nu i se păru cunoscut. Tocmai când se hotărî să se întoarcă

şi să plece, un băiat ce împingea două tăvi îi făcu semn să se apropie.

- M-am gândit că vei întârzia şi astăzi, aşa că ţi-am păstrat un loc în rând, îi spuse după ce ocupară câte un scaun la masă.

- Să înţeleg că ,,eşti cu ochii pe mine" şi ştii că întârzii de obicei? se arătă surprinsă Ştefania.

- Valentin - student la filologie, se recomandă şi îi întinse mâna peste tăvile de pe masă.

- Fany…

Era un băiat înalt, subţirel, cu părul brunet des şi învolburat, pieptănat cu cărare la mijloc. Avea mâini fine, cu degete lungi, de intelectual. O frunte voluntară, cu sprâncene stufoase ce sugerau ambiţia şi voinţa. Ochii negri, pătrunzători, o cercetau insistent:

- Te-am văzut săptămâna trecută, la matineu, la operă. Ai stat în faţa mea, te-am urmărit tot spectacolul…

- Nu te-am observat! se scuză Ştefania.

- Nici nu aveai cum, erai foarte concentrată la acţiunea de pe scenă. La cantină văd că vii din două în două zile, iar dacă mai renunţi şi atunci la masă, când mai mănânci?

- Obsesia noastră cu silueta… zâmbi Ştefania, împachetând jumătate din micul dejun într-un şervеţel … O să-l mănânc în pauză!

- Mâine dimineaţă îţi iau tava şi te aştept, se grăbi Valentin să adauge, înainte ca Ştefania să dispară.

- Poimâine! Mâine nu vin.

Valentin îşi făcu un obicei din a o aştepta pe Ştefania la masă. Lua micul dejun şi pentru ea, se aşeza la cea mai retrasă masă şi aştepta. Avea cu el întotdeauna un caiet în care nota tot felul de semne ciudate. Îl închidea imediat când apărea fata şi se concentra asupra discuţiilor cu ea. Ştefania,

mereu grăbită, se simțea uneori jenată că ceaiul se răcea în cănile de porțelan.

- Ce scrii acolo? E un secret? îl iscodi curioasă.

- Nicidecum. Deschise caietul la ultima pagină scrisă. Ştefania făcu ochii mari:

- Dar asta e...

- Japoneză! Învăț limba japoneză.

- Mi-ai spus că faci engleza!

- Da, la facultate. În vară am fost translator din engleză pentru un grup de japonezi. Am petrecut o lună cu ei şi am fost fascinat de tot ce reprezintă viața, istoria şi cultura lor. M-am decis să învăț japoneza şi exersez scrierea lor. Aş vrea să călătoresc în Japonia. Sunt sigur că voi ajunge acolo.

- Eu toată viața am fost obligată să învăț rusa.

Ştefania răsfoi caietul fără să înțeleagă absolut nimic, erau semne ciudate ca pe stampele japoneze.

- Dă-mi câteva detalii, nu pricep nimic din ce văd aici.

- Limba japoneză cuprinde în total 4 sisteme de scriere: romanji, kanji, hiragana şi katakana. Kanji sunt ideograme, pictograme de origine chineză şi sunt folosite pentru a scrie: substantive, rădăcina verbelor şi adjectivelor, nume de locuri şi persoane. Pictogramele kanji pot avea înțelesuri diferite, depinde de ordinea în care sunt scrise alături de alte pictograme. Deseori aceste pictograme sunt însoțite de caractere kana, mai mici, care apar deasupra lor. Aceste kana se folosesc pentru a arăta pronunția corectă a pictogramelor kanji şi se numesc furigana. În şcoala elementară japoneză se învață numai 1006 caractere de bază, sunt considerate suficiente pentru a se citi. În viața cotidiană sunt folosiți frecvent 1945 de kanji, numiți şi joyo kanji, adică ideogramele de bază. În prezent, sunt folosite în limba japoneză scrisă, în stilul academic, 4000 de caractere.

- Tu câte kanji ai învățat?

- Mă apropii de 1400.

- Mult... Dar hiragana şi katakana ce sunt?

- Hiragana e al doilea sistem de scriere japonez, format din 48 de caractere!

- Parcă nu erau destule celelalte!

- Hiragana sunt caractere care reprezintă sunete, respectiv silabe. Hiragana şi katakana reprezintă silabare şi nu un alfabet. Ele se disting prin faptul că un caracter hiragana nu se poate descompune în componente separate. Grafic, cele două silabare se aseamănă, dar se disting prin faptul că hiragana au curbe mai rotunde, de o eleganţă mai feminină, iar katakana sunt formate din linii drepte şi cu colţuri, având un aspect masculin.

- Mi se pare extrem de complicat. Cu ce ai început să înveţi?

- Eu am început să învăţ hiragana, am continuat cu katakana şi acum sunt la kanji. Presupun că asta este ordinea bună de învăţat, deoarece hiragana este principalul mod de scriere, katakana se foloseşte pentru cuvintele străine, iar kanji-urile sunt foarte multe şi voi tot învăţa... După-amiază vreau să fii aici, să îţi arăt ceva. La ora douăzeci fix.

La ora stabilită, Valentin o aştepta. Se plimbară o vreme pe străzile aglomerate, aparent fără o destinaţie precisă, până când ajunseră în dreptul unei case scunde, în care se intra urcând două trepte înalte. Sub cornişă avea o firmă sau o inscripţie. Ştefania nu o observă.

- Intrăm aici, îi spuse şi deschise uşa unui gang unde o lumină difuză învăluia holul lambrisat.

Ştefania nu îndrăzni. Se opri în prag. Nu-l cunoştea pe băiatul cu care venise, nu ştia aproape nimic despre el, acum se întreba ce poate ascunde casa asta şi de ce venise aici. Îi trecură prin minte scenarii macabre.

- Intraţi sau doar blocaţi uşa? se auzi în spatele ei vocea

unei femei.

Intrară. Dincolo de holul îngust era o cameră despărțită de mai multe paravane, fiecare cu câte o măsuță foarte joasă, din lemn vişiniu, înconjurată de perniţe.

La intrare, trebuia să se descalţe şi să îşi pună în picioare nişte papucei din pâslă. Parchetul era lăcuit.

- Pe jos ar fi trebuit să fie ,,tatami" tradiţonale ca în casele japoneze de ceai, dar sunt foarte scumpe…

Valentin o conduse în unul din acele separeuri, se aşezară pe câte o pernuță, în genunchi: ,,musafirii îşi arată respectul înăuntru prin îngenunchieri".

Ştefania privea fascinată peretele.

- Pictura de pe perete se numeşte în japoneză kakemonu şi reprezintă, de obicei, un peisaj sau o caligrafie a unei poezii (haiku). Aranjamentul floral ikebana este nelipsit de la ceremonia ceaiului.

Muzica instrumentală în surdină picura acorduri noi, necunoscute. Lumina blândă îi înconjura ca un voal.

O fată îmbrăcată într-un kimono brodat se apropie şi îi întrebă ce vor să servească. Valentin comandă ceai verde Sencha.

- Ce kimono frumos, îi şopti Ştefania.

- Principiile ceremoniei cer participanţilor să admire doar camera, aranjamentul floral, dar niciodată kimonoul celorlalți, deoarece ei trebuie să se detaşeze de orice formă de egoism.

- Nu ştiu nimic despre ritualul ceremoniei ceaiului, am auzit, dar nu ştiu cum se desfăşoară.

Valentin zâmbi şi continuă:

- Ritualul ceremoniei ceaiului este o trăire rafinată, care necesită un deosebit simț estetic, iar atunci când este bine stăpânit, ajunge să nu mai fie o simplă petrecere a timpului, ci una din căile autocunoaşterii. Este un mod de viață bazat

pe cultul pentru frumos, este o taină a armoniei şi a purităţii, este o artă să ascunzi frumosul ca să fie descoperit, să laşi doar să se bănuiască ce nu îndrăzneşti să destăinui. Atmosfera ceremoniei nu este religioasă, este una de căldură sufletească, o căutare a odihnei şi liniştii, o detaşare de cotidian, dar fără ca aceasta să implice o evadare din realitatea imediată. Toate acestea ajută la purificarea sufletului, la atingerea simplităţii, oferă o stare tonică, binefăcătoare, ajungi la armonie şi linişte sufletească...

Ştefania îl privea surprinsă, cu o curiozitate greu stăpânită. Încurajat, Valentin continuă:

- Finalitatea ceremoniei nu este să bei ceai ci să intri pe drumul ceaiului (Sado - în japoneză). Drumul ceaiului este arta de a ne domina mentalul, obligându-l să mediteze la ceea ce este frumos în jurul nostru. Filozofia Zen a influenţat ceremonia ceaiului, determinând aranjarea florilor din ceainărie ca şi cum ele ar fi pe un câmp; vara se evocă răcoarea, iarna se evocă căldura. Ustensilele vechi sunt opere de artă, iar culoarea lor nu este aleasă la întâmplare. Şervetelul de şters trebuie să fie alb imaculat. Gazda le aranjează. Ea face multe gesturi graţioase, liniştite, armonioase, pline de calm interior, calculate, care pentru un necunoscător parcă nu se mai sfârşesc până să ajungă să toarne ceaiul. De fapt, tocmai pentru a da timp participanţilor să-şi golească mintea de orice gând şi a o face să meargă pe căi necunoscute. O importanţă deosebită o prezintă felul de a saluta, de a se aşeza, de a turna ceaiul în ceşti, felul în care se ţine ceaşca, cum se soarbe ceaiul din ea...

Ştefania asculta atentă. Abia îndrăzni să îl întrerupă:

- Ce este „Zen”?

- Zen este starea la care ajungi când uiţi de corp şi reuşeşti să nu mai ai gânduri. Japonezii consideră că liniştea sufletească, regăsirea eului se poate face numai într-un cadru

natural, când omul se apropie cât mai mult de natură, până la identificarea supremă, de aceea în timpul ceremoniei ceaiului se priveşte o floare, o pictură, o caligrafie, se îndreaptă atenţia asupra frumuseţii celor mai simple manifestări ale naturii, cum ar fi: clipocitul apei, dogoarea focului de cărbuni sau încearcă să-şi imagineze cum florile de cireş sunt răscolite primăvara de vânt... conversaţia în camera în care se serveşte ceaiul se axează adesea şi pe manifestările forţei creative a universului, prin încercarea umană. Bucuria de a împărţi cu cei din jur momentele de calm, de contemplare, de bunătate, de linişte în vederea înfăptuirii unei armonii la care prin simpla participare devii parte şi simţi măreţia împlinirii…

Fata în kimono se apropie cu un ceainic cu apă fierbinte, un bol, o farfurioară cu fursecuri şi un coş de bambus.

Ştefania îl privea pe Valentin cum se dăruie pregătirii ceaiului.

- Ceaiul verde japonez Sencha arată ca un mănunchi ce are în mijloc petale de trandafir, ce se desfac la contactul cu apa precum o floare. Nu se foloseşte apă fiartă, doar încălzită la 92 grade Celsius, deoarece se consideră că opăreşte şi arde frunza de ceai.

- Frunzele de ceai sunt speciale?

- Frunzuliţele din care se prepară ceaiul conţin uleiuri eterice, cafeină, tanini, teofilină, care în cantităţi moderate au un efect tonic asupra organismului. Calitatea frunzelor de ceai este evaluată în funcţie de poziţia lor pe tulpină.

Valentin turnă ceaiul în bol şi i-l întinse:

- Vom bea pe rând din el. Acum sorbi câteva picături şi îmi faci complimente pentru gustul ceaiului.

Ştefania bău puţin ceai şi îl privi zâmbind:

- Are un gust inconfundabil, o aromă de flori proaspete! Cum se spune „ vis” în japoneză?

- „Yume”.

- „Yume”. Mi se pare că visez, atât de ireale par toate.

- Nu e decât o ceainărie japoneză! îi temperă realist elanul.

- Mie mi se pare că e perfectă.

- Nici pe departe! E tot ce puteam să-ți ofer aici, în oraş.

- Oricum, cred că au avut o inițiativă lăudabilă...

- Ceremonia japoneză tradițională are loc în clădiri anume ridicate în acest scop, care au totdeauna şi grădini splendide amenajate cu multă artă. Într-o zi îți voi oferi o ceaşcă de ceai într-un cartier japonez, îți promit.

- Mulțumesc! zâmbi Ştefania neîncrezătoare, dar atentă să nu destrame visul frumos pe care Valentin îl țesea pentru ea.

Valentin nu spunea niciodată care era ideea sau planul ce îi trecea prin minte, iar Ştefania nu ştia la ce să se mai aştepte din partea lui. I se părea că are o comportare ciudată, era surprinzător în tot ce-şi propunea. Şi tenace. Nu accepta contrazicere.

Un pumn de pietricele se izbiră de geamul camerei ca un foc cu alice. Ştefania tresări, se trezi din somn şi ascultă atentă. Din nou acel zgomot, dar de data asta era realitate, nu mai era vis. Cineva arunca, de jos, în geamul camerei cu pietricele. Nu cu una-două; un pumn întreg. Ştefania se ridică din pat şi aprinse lumina. O stinse din nou să nu-şi trezească colegele şi se uită pe geam, jos, în stradă. Era Valentin. Deschise fereastra nedumerită şi speriată.

- Coboară acum!

- Ce s-a întâmplat? îl întrebă neliniştită. Ştii cât e ora? Patru dimineața!

- Îmbracă-te şi coboară! Dacă nu, te strig pe nume până cobori! Vocea lui era fermă şi nu accepta contrazicere.

Îmbrăcă o pereche de pantaloni şi o bluză tricotată, luă din cuier o jachetă, nu ştia cât poate fi de rece dimineaţa şi coborî scările celor trei etaje. Portăreasa moţăia în cabina ei, fără să o ia în seamă. Vigilenţa se arăta doar la intrarea în cămin, de ieşit puteai oricând să ieşi fără nici o problemă.

Valentin îi înconjură umerii cu braţul lui şi îi spuse:

- Trebuie să vezi ceva. Ne grăbim, avem mult de mers!

- Nici nu s-a luminat de ziuă...

- Când se va lumina, noi trebuie să fim ajunşi acolo...

Ştefania nu întrebă nimic. Ştia deja că nu putea scoate de la el nici un cuvânt care să îi deconspire surpriza. Mergeau tăcuţi pe străduţele pustii, prin Clujul care nu se trezea încă din somnul liniştit al nopţii.

Trecură de facultatea de agronomie şi acum erau la marginea oraşului, pe un deal. Pădurea se întindea nemişcată, întunecată, aruncând umbre iluzorii. La poalele dealului, nu departe de ei, crucile vechi ale unui cimitir, aplecate, obosite, urme efemere ale trecerii în alt timp. O cucuvaie săgetă cu ţipătul ei noaptea. Fata se înfioră de frig, de teamă...

Valentin se opri. Îşi dezbrăcă haina şi rămase într-un jerseu gri, destul de subţire. O aşternu pe iarba mare, necosită, la marginea drumului de ţară. Se auzeau greierii în câmp, cu ţiuitul lor bizar şi mirosea a flori şi a iarbă proaspătă. Roua dimineţii îşi lua din căldura plantelor bobiţele minuscule.

- Stai jos!

Ştefania se aşeză, cu picioarele strânse sub ea. Aerul răcoros al nopţii o împrospăta. O umbră de nelinişte îi înviora simţurile, se întreba ce va urma, de ce au venit până la capătul oraşului înainte de revărsatul zorilor.

Valentin deschise plasa de plastic pe care o lăsase în iarbă, scoase un termos şi despachetă cu mare grijă două ceşcuţe din porţelan fin japonez. Ştefania le luă în palme impresionată cât erau de uşoare, fine, transparente, subţiri ca

petalele florilor de cireş.

Deschise capacul termosului, turnă ceaiul fierbinte şi se aşează alături de ea pe haina întinsă. Luă şi el o ceşcuţă:

- Acum vom întâmpina soarele!

Departe, în zare, o geană de lumină colora în portocaliu cerul, crescând în intensitate. Sub ea, astrul zilei se înălţa încet, ca un glob strălucitor ce se trezeşte şi se încarcă din propria lui energie dătătoare de viaţă... în timp ce ei sorbeau din ceaiul fierbinte şi aromat.

O mierlă ridica în văzduh trilul ei de dragoste, o alta îi răspundea de departe.

- E cel mai frumos răsărit de soare pe care l-am văzut vreodată, murmură Ştefania.

Simţi cum buzele lui o ating uşor, ca un vis.

Atât. Un vis. „Yume".

Valentin îi întinse mâna şi o ajută să se ridice.

Lumina albă a dimineţii împrăştia încet misterul, umbra nopţii devenea uşoară şi se ascundea în spatele copacilor, imitându-le forma...

X

Profesorul se opri în faţa ferestrei din cancelarie care dădea spre interiorul curţii şi privi detaşat grupul de studenţi ce se adunaseră grămadă pe cele trei bănci de sub castani.

„În fiecare an e la fel - se gândi - sunt inocenţi şi veseli, vin plini de speranţe, unii dornici să înveţe dar cei mai mulţi nu au nici o pretenţie, nici de la ei, nici de la artă. Desenează cu gândul aiurea, iar la final au o diplomă şi prind un post de profesor la ţară. Îşi ratează singuri şansa cunoaşterii, nu vor să pătrundă mai departe de o imagine colorată ce li se

desfăşoară în faţa ochilor. Toţi vin aici cu talent, cu pasiune, sunt egali în neştiinţă, necunoaştere. Munca, efortul depus, concentrarea şi transpiraţia fiecăruia în faţa şevaletului va face diferenţa între ei în timp! Cei mai mulţi nu vor mai picta niciodată după absolvire. Există două feluri de artişti: cei ce pictează pentru a face tablouri şi cei ce pictează pentru a învăţa să picteze. Doi-trei vor răsări şi dintre ei, care îşi vor dedica viaţa artei vor merge mai departe, uite, cum e băiatul mărunţel din primul rând. În pauză se ascunde după şevalet şi desenează furios, vrea să se autodepăşească. Sau fata aceea blondă, Szabo Ştefania! Ce foc mocneşte în ea! Lucrează abandonându-se total, e foarte talentată! Dacă va trece pragul dintre realitate şi cunoaştere prin interpretare va tinde spre extazul creaţiei! Nimic nu-i va sta în cale, munca în faţa şevaletului o va acapara pe viaţă! "

...Se întoarse spre el în tinereţe... se vedea posedat cu aceeaşi sete de cunoaştere şi dorinţă de a ajunge printre cei mai buni, cu aceeaşi aviditate de a învăţa, de a simţi culoarea şi de a picta. Dar oare e destul? Este suficientă munca şi căutarea?

De la maestrul său a deprins construcţia solidă a formelor, echilibrul compoziţional, folosirea unor tonuri grave, cu scopul de a pune în valoare celelalte culori. A muncit o vară întreagă la Balcic, acolo unde s-au afirmat multe valori ale picturii româneşti.

La primul vernisaj al expoziţiei, sala a fost goală, n-a vândut nici un tablou. A lăsat câteva gaj pentru plata chiriei la sala de expoziţie. Celelalte le-a vândut pe nimic, la preţul ramelor. Însingurat, plin de amărăciune, simţea cum i se închid în faţă toate căile. Nu mai avea putere să lupte să-şi ducă mai departe năzuinţele artistice. Atunci a cunoscut-o pe Mihaela... s-au căsătorit.

,,Eu aş fi reuşit dacă nu aveam susţinerea necesară?

Dacă nu-mi deschideau uşile sălilor de expoziţii, dacă nu-mi strecurau lucrările între cele mai bine cotate? Surprinzător, criticii de artă mă descopereau, îmi intuiau un viitor măreţ şi mă recomandau călduros. Nu mâncau şi ei o bucată de pâine albă, nu simţeau generozitatea încălzindu-le buzunarele?

Doar cu talent şi muncă nu devii faimos! Dacă eşti orgolios, îţi umpli podul de tablouri, dacă eşti sărac, le vinzi pe câţiva lei să nu mori de foame şi sfârşeşti prin a face picturi pe gustul celor care te plătesc... Compromisul face parte din artă, îţi vinzi sufletul să-ţi cumperi nemurirea, pentru un strop de eternitate…

...În singurătatea mea, la ce îmi foloseşte?"

Ştefania percepu intensitatea privirii lui cum o caută, o găseşte şi o învăluie. Se ridică stânjenită şi se ascunse în spatele castanului, cuprinzând în palme tulpina brăzdată de ridurile scorojite ale scoarţei. Strânse copacul în braţe până când simţi că îi amorţesc mâinile şi coaja aspră, zgrunţuroasă îi pătrunde în palme:

,,Trebuie să mă feresc de el, simt că e un om periculos, nu are gânduri bune. Cum zicea buna Ana? Ai grijă la omul spân şi cu strungă!".

*****

Era ora şapte şi un sfert dimineaţa când fetele coborau grăbite scările căminului studenţesc.

Valentin o aştepta pe bancă. Avea în braţe un buchet de trandafiri galbeni. Ştefania se îndreptă spre el emoţionată.

- Sunt de ziua ta! Meriţi cei mai frumoşi trandafiri!

- De unde îi ai? se opri speriată. Nu cumva...

- Ba da. I-am furat din faţa Primăriei, azi noapte...

Izbucniră în râs amândoi.

- Eşti incredibil! Dacă te prindea paza?

- Nici un paznic nu poate opri dragostea…

Cu câteva zile în urmă se plimbau prin parc:

- Ce flori îți plac cel mai mult? o întrebă Valentin.

- Toate, chiar şi cele mai nesemnificative, care cresc neobservate pe câmp, prin iarbă, sau pe marginea şanțurilor. Toate florile îmi plac.

- Dar dintre cele cultivate, care îți sunt mai aproape de suflet? insistă el, privind-o cu atenție. Spune-mi o singură floare!

- Trandafirul.

- Hai să găsim astăzi cei mai frumoşi trandafiri, să ți-i ofer de ziua ta... vorbesc aşa, la figurat...

Se plimbară până seara târziu, prin toate parcurile oraşului, pe străzile cu rondouri de flori. Se opriră în fața Operei, la Catedrală, la cinema Republica, în parcul central. Ştefania era uimită să descopere câte soiuri de trandafiri există, ce varietate de forme şi culori.

- Când eram copil, ni s-a întâmplat odată să nu avem bani, nici măcar de pâine. Atunci locuiam pe strada Florilor, nu ştiu de ce îi spuneau aşa, singurele flori erau câteva fire de portulaca, flori de piatră, pe care mama le sădise sub fereastra de la stradă. Pentru ele am spart într-o zi, cu coada de la mătură, capul unui băiat mai mare care ni le smulgea. Aveam în curte, lângă uşa de la intrare, un trandafir cățărător, cu flori mari, roşii. Mama m-a întrebat dacă nu vreau să merg în piață să vând nişte trandafiri, să facem rost de bani. Mi-a făcut câteva buchete şi ne-am aşezat la marginea târgului. Nu aveam bani de vamă.

Oamenii treceau pe lângă noi şi nu ne întrebau nimic, erau oameni simpli, de la țară, care veniseră să vândă sau să cumpere ce le era necesar în gospodărie. Femeile de alături vindeau câteva poame: mere şi pere, aşezate pe ştergare țesute în casă, la război: ,,cinci la un leu".

- Mă uit puțin prin piață şi pe urmă plecăm, mi-a zis

mama după o vreme, dezamăgită. Stai aici, că mă întorc imediat.

Am simțit că stau degeaba. M-am luat în urma ei şi m-am aşezat lângă o femeie ce vindea dantele, chiar în centrul târgului, pe unde treceau nemțoaicele urmate de servitoare, cu coşurile pline de cumpărături. I-am vândut imediat. M-am întors la locul unde mă lăsase mama, cu teamă că poate mă caută şi nu mă găseşte. La puțin timp, a apărut:

- Unde ți-s trandafirii din coş? m-a întrebat surprinsă.

- I-am vândut, m-am dus în mijlocul târgului şi i-au cumpărat nemțoaicele…

Mama a numărat banii şi i-a împărțit în două: „jumătate sunt ai tăi, să-ți cumperi ce vrei”...

- Şi ce ți-ai cumpărat?

- O poşetuță. Atunci doream să mă fac domnişoară şi mireasă. Toate fetițele visează să devină mirese. Copilăria în orăşelul meu era marcată de spectacolul celor două feluri de alaiuri. Alaiul de nuntă, cu mirele şi mireasa în față şi lăutari în urmă trecând pe jos de la biserică, pe marginea străzii principale, spre celălalt capăt al oraşului, unde avea loc ospățul, într-o sală sau într-un cort improvizat la curte, pe una din străduțele laterale. Mi se părea cel mai fantastic spectacol când eram copil şi alergam la şosea să îl privim. Lumea strânsă pe marginea trotuarului aprecia şi comenta frumusețea miresei, dacă e tânără sau mai puțin, rochia şi trena ei, toaletele domnişoarelor de onoare, numărul nuntaşilor. La polul opus, exact în sens invers, de pe orice stradă laterală ieşea în şosea şi îşi continua drumul spre biserică şi cimitir, cu muzica sinistră de fanfară, în ritm lent, sfâşietor, alaiul mortuar condus de băieți, preoți şi bărbați în fața carului negru, decorat cu arabescuri argintii, tras de doi cai albi, pe care era purtat coşciugul. Femeile veneau în urmă, ținându-se de braț, câte patru, după gradul de rudenie, relația

socială, alte criterii. Aprecierea şi importanţa persoanei ce părăsea lumea asta era dată, de asemenea, de lungimea cortegiului. Cel mai mult m-a impresionat alaiul de o tristeţe covârşitoare, al unui sinucigaş, compus din carul mortuar cu coşciugul pe el, condus de vizitiu şi urmat doar de un câine. Fără fanfară, preoţi, oameni şi flori.

Ştefania tăcu o vreme, cu gândurile ei, apoi se întoarse spre Valentin.

- Nu mi-ai spus nimic din copilăria ta, povesteşte-mi despre tine.

- N-am întâmplări la care să îmi doresc să mă întorc. Am fost înfiat dintr-un orfelinat. Părinţii mei adoptivi locuiesc în Timişoara. O umbră de tristeţe trecu pe faţa lui. Ştefania o sesiză şi nu insistă.

Se plimbară o vreme fără să mai schimbe o vorbă.

- Te-ai decis ce trandafiri îţi plac?... văd că nu eşti hotărâtă... îţi mai dau o şansă... ce zici de aceştia?

Erau în faţa Primăriei. Un rond mic, dreptunghiular, cu zece tufe de trandafiri galbeni, între doi brazi argintii. Bobocii îşi schimbau culoarea pe măsură ce înfloreau, de la portocaliu la galben crom intens, ca să se deschidă spre crem gălbui la înflorirea deplină. Petalele erau catifelate de parcă un puf s-ar fi aşternut deasupra lor.

Ştefania îi privi uimită:

- Sunt cei mai frumoşi! se entuziasmă încântată.

- Ştiam eu că aceştia vor fi preferaţii tăi, aşa că i-am lăsat la urmă!... Sunt toţi ai tăi, primeşte-i din partea mea! Deschise braţele într-un semn de cuprindere şi dăruire...

Acum, Valentin ţinea în braţe cel mai frumos buchet de trandafiri, aceeaşi trandafiri care îi plăcuseră Ştefaniei. Pentru el nimic nu era imposibil, nu existau riscuri, nu existau bariere, era un om liber şi un visător incurabil.

- Vrei să ne plimbăm cu barca?

- Ai bani de barcă? îl întrebă Ştefania mirată.

- Nu, dar ne vom plimba toată ziua! Vino să vezi!

Parcul Mare se întindea de la Teatrul Maghiar până la stadion, acoperind cu umbra stufoasă a castanilor bătrâni o suprafaţă imensă de teren. În mijlocul lui, un lac înconjurat de sălcii bătrâne. Un pavilion adăpostea restaurantul-grădină de vară cu separeuri despărţite de grilaje din lemn albe. Alături un ponton vopsit albastru ancora mai multe bărci cu vâsle. Una câte una, bărcile erau dezlegate şi cele două vâsle despicau apa în plimbări de câte: ,,o oră - douăzeci lei", cum scria şi pe afişul de la intrare.

Se opriră la marginea lacului, sub un castan.

- Rămâi aici, pe bancă. Vin să te iau imediat, îi spuse Valentin şi se îndreptă spre ponton. Discută câteva minute cu supraveghetorul, se urcă într-o barcă şi se îndreptă spre ea.

- Haide, urcă, îi spuse când trase barca la mal, în dreptul băncii. Ne plimbăm până la ora închiderii, opt ore.

- Cum ai obţinut barca? îl întrebă Ştefania, alunecând cu degetele pe suprafaţa lucioasă a apei.

- Contra unui serviciu. Să-i anunţ pe cei a căror plimbare expiră că e timpul să se întoarcă la mal, doar dacă e nevoie. De obicei, supraveghetorul fluieră, aşa că nu avem nici o grijă.

S-au plimbat ore întregi... Când s-au plictisit, Valentin a oprit barca sub o salcie pletoasă de pe marginea lacului. Crengile plângătoare îşi scăldau vârfurile ramurilor în apa verzuie, oprind cercurile repetabile ale valurilor pornite din ritmicitatea bătăilor de vâsle...

- Am luat de dimineaţă două sandviciuri de la cantină! Dacă îmi refuzi invitaţia la restaurant.

- Bineînţeles că o refuz! Prefer sandviciurile. Cu ce sunt?

- Cu marmeladă! râse Valentin.

XI

Fără ca nimic să prevestească schimbarea de atitudine, Paul Sava se opri în spatele ei:

- Ai un păr frumos, Ştefania Szabo! Mâna lui mare porni de pe creştetul ei în jos, îşi răsfiră degetele puternice pe ceafă, îi atinse gâtul abia perceptibil, apoi se retrase.

Ştefania, concentrată asupra lucrării de pe şevalet, nu observase că era pauză şi studenţii ieşiseră în curte. Atingerea profesorului o înfioră şi o nelinişti. Stătea lângă ea şi o privea cum lucrează. Se fâstâci, sângele îi urcă în obraji.

- Vino la atelierul meu particular din Someşeni, după-masă, la ora 17. Ştiu că nu ai cursuri. Vii? o întrebă cu o voce şoptită, surprinzător de blândă

- Nu.

- De ce? se nedumeri.

- Nu ştiu. Pur şi simplu nu pot.

- Cum nu poţi? Ai un motiv?

- Da. Nu vreau să vin. Spuneţi-mi aici şi acum ce aveţi de spus!

- Bine! Mai vedem! se întoarse surescitat şi plecă.

Trecuseră aproape trei săptămâni până când Ştefaniei i se contură clar în minte ideea că profesorul o ocoleşte cu ostentaţie. Se apropia de şevaletul ei, îi privea lucrarea fără să facă nici un comentariu şi se îndepărta tăcut.

Se retrăgea o mare parte a orelor în nişa ferestrei, lăsându-i să lucreze singuri. De acolo, privirea lui grea o studia. Nu era acea întrebare şi cercetare exterioară lipsită de profunzime cu care îşi priveau studenţii modelul nemişcat de

pe podium. Era o privire fixă, intensă, pofticioasă, o căutare a liniilor ei de contur, o dezvelire de veşminte, se simţea ca un fruct decojit cu încetinitorul, căruia el îi savura pârguirea. Dezbrăcată, torturată şi umilită de gândurile lui.

Căută la magazia atelierului un halat şi îl luă pe cel mai lung. Bleumarin, din doc, avea pe poale urme în culori de ulei şterse cu pensula, un înlocuitor de paletă în folosinţa îndelungată. Liniile şi petele se întăriseră ca o scoarţă, pictură nonconformistă. Îi ajungea până aproape la glezne, căzând lălâu şi diform.

- Îţi imaginezi cât eşti de sexy când laşi doar gleznele dezvelite în pantofii tăi roşii? îi şopti profesorul în prima oră de compoziţie. Trecuse la atac direct.

Ştefania dădu din cap a negare şi zâmbetul ei atenuă tensiunea care i se citea pe faţa palidă:

- Nu asta era intenţia mea când l-am ales. Vreau să îmi protejez hainele.

- Hainele tale sunt în siguranţă, dar nu cred că asta e problema. Vreau să văd mai mult decât m-ai lăsat să îmi imaginez!

O privi intens, ca pe o pradă prinsă în capcană. Îi anticipa reacţia şi o savura cu plăcere. Ştia că nu are scăpare, dar îi plăcea jocul, să o vadă cum se zbate, derutată, căutând ajutor…

Ştefania simţi cum pulsul o ia razna şi fulgere i se aprind în ochi, se încruntă, dar se stăpâni să-i dea o replică. Profesorul, imperturbabil continuă:

- Apropo… Îmi place temperamentul la o femeie!… De fapt chiar aveam intenţia să îţi fac portretul. Te aştept la atelierul meu... râse dezvelindu-şi dantura cu strungă între dinţii de sus, vag îngălbeniţi de nicotină.

Plecă, făcu câţiva paşi şi se întoarse cu un zâmbet perfid pe buzele pline:

- Ți-ai imaginat altceva?

Ştefania se clătină sfârşită, cu nervii întinşi la maxim. ,,Se joacă cu mine, mă şicanează".

De ce îi căşunase pe ea chiar nu putea înțelege, dar în subconştient o idee se contură foarte clar: momentele de acalmie trecuseră. Paul Sava ieşea la atac şi cum se vedea, era decis să folosească cu viclenie toate tertipurile de care dispunea şi se folosea mai ales de puterea pe care i-o dădea avantajul superiorității. O intimida. Depindea de el şi nu era conştientă de acest lucru.

*****

- După-masă vii cu mine la ore? o întrebă Valentin. Am două ore de engleză la un elev, în cartierul Andrei Mureşanu.

- Sigur, vin, astăzi nu mai avem cursuri. Îmi iau blocul de desen cu mine şi fac crochiuri cât timp te aştept în parcul din fața blocului.

Îi plăcea să se plimbe prin cel mai frumos cartier din Cluj. Într-o seară, la începutul prieteniei lor, Valentin o chemase jos, la poartă. Tocmai venise de la bibliotecă, era obosită, abia aştepta să ajungă, să facă un duş şi să doarmă.

- Vii acum cu mine! insistase. Nu accept un refuz, nu plec de aici până nu vii!

Ştefania îl însoți, trecând prin toate stările sufleteşti: contrariere, nemulțumire, indispoziție, supărare. Valentin nu spunea nimic. Nici măcar nu îi vorbea. Mergea tăcut ca un călător pornit la drum lung. Ajunseră pe Calea Turzii când Ştefania se opri în loc:

- Dacă nu îmi spui unde mergem, măcar spune-mi cât mai avem de mers!

- Poți să mai ai puțină răbdare? De ce vrei să strici totul acum?

Ştefania îşi înghiţi vorbele ce avea de gând să le mai spună şi îl urmă tăcută.

Ocoliră pe câteva străduţe şi intrară într-un gang întunecos. Fata se opri din nou în loc. Era întuneric bine.

Privi în urma ei şi i se păru că mai trecuse o dată pe acolo, parcă mergeau în cerc. Se rătăciseră? Uitase el drumul? Vru să se întoarcă, dar nu mai ştia pe unde, habar nu avea unde se afla!

Valentin mergea înaintea ei, cu mâinile în buzunare. Ea îl urmă tăcută: „suntem ca o familie de ţigani, el în faţă, eu un pas în spatele lui." Ar fi râs dacă n-ar fi fost aşa speriată! Păşiră pe o cărare, după un gard, iar băiatul îndepărtă nişte crengi ce le împiedicau drumul să intre într-o grădină.

„Doamne, în ce m-am băgat, se înspăimântă Ştefania, dacă are de gând să mă violeze?"

Valentin se opri brusc, iar Ştefania, neaşteptându-se să aibă un obstacol în faţă, se izbi de spatele lui, destabilizându-l. Se întoarse spre ea şi o prinse în braţe:

- Priveşte! Aici e!

Trandafiri, sute de trandafiri albi şi roşii, pe arcade, înconjurau o fântână arteziană pe toate cele patru laturi. Sub arcadele ce păreau copleşite de bogăţia florilor patru bănci albe, din fier forjat.

Dinspre casă nu se auzea nici o mişcare, luminile erau stinse. Valentin o susţinu şi se aşeză pe o bancă. Stăteau tăcuţi, ţinându-se de mână. Luna plină, rotundă şi aurie poleia cu razele ei luciul apei şi lumina ghirlandele de trandafiri. Tăceau. Se auzea doar susurul artezienei şi se simţea în aer mireasma florilor. Greierii cântau în iarbă.

- Ce dureroasă e atâta frumuseţe! Simţi că e prea mult să poţi cuprinde în suflet, că e prea frumos să poată fi adevărat! Când ai descoperit grădina asta? îl întrebă în şoaptă.

- Astăzi după amiază! Acum m-am rătăcit un pic, nu

mai eram sigur, de asta a durat atât. Mi-era teamă că n-o mai găsesc. E şi mai frumoasă în lumina lunii!

*****

Ştefania îşi separă pensulele de culori şi le aşează meticulos, fiecare în locaşul potrivit din cutia lor de lemn, cu cheiță, pe care o ținea în poală.

Dezamăgită şi furioasă. Pe obraji i se prelingeau lacrimi pe care le şterse cu mâneca halatului. Era a treia oară când profesorul o excludea de la analiza lucrărilor. O făcea voit şi fățiş, o ignora cu bună ştiință, ca şi când nu ar fi existat, sărea peste lucrarea ei şi dacă un coleg o lua în discuție, îl deruta cu o întrebare bine țintită, având ca obiect o altă lucrare.

Acum îşi făcea de lucru la catedră cu nişte planşe, ceea ce nu-i era în obicei, să rămână după terminarea orelor. Ştefania îl observa pe sub sprâncenele strânse nervos. Aştepta o reacție din partea lui, presimțea că se apropie o confruntare.

Se ridică să plece împreună cu Dora, prietena şi colega ei de cameră. Profesorul intui mişcarea şi o străpunse cu o privire rece, distantă:

- Tu rămâi! Avem de discutat!

Trase aer adânc în piept şi îşi continuă acuzațiile:

- Ce se întâmplă cu tine, Ştefania Szabo, în ultimul timp? Lucrările tale sunt atât de slabe că nici nu merită luate în discuție! Mă dezamăgeşti!

Ştefania îl privi stupefiată de atacul dur, neaşteptat, mai făcu doi paşi şi se aşeză pe un scaun. Ceilalți studenți ieşiră grăbiți, închizând uşa în urma lor.

„N-are dreptate, trebuie să mă apăr”... Ca împinsă de un arc se ridică şi-l înfruntă cu tot curajul de care era în stare:

- Mie mi se par chiar foarte bune! Şi colegilor la fel!

Nu înțeleg. De când nu vă plac? Spuneți-mi ce e în neregulă şi voi încerca să remediez! Sunt câteva săptămâni de când nu v-am mai auzit părerea, iar pe colegii mei i-ați oprit când doreau să-şi expună un punct de vedere. Mă izolați fără motiv! Dacă nu mă înşel, cred că alta este problema… ce urmăriți de fapt?

Profesorul schiță un gest de satisfacție şi fața lui măslinie se lumină cu un zâmbet ironic:

- Ei, asta e! Nu ştii. Chiar nu ştii?... Naivitatea ta mă surprinde… Ai uitat ce te-am rugat...

- Dacă vă referiți la faptul că n-am venit la atelierul dumneavoastră…

- Ți-a revenit memoria, constată sarcastic.

- Vreau să vă spun că am mult de învățat, peste o săptămână încep examenele şi trebuie neapărat să îmi păstrez bursa. Fără ea, ar trebui să renunț la studii... Nu am nici timp şi nu sunt bună de model, nu pot sta nemişcată atâtea ore, încercă Ştefania să găsească o motivație.

- Deci ai nevoie de bursă... vocea lui era domoală şi veninoasă.

- Sigur, nu se lăsă Ştefania descurajată.

- Atunci de ce mă superi? De ce mă enervezi?…

Fata se uita la el cum începe să se enerveze. Privirea ei se fixă pe o venă albastră ce i se zbuciuma pe tâmplă, dar nu era în stare să îi răspundă.

- Îmi displace să fiu rău cu tine! Dar pot fi şi mai rău... Nici nu-ți imaginezi…

- Vă cred şi regret dacă am greşit. Referitor la lucrări… încercă Ştefania să abată discuția în altă direcție, pe un teren unde nu mai simțea nisipuri mişcătoare.

- Nu la lucrările tale mă refer, cu ele e în ordine, sunt foarte bune. Atitudinea ta față de mine nu o pot tolera! Indiferența! Ce nu ți-e clar?...

Statura lui impozantă încremenise în aşteptare. Ştefania îşi dădu seama că trebuie să înfrunte adevărul, să lămurească lucrurile odată pentru totdeauna, indiferent de urmări. ,,Indiferent de urmări? Nu, omul ăsta mă poate distruge, deja a început să o facă! E mai parşiv decât mi-am imaginat! Cine m-ar crede dacă aş spune că mă hărţuieşte? În clasă nu-mi adresează nici un cuvânt de parcă nu aş exista... Cum să mai trag de timp... Poate găsesc o soluţie".

O văzu prin fereastra deschisă pe secretară ieşind din cancelarie şi discutând ceva cu Dora, apoi îndreptându-se spre atelier...

Uşa atelierului se deschise brusc şi în cadrul ei apăru gâfâind secretara, îl chemă agitată şi povestiră câteva clipe.

- Trebuie să plec acum. E ceva foarte important. Dar noi doi n-am terminat discuţia... se apropie de ea şi îi şopti la ureche: o putem continua într-o după-amiază, săptămâna viitoare...

Trânti uşa în urma lui. Îi auzi paşii grei, apăsaţi, de om hotărât, cum se îndepărtează spre cancelarie. Şi mai trânti o uşă, departe ca un ecou...

Se aşeză pe scaun şi rămase pe gânduri. Privi sala scundă, cu pereţii goi, zugrăviţi cu humă şi afumaţi în dreptul teracotei. Mai jos, un meşter nepriceput sau grăbit vopsise peste zugrăveală, cu o vopsea de ulei, o bordură crem ce se cojea acum pe alocuri, în fâşii prelungi. Cele nouă şevalete din lemn, răsfirate în jurul podiumului, neclintite, murdare şi uzate susţineau pânzele albe întinse pe şasiuri, pregătite pentru următoarea lucrare. O draperie vişinie, decolorată şi prăfuită închipuia o cortină, un separeu după care se dezbrăca modelul.

Podeaua era roasă de vreme, de paşii celor care trecuseră pe aici, noduroasă, crăpată şi cu capete de cuie ieşite, curioase. Culoarea naturală a scândurilor geluite nu

se mai deosebea în nuanță cu nimic de praful din curte.

Clădirea veche fusese han înainte de naționalizare și transformată în ateliere de pictură după anii 1950. Avea forma literei L, cu cancelaria spre stradă și lungă cât să adăpostească cele cinci săli de clasă.

Ferestrele înalte, două pentru fiecare atelier, formate din câte șase ochiuri de sticlă subțire cu reflexe de mică, dădeau toate spre curte, într-un cerdac ce înconjura clădirea pe toată lungimea ei.

Soarele nu intra niciodată pe ochiurile de geam în interiorul atelierului, razele lui se opreau cel mult pe scândurile vechi ale cerdacului, bătute de ploi, cu vopseaua atât de coșcovită și scorojită că semănau mai degrabă cu o scoarță bătrână de copac.

Curtea mare, folosită altădată pentru odihnit și întors carele la han acum era pustie. Doi castani cuprindeau în umbra lor mai multe bănci din cadre de beton cu lați de lemn rindeluit deasupra, fără spătar. Iarba crescuse pe sub ele dar numai câteva smocuri scăpaseră necălcate în picioare. Buruienile puseseră stăpânire pe fâșia îngustă din umbra gardului de scânduri înnegrite cu motorină și se împrăștiau răzlețe pe lângă cerdacul înalt.

În cele din urmă, Ștefania ieși din atelier și se îndreptă spre băncile de sub castani. Dora se ridică grăbită, lăsându-și geanta și caietul de curs și îi veni în întâmpinare:

- Ce voia profu`? De ce se tot ia de tine? o întrebă privind-o îngrijorată, cu ochii ei mari, căprui. Părul lung, șaten deschis, pieptănat drept, despărțit cu cărare la mijloc în creștetul capului îi încadra obrajii și accentua impresia de diafan pe care o avea toată înfățișarea ei.

- Ei, ce voia? Să merg la el la atelier, să-mi picteze portretul! se așeză pe banca scundă și cu vârful pantofului trasă un semicerc în pietrișul aleii.

- De ce nu mergi? Eu m-aş duce... o încurajă Dora, cu naivitatea ei de copil.

- Nu cred că vrea doar portretul. S-ar putea ca această formulare să fie doar un pretext. După asta vrea şi nud şi ştii tu ce mai urmează... Ai o ţigară? o rugă Ştefania încă agasată şi neliniştită.

Dora căută în geanta ei din pânză de sac crem şi scoase un pachet de BT din care luă două ţigări. O privi iscoditor. ,,Parcă ar fi mama", se gândi Ştefania.

- De când fumezi?

- De azi. Am mai fumat o dată într-a opta, când am fost într-o excursie la pădure, cu clasa. Diriginta nu a venit, nu ştiu din ce motiv, iar noi, dacă tot am plecat, ne-am dus singuri. Băieţii au făcut focul într-o vatră cu pietre şi au copt porumbul pe care l-au luat dintr-un lan. Când să ne întoarcem, o colegă, Lidia, şi-a amintit că are ţigări şi ne-am prostit. Nu mi-a plăcut, am tuşit de credeam că o să mor, pe urmă am mâncat iarbă verde din păşune, să nu ne miroasă gura.

- Uite aşa faci! Nu tragi fumul în piept! îi explică zâmbind.

Ştefania îşi lăsă capul pe spate şi suflă fumul în sus. Oftă. Privi spre coroana copacului de deasupra:

- S-au scuturat florile de castan şi nici n-am observat când au înflorit!! Când eram în liceu îmi plăcea să mă plimb pe sub castanii înfloriţi, era o stradă lângă internat cu castani bătrâni şi din clasă îi vedeam în fiecare primăvară cum îşi deschid lampioanele conice cu flori delicate...

Tăcură amândouă o vreme.

- La ce te gândeşti? o întrebă Dora.

- Privesc coroana castanului, şi-mi amintesc când am desenat prima oară un copac cu frunze multe, multe, suprapuse şi doamna Rezi mi-a spus într-o limbă românească

stâlcită, ca să înțelegi redau corect: ,,Frunzișul unui copac nu e niciodată atât de compact încât să nu vezi prin el cerul albastru". Întotdeauna mă gândesc la cuvintele ei când pictez un pom, sau când nu văd o ieșire dintr-o situație delicată, ca acum...

- Era o femeie deșteaptă!

- Da. Nu mai știu nimic de ea...

Se simțea încă încordată. Tensiunea acumulată în urma discuției cu profesorul se risipea greu.

- Te-ai liniștit? o întrebă Dora. Mai vrei una?

Ștefania clătină negativ din cap:

- Nu mai fumez să nu mi se facă rău. Mi-e cam greață după țigară, amețesc...

- Așa e prima dată. Pe urmă începe să îți placă... Dacă nu simți nevoia, mai bine nu fuma... Eu aș vrea să mă las...

- Mă gândesc la discuția din atelier. Nu știu cum a început totul și nu știu cu ce l-am provocat. Din prima zi m-a fixat cu privirea. Mi se pare un om nefericit, cu sufletul zbuciumat, dacă nu mi-ar fi teamă, mi-ar fi milă de el...

- Dă-l naibii de prof, nu te mai gândi la el... e artist, cum poate să fie? Eu mai fumez una și pe urmă plecăm...

- Stăm cât vrei, azi nu mai avem ore.

- Auzi, te-aș întreba ceva: tu ai văzut vreodată un bărbat gol?

Ochii căprui ai Dorei aruncară sclipiri de curiozitate.

- Nu! Întrebarea ta îmi amintește de un banc: ,,și ea nudă, și el gol", nu-l mai știu, ideea era că un bărbat nu poate fi niciodată nud, doar gol.

- Vorbesc despre realitate. Eu am văzut doar în picturi sau sculpturi.

- Dar Ghiță? Ghiță! L-am văzut pe Ghiță!

- Ghiță nu se socotește! Nu se socotește! chicoti Dora și izbucni în râs, amintindu-și scena care făcuse deliciul

atelierului.

- Nu se socoteşte! Ghiţă era ,,nud”!

Ştefania râse şi ea, mai mult de hohotele molipsitoare ale Dorei. În prima lor oră de studiu după model nud, asistenta profesorului, o domnişoară bătrână, venise însoţită de un tânăr pe care îl prezentase:

- El este Ghiţă, noul nostru model. Următoarele două săptămâni vom realiza, în culori de ulei, un studiu de nud pe carton, aproape în mărime naturală, iar Ghiţă ne va poza.

În grupă erau şapte fete şi doi băieţi. Îşi pregătiseră cartoanele pe şevalet, culorile pe paletă, pensulele, uleiul de in şi aşteptau să înceapă lucrul. Ghiţă se retrase după paravanul vişiniu să se dezbrace. Apăru în cele din urmă în nişte indispensabili largi, roz, cu flori, lungi până la genunchi. (Nou fiind, ori au uitat să-i spună că trebuia să poarte un slip sumar, ori din proprie iniţiativă îmbrăcase el ce avea mai bun). Amuzaţi şi presimţind că momentul e unic, irepetabil şi se cere imortalizat, câţiva studenţi deja lucrau cu sârg, schiţând febril pe tot cartonul indispensabili şi flori în interpretări abstracte, spre deliciul şi hazul celorlalţi. Derutată, asistenta care avea de respectat o programă şi o temă dată, se agita să îi oprească din actul ,,creaţiei lor”, motivând că tema şi modelul nu sunt concludente, iar pe Ghiţă încerca să-l convingă să renunţe la indispensabili şi să apară în faţa studenţilor în goliciunea lui firească.

Au căzut de acord în cele din urmă să găsească o cârpă, ceva cu care să-i acopere partea esenţială ce nu o dorea expusă şi pictată. Onoarea îi fu dată unei zdrenţe, prăfuită şi ruptă, cu care se ştergea tabla. Băieţii o legară cu două şireturi şi îi încropiră un fel de slip protector. Toată agitaţia dură aproape o oră, până când Ghiţă se urcă pe podium, luă poziţia indicată şi încremeni nemişcat pentru cinci ore, cu pauze de câte zece minute între ele.

Toți ochii erau îndreptați spre model şi spre indicatorul de lemn cu care asistenta arăta şi explica diferențele de nuanțe ale pielii şi cum trebuie tratate în culoare diversele părți anatomice. Când ajunse la încheietura piciorului cu abdomenul, fie din greşeală sau poate din emoție, domnişoara bătrână atinse acea parte sensibilă şi fină, gâdilind-o. Ghiță se încordă, iar strănutul înăbuşit îl zgudui în câteva rafale scurte şi explodă într-un hapciu răsunător, care desprinse zdreanța din legături şi o propulsă ca dintr-un arc, dincolo de podium. Iar Ghiță arătă tuturor bărbăția lui spre imortalizare, în culori... Acum, dacă tot fusese văzută, nu mai avea rost să o acopere. Şedința de studiu, un fiasco din punct de vedere artistic, punctată pe tot parcursul ei de glume, bancuri şi jocuri de cuvinte, continuă până la schimbarea temei.

Râzând, Dora stinse țigara în iarbă, strivind-o cu pantoful, îşi luă geanta de pe bancă şi se pregăti de plecare.

- Să mergem că altfel nu mai ajungi la masă. Azi e rândul tău, Fany!

- Nu mi-e foame, mai bine mergi tu! Ştefania scoase din poşetă cartela de masă. Dora o luă şi o strecură în geanta ei.

- Îți aduc un sandvici dintr-o felie de pâine şi ceva din felul doi.

Amândouă aveau bursă, dar vindeau o cartelă la jumătate de preț, ca să mai aibă un ban de cheltuială pentru un film, o carte, abonamentul la Operă sau o pereche de ciorapi. Pe cealaltă o împărțeau pe din două: una servea prânzul, cealaltă dejunul şi cina, alternativ. Fiecare din porția ei păstra o bucată pe care o aducea prietenei.

Senzația de incertitudine o urmări pe Ştefania şi a doua zi dimineața. Soarele se ridicase deasupra copacilor din parc şi se oglindea în sticla transparentă a ferestrei. Din pat se vedea cerul albastru, fără nori şi departe, în zare, peste

acoperişurile căminelor studenţeşti, ca o acuarelă, oraşul estompat. Închise ochii, prelungind starea de somnolenţă, amânând intrarea în realitate.

- Vrei un ceai de mentă? auzi vocea colegei de cameră când se foi în aşternut şi deschise ochii.

Uţa se ridică de pe singurul scaun de la masă, cu o cană de ceai în mână şi veni lângă ea.

- E cald încă, poţi să-l bei!

Ştefania îşi aşează perna la spate, pe rama metalică a patului, luă cana de porţelan cu ambele mâini şi sorbi cu înghiţituri mici ceaiul de mentă, dulce.

- Mulţumesc! Mă simt mai bine. Fetele unde sunt?

- Dora şi Rica sunt la cantină, Puşa şi Jeni, la bibliotecă, mai au de desenat planşele la anatomie. O aştept pe Rica să vină. Pe la zece, mergem şi noi.

- Nu le-am auzit când au plecat! Aseară n-am putut adormi până târziu, am avut un somn agitat, cu multe vise urâte, abia spre dimineaţă m-am liniştit. Cât e ora?

- Aproape nouă. Azi e duminică, mai putem lenevi! Peste o săptămână intrăm în sesiune şi nu mai deosebim ziua de noapte.

- Ce-ţi face hamsterul?

- E aici, sub pat, în cutie. Am adus-o înăuntru imediat după ce a plecat Puşa.

- E atât de mic şi fragil! îl compătimi Ştefania.

- Să vezi cât e de drăgălaş! Uţa îşi strânse cordonul în jurul taliei, peste capotul negru cu flori mari, roşii, se aplecă şi scoase de sub patul ei de lângă geam o cutie din carton bej, o săltă deasupra, o deschise şi se întoarse pe palme cu un hamster mic, roşcat, cu blănița scurtă şi deasă, cu ochi aproape roşii. Mustăţile lungi, albe, tremurau neliniştite şi îi adulmecau mirosul pielii.

- Sărăcuţul, uite cum tremură!

Ştefania îşi ascunse un zâmbet, amintindu-şi cum Puşa în fiecare seară înainte de a stinge lumina, în cămăşuţa ei lungă de noapte, pe deasupra cu vestuţa de lână tricotată în dungi colorate şi cu băscuţa roşie pe vârful capului, în papuci de casă, pâş-pâş, cu o silă nemăsurată, lua cutia cu hamsterul şi o scotea afară, pe coridor. Prin cutia de carton, mica vietate îi simţea probabil pulsul la fel de accelerat. Era încremenit de spaimă ca şi Puşa. Dacă ar fi făcut cea mai mică mişcare, Puşa ar fi scăpat cutia de carton şi ar fi sărit în pat, ţipând îngrozită.

- Mă îmbrac, trebuie să apară şi Rica! Vii şi tu? o întrebă Uţa, în timp ce îşi aranja pulovărul negru peste bluza subţire, din bumbac şi fusta mini.

- Nici vorbă! Mănânc ceva şi mai citesc la istoria artei.

- Cum arăt? se răsuci Uţa în faţa Ştefaniei ca în faţa unei oglinzi.

- Foarte bine! Ai picioare frumoase şi-ţi vine bine fusta scurtă.

Pe hol se auziră paşi. În cameră intră Dora şi puse pe masă două sandviciuri mici, din feli de franzelă, învelite într-un şerveţel.

- Haideţi, fetelor, să mâncaţi! Am avut ochiuri la micul dejun. Uţa, dacă vrei, poţi să cobori. Rica te aşteaptă în faţa căminului, pe bancă, n-a mai urcat!

Imediat după ce Uţa închise uşa în urma ei, Dora sări în pat, lângă Ştefania, nestăpânindu-şi curiozitatea:

- Spune-mi ce faci! Ce ai hotărât? Te duci?

- Nu ştiu, mi-e teamă, îi răspunse oftând. M-am gândit toată noaptea, nici n-am putut să dorm din cauza gândurilor. Pe termen scurt am luat o decizie: mâine nu vin la atelier. N-am nici o absenţă până acum. Zici că sunt bolnavă.

- Nu poţi lipsi toată săptămâna, trebuie să ne predăm lucrările pentru examen. Auzi, îţi spun ceva, dar îmi promiţi

că nu spui la nimeni? Nu vreau să avem necazuri.

- Ştii că nu spun, dar dacă n-ai încredere, păstrează tu secretul! îi răspunse Ştefania, puţin jignită că prietena ei nu-i povesteşte din prima, fără să îi mai ceară asigurări de taină. Se ridică din pat şi deschise dulapul să se îmbrace.

Dora fierbea de nerăbdare.

- Îmi zici sau nu? o întrebă Ştefania, scoţând capul de după uşa dulapului, în fond la fel de curioasă, incitând-o astfel şi mai mult.

- Mi-a spus cineva, nu-ţi spun cine, că Tamara se duce în fiecare săptămână la atelierul profesorului Geo Breazu şi se culcă cu el, aruncă Dora pe nerăsuflate tot secretul.

În aer, particulele mici de praf vizibile în raza soarelui, ce se agitau neliniştite, încremeniră instantaneu. Ştefania, de după uşa dulapului, amuţi şi ea, într-o tăcere adâncă.

- Ce zici? o iscodi acum, Dora, interesată de efectul produs.

- Nu te cred! Tu fabulezi, ai născocit asta ca să mă simt eu mai bine! Îţi mulţumesc, dar nu mai amesteca pe nimeni în povestea mea! îi răspunse Fany neîncrezătoare.

- Vrei să îţi spun şi ziua şi ora la care Tamara merge la atelierul pictorului? Îţi spun şi să văd ce mai zici atunci! se îmbufnă Dora şi se întoarse cu spatele, uitându-se pe fereastră jos, în faţa căminului.

- Bine. Spune-mi. Sunt numai ochi şi urechi.

Dora se apropie şi o privi printre gene, ca să vadă efectul asupra Ştefaniei:

- În fiecare săptămână, vineri, la ora 9.

Ştefania se gândi o clipă:

- Nu se poate, pentru că vineri avem cursul de limba rusă.

- De câte săptămâni nu a mai venit Tamara pe la curs?

Cursul de limba rusă nu era facultativ. Era obligatoriu,

însă notat cu calificative. Din toate grupele, profesoara Katia abia reuşise să înscrie vreo zece studenţi. Ca să îi răsplătească pentru prezenţă pe cei cinci-şase care veneau în fiecare săptămână, la încheierea orelor îi servea cu prăjituri făcute de ea în casă, dintr-o cutie mică de carton, legată cu panglică albastră.

- Ai dreptate, Dora, Tamara de multe săptămâni pleacă din cămin, dar nu ajunge la curs, poate merge în altă parte... Chiar vinerea trecută ne-a certat pentru ea profesoara, dar n-am de unde să ştiu de ce n-a venit...

- E adevărat ce ţi-am povestit, cine mi-a spus de la Tamara ştia, e o prietenă de-a ei. S-au certat ieri, pentru un ruj pe care i-l împrumutase şi nu-l mai găsea...

- Halal prietenă, ce să spun! Sper că n-ai discutat şi tu de mine cu prietena asta a Tamarei. Dacă tot veni vorba... se arătă îngrijorată Ştefania, dar imediat regretă cuvintele spuse:

- Îmi pare rău, Dora, nu mă îndoiesc de prietenia ta, dar sunt aşa de agitată şi neliniştită! Ce să fac, dă-mi un sfat, tu ce zici?

- Eu aş zice să te duci. Poate chiar vrea doar să îţi facă portretul! Şi dacă nu-ţi convine, pleci! concluzionă ea.

- Dacă intru în atelier la el, se presupune că m-am dus singură şi de bună voie. Cum plec dacă devine insistent? Îi dau un pumn şi-l dobor? Uite aşa: Na! Poc! Poc! Ştefania mimă o bătaie în toată regula, ca un meci de box în care Paul Sava ar fi fost făcut cnocaut de ea. Dora râdea cu râsul ei copilăresc, hazliu. Situaţia devenise hilară, caraghioasă şi fantastică, pentru că nici una din ele, nici toate şase la un loc nu ar fi putut să-l doboare pe profesor. Prea era bine înfipt pe picioarele lui şi în funcţie.

*****

Pictorul Paul Sava lipsise toată săptămâna. La atelier, îl înlocuise asistenta lui şi tot ea strânse şi lucrările pentru a fi notate de profesor. În ultima zi din semestru, Ştefania răsuflă uşurată. O prinse pe Dora de braţ:

- Hai să plecăm mai repede, nu te mai încurca atâta în crochiurile alea!

- De ce te grăbeşti aşa? Acum gata, am terminat semestrul, nu se mai întâmplă nimic... Te-ai speriat degeaba, nici măcar nu a mai trecut pe la atelier...

- Aşa e, Dora, dar vezi tu... îmi inspiră teamă, mai bine să stau departe de el. Şi tata mi-a inspirat întotdeauna frică. Acasă mă tot uitam la ceas şi mă bucuram că sunt multe ore până venea de la lucru şi dintr-o dată parcă manoşele o luau razna şi arătau ora trei-treizeci. Şi-mi era teamă în fiecare clipă că aud poarta deschizându-se şi paşii împleticiţi apropiindu-se. Nu ştiu cum mă temeam mai mult de el, treaz sau beat, ştiu doar că nu voiam să apară... Şi cu cât trecea timpul, cu atât temerea creştea şi tresăream la orice zgomot... Poate se purta cu mine urât pentru că îmi simţea atitudinea ostilă sau el ştie de ce.

- Ştii cum se spunea, că bătaia e ruptă din rai, absolut necesară, dar pe noi, mama mai mult ne trăgea de urechi sau ne punea la colţ. Tata, în schimb, nici măcar nu ne certa.

- Mama, cât am fost copil, mă mai altoia cu coada de la lingura de lemn, cu liniarul. Făceam tot felul de prostioare în contra ei, dar pentru asta n-am avut niciodată resentimente, ştiam că am fost vinovată, uneori le făceam chiar intenţionat. Încercam lucruri pe care mi le interzicea, le provocam când nu era acasă.

- Ce lucruri?

- Odată am organizat la noi în curte un spectacol de

teatru. Au venit mulţi copii de pe stradă, intrarea era un leu, dar banii i-au luat Cornel şi Nelu Zbârcea, doi băieţi din vecini. E adevărat că au muncit mai mult, au făcut şi scena, cu scânduri din şopron, cortina din două cearceafuri. Am jucat o piesă de teatru cu câteva prietene, mai mult improvizaţie. Pe mine mă interesa spectacolul ca atare. Mama era plecată la sapă, tocmai în Valea Seacă şi ştiam că nu vine decât seara. Vremea n-a ţinut cu noi şi a venit ploaia, piesa nu o terminasem şi ne-am mutat în casă, grămadă, în cele două camere. Am avut aşa un succes cu spectacolul, că şi alţi copii au vrut să participe, toţi aveau ceva de recitat sau interpretat, eram pe rând actori şi spectatori. Până când a apărut mama, a intrat în curte şi a dat cu ochii de scenă. Cât era de obosită şi plouată, din două salturi a fost în uşă. A încremenit şi ea, şi noi, preţ de câteva clipe, apoi presimţind vijelia, toţi s-au bulucit să iasă pe cealaltă uşă de la bucătărie. Eu am rămas să dau piept cu furtuna.

Altă dată am făcut foc de tabără în curte şi s-au strâns toţi copiii de pe stradă, am ars toate lemnele ce mai erau tăiate prin şopron. Mama zicea că ar fi gătit o lună cu ele... Copiii se adunau ciopor la poarta noastră, iar când plecam sau veneam de la şcoală, era întotdeauna o grămadă care mă însoţea... Aveam păreri, sugestii şi îi atrăgeam în tot felul de activităţi, de jocuri.

- De atunci îţi plăcea competiţia!

- Da, îmi treceau tot felul de idei prin minte şi nu mă limitam la atât, le puneam şi în practică când locuiam pe strada Florilor. Acolo erau mulţi copii, părinţii plecau la lucru toată ziua, nu ne supraveghea nimeni... Întotdeauna am simţit că mama mă iubeşte, îmi cumpăra lucrurile de care aveam nevoie pe ascuns, să nu vadă tata, să nu ştie că cheltuie bani... El nu se bucura pentru mine sau împreună cu mine când aveam ceva nou, se enerva, provoca un scandal,

căuta motiv de ceartă. Apoi, când am mai crescut, a început să mă lovească, să mă umilească ca şi când n-ar fi trebuit să ridic niciodată fruntea spre lumină. Mă umilea mai ales de faţă cu alţi copii, pentru nimicuri. Îmi era ruşine că mi-e tată, mă deranja tot ce decurgea din zilnicele lui beţii. Mă trata ca şi pe un străin de care nu poate scăpa, pe care nu-l poate scoate afară din casă.

- Dar Valentin cum e? Şi de el ţi-e teamă?

- Valentin a apărut prea repede în viaţa mea. Nu pot depăşi rigidele norme convenţionale, să ies din carapacea în care sunt zidită. Am fost crescută de trei femei. Într-un fel sau altul, nici una din ele nu a fost fericită. Convenţiile morale cu care sunt îmbibată până la refuz nu mi-au permis niciodată să mă apropii mai mult de un băiat.

- Mi se pare sensibil!

- Aşa este. Iar eu nu pot concepe că şi un bărbat ar putea avea o viaţă afectivă intensă. Că tăcerea lui ar putea fi manifestarea unor frământări lăuntrice.

În faţa atelierelor, Valentin o aştepta deja. Era îmbrăcat cu o cămaşă albastră, uşoară, de in, strânsă cu o curea neagră în pantalonii gri din stofă fină, călcaţi la dungă. Avea o statură frumoasă, dreaptă, o ţinută perfectă.

Starea de spirit a Ştefaniei se schimbă imediat ce simţi mâna caldă cu degete lungi cum îi cuprinde mijlocul. Mapa grea, cu desene, trecu în cealaltă mână a lui.

- Bine că am predat astăzi lucrările, mă simt mult mai relaxată. Am ales cele mai bune planşe şi desene, dar mai am destule dacă vrei să le vezi. Mergem în parc, să stăm pe o bancă şi să le răsfoim?

- Nu cred că arată mai bine vreunul din ele decât tine!

- Aşa crezi tu, că arăt bine astăzi? Doar sunt obosită...

- Întotdeauna arăţi bine. Nici n-ar fi de mirare cu corpul frumos pe care îl ai...

- Hei, hei, opreşte-te! Astăzi eşti dispus să faci complimente! încercă Ştefania să îl tempereze.

- Nu fac complimente, observ cu mare atenţie detaliile care te caracterizează…

- Cum ar fi?

- Cum ar fi părul tău blond, aranjat întotdeauna impecabil, rochiile mini din mătase imprimată, care îţi subliniază talia subţire şi mă lasă să-ţi admir picioarele frumoase în pantofi foarte eleganţi.

- Mai bine spune-mi dacă ai terminat cu examenele.

- Astăzi a fost ultimul, am luat numai nouă, dar sunt foarte mulţumit. A fost dificil.

- Pentru mine este obligatoriu să iau numai zece, altfel nu îmi păstrez bursa. În sesiune nu avem mult de învăţat, dar am avut tot timpul anului probele practice la care am lucrat din greu. Departajarea la noi se face prin examenele teoretice pentru că la cele practice sunt numai note de nouă şi zece.

Mergeau ţinându-se de mână prin oraşul aglomerat, tineri, bucuroşi, visători, fericiţi, când Ştefania avu sentimentul acela ciudat de „prea bine, prea mult”... De parcă dincolo de acel sentiment de bucurie şi fericire, care a atins apogeul nu va mai putea să existe nimic...

XII

La celelalte trei examene, Anatomie, Istoria artei şi Perspectivă, luă numai note de zece.

- Luni se afişează notele pentru probele practice! le anunţă Uţa vineri, când se întoarseră de la ultimul examen.

- Eu plec mâine acasă. Voi rămâneţi până luni? se

nelinişti Ştefania. I-am anunţat pe ai mei că merg cu trenul de după-amiază şi vor fi foarte îngrijoraţi dacă nu mă duc!

- Rămân eu la verişoara mea până săptămâna viitoare. Puteţi pleca şi suntem înţelese să vă sun marţi dimineaţa, la ora zece, la oficiul poştal şi vă spun ce note aţi luat! se oferi Rica să le informeze.

- Ne întâlnim la întâi iunie, pentru practica de vară, la Baia Mare!

Valentin o aştepta pe bancă, în parc. Se ridică şi o întâmpină fericit:

- Vrei să ne plimbăm astăzi? Să ne luăm rămas bun de la Cluj?

Ştefania simţi cum inima ei se strânge, abia acum conştientiză că mâine pleacă şi nu o să-l mai vadă până în toamnă. Se obişnuise cu el, să-l ştie în preajmă, să o aştepte dimineaţa, să-l întâlnească în cele mai neaşteptate locuri, se obişnuise cu neliniştile lui, cu căutările, cu dorinţa de a descoperi şi trăi mereu lucruri noi. Se bucura cu intensitate de cele mai neaşteptate lucruri, de fiecare clipă trăită, ca şi cum ar fi vrut să nu-i scape nimic.

- Ce vei face toată vara?

- Citesc, învăţ, mă gândesc la tine, îţi scriu... În iulie merg într-o tabără la Orşova... După aceea, nu mai ştiu...

Rătăciră pe străzi, ţinându-se de mână, urcară sus pe cetăţuie, se aşezară pe o bancă. Stăteau privind în noapte cum rând pe rând se sting luminile ferestrelor, cum se potoleşte zgomotul oraşului. Deasupra lor, stelele sclipeau ca miliarde de artificii, pe bolta imensă a cerului.

- Acum, aici, în această noapte, privind nemărginirea bolţii cereşti, mi se pare că viaţa noastră, iubirea, e nesfârşită ca şi universul. Poate şi noi suntem tot aşa, două stele în necuprinsa lui eternitate…

O îmbrăţişă pe după umeri şi o apropie de pieptul lui, tulburat de bătăile neliniştite ale inimii ei.

- De ce ţi-e teamă? o întrebă, simţindu-i mâna rece, cu degete subţiri, cum se încleştează de mâna lui.

- Aş vrea să ştiu... Întotdeauna m-am întrebat... cât ţine fericirea? Nu poate dura la nesfârşit, dar în viitor... ce ne aşteaptă? Am avut mereu presentimentul că nu voi şti când am întâlnit iubirea adevărată, să mă opresc la ea, că voi trece ,,dincolo de iubire" şi mă întreb: ce voi găsi acolo?

- Fiecare suflet caută fericirea, mai sus sau mai departe, caută un ideal pe care îl poartă în subconştient, neştiut, transmis prin gene, dintr-un trecut îndepărtat, dintr-o iubire neîmplinită. Căutăm un anume tip de frumuseţe, o anume persoană, pe care o purtăm în suflet, iar când o întâlnim, îi spunem ,,dragoste la prima vedere". Suntem siguri că este persoana aşteptată.

- Cel mai adesea, însă, aparenţele sunt înşelătoare, ne înşelăm singuri pentru că nu vrem să vedem realitatea sau suntem înşelaţi de cei ce ne amăgesc, totuna este!

- Poate de aceea căutarea e nesfârşită.

- De unde venim cu acea imagine anterior conştientă, rămasă confuză, până la revenire în sfera conştiinţei clare?...

- De departe... ne-a fost transmisă... Şi fiecare suflet duce cu el, în acelaşi timp, povara nefericirii pe care a lăsat-o în urmă, atunci când neatent a trecut pe lângă iubirea hărăzită lui şi n-a fost capabil să o descopere, să o aleagă, să rămână cu ea.

- Trezirea la realitate generează retorica întrebare pe care fiecare şi-o pune la un moment dat: Cum ar fi fost dacă aş fi ales altă iubire?... Categoric, viaţa mea, destinul meu ar fi fost altfel...

*****

Dinspre casă, o liniște adâncă o învălui.

„Mama lucrează în schimbul de după-amiază, iar tata probabil e la pescuit!" își spuse când nimeni nu o întâmpină.

Intră în camera ei și aprinse lumina. Trandafirii roșii, strânși buchet în vaza transparentă de pe masă, ciorchine imens de petale sângerii, contrastau cu gingășia imaculată a șervetului alb, brodat, peste care se răsfrângeau. Parfumul lor luase camera în stăpânire.

Din dulapul cu rafturi împătură două prosoape curate și se îndreptă spre fântână. Roata de metal cu butuc de lemn pe care era înfășurat lanțul fântânii se derula ușor, găleata atinse luciul apei și se umplu repede. O turnă în cele două lighene smălțuite, unul de față, celălalt de corp și picioare. Se dezbrăcă și se spălă încet, de praful drumului, de transpirație. Oboseala, emoțiile examenelor, gândurile negre adunate în ultima vreme alunecau și se evaporau ca stropii de apă sub bumbacul prosopului. Pijamaua din bumbac flaușat o cuprinse în îmbrățișarea ei moale.

Se întinse în patul mare, acoperit cu dună din puf de gâscă și oftă ușurată de orice grijă:

- Ce bine e acasă! Nicăieri nu-i atât de frumos!

Suferința psihică și stresul ultimelor săptămâni se topi dintr-o dată în somnul lin și odihnitor ce o cuprinse...

Se făcuse dimineață când Lia trase în lateral obloanele mari de la ușă și soarele o încălzi cu razele lui. Ușa era deschisă și aerul curat, blând, parfumat cu mirosul florilor o învălui. Respiră adânc, iar și iar și nu se sătura să-și umple plămânii cu parfumul zorilor.

- Trezește-te că e amiaza pe noi! o întâmpină Lia bucuroasă. Am venit aseară să văd cum ai ajuns, dar dormeai

foarte liniştită şi n-am avut inima să te trezesc!

- M-am odihnit atât de bine cum n-am mai făcut-o de mult. Mi-a fost dor de duna mea din puf, de aşternuturile imprimate cu flori, de mirosul proaspăt al rufelor apretate. Şi de dumneata, mamă, mi-a fost dor...

- Da, bine, bine, dar cu examenele cum te prezinţi? o iscodi Lia. Profesorii ce zic, cum desenezi? Eşti cea mai bună sau laşi pe alţii să te întreacă?

O umbră trecu pe faţa Ştefaniei: să-i spună mamei, dar cum să-i spună? Va crede că ea a fost necuviincioasă sau nu s-a purtat cum trebuie...

- La ce te gândeşti? S-a întâmplat ceva? se nelinişti Lia.

- Ştii la ce mă gândeam? La pantofii mei roşii, din lac, pantofii de Guban. Îţi aminteşti când ai venit la mine, la Cluj să-mi aduci un pachet cu mâncare şi banii pentru internat? Eram în clasa a zecea... Ne-am plimbat amândouă prin oraş şi erai tare tristă, nu mi-ai spus de ce şi deodată ai văzut în vitrină pantofii roşii, decoraţi cu o cataramă de sidef. Privirea ţi s-a înseninat! Erau în mijlocul vitrinei, atât de frumoşi că nu mai vedeam nimic în jur. M-ai întrebat: ,,Îi vrei?" ,,Da", am şoptit. ,,Hai să ţi-i cumpăr. Dacă nu costă mai mult de trei sute, ţi-i cumpăr." ,,Şi banii de internat?" te-am întrebat îngrijorată, ştiind că nu aveai decât taxa pentru luna următoare. ,,Mă împrumut şi îţi trimit. Oricât ai fi de simplu îmbrăcată, un pantof frumos te face mai elegantă, iar o haină, oricât de elegantă ar fi, dacă pantofii nu sunt frumoşi, arată şleampătă." Am intrat în magazin şi ai întrebat cât costă pantofii din vitrină. Erau foarte scumpi: trei sute de lei. Singura pereche, exact numărul meu. Şi mi i-ai cumpărat. Cât am fost în liceu, i-am purtat numai duminica, acum îi port în fiecare zi la facultate, sunt încă atât de frumoşi, parcă ar fi noi... Un profesor chiar a remarcat...

Se auziră paşi prin curte. Arpad se întorcea de la pescuit, împingând motocicleta lui CZ, încărcată cu ranița, undițe, cutii cu râme, viermi şi alte momeli.

- Ai prins vreun somn-peşte sau doar un somn-uşor azi-noapte? îl întrebă Lia.

- Dar când am prins somnul acela de unsprezece kilograme, cum a fost? Eram la Mureş de două zile şi... Arpad potrivi suportul de fixare de sub pedală, lăsă jos ranița gata să povestească pentru a suta oară istoria peştelui celui mare prins în urmă cu câțiva ani, al cărui cap cu gura deschisă îl privea fără ochi, uscat, dintr-un cui de pe filigorie, alături de alte trofee vânătoreşti modeste: coarne de cerbi şi colți de mistreți.

Complet neinteresată de povestea spusă şi răs-spusă, Lia se întoarse din prag şi se apropie din nou de Ştefania:

- Săptămâna trecută m-am întâlnit cu avocatul care l-a reprezentat pe domnul Roşu când am făcut actele pentru casă şi, din discuții, una-alta, l-am întrebat ce mai fac, că nu mai avem veşti de la ei. Ştii ce mi-a povestit? Nu-ți vine să crezi!

- Ce s-a mai întâmplat? întrebă Ştefania deloc interesată, ca şi Lia, în povestea peştelui, atentă doar din politețe. Se ridică în şezut şi îşi cuprinse genunchii cu brațele.

- Ştii ce au făcut Ilona şi domnul Roşu???

- Nu ştiu mamă, habar nu am! Au divorțat? Au copii??

Lia se supără:

- Te-am învățat să fii respectuoasă cu cei în vârstă!

- Ce mai puteau face la anii lor, care să te minuneze, chiar nu pot să-mi închipui! încercă Ştefania să destindă situația.

- Uite ce au făcut: când au plecat de aici spre Târgu Mureş, în drum s-au oprit la Sălişte, şi au lăsat-o pe Rezi la un sanatoriu de bătrâni. Au părăsit-o acolo. Ea săraca habar

n-a avut ce cocea Ilona, credea că toţi se duc spre casa lor... S-au scăpat de ea...

- Ai dreptate, nu m-am aşteptat! Eram supărată, mai ales pe Rezi. Pe ea am iubit-o cel mai mult şi a plecat aşa, fără să ne luăm rămas bun... Nici nu mi-a mai scris...

- Păi dacă au luat-o ăştia pe sus, ,,Hai, hai, hai, repede că plecăm, altfel te lăsăm aici!" s-a dus săraca şi uite unde a ajuns, mai bine rămânea, că o farfurie de ciorbă aveam şi pentru ea... se tângui Lia miloasă.

- Mergem la Sălişte să o căutăm?... Mi-e dor de ea...

- Şi eu m-am gândit! Tu cât stai acasă?

- Două săptămâni, pe urmă plec la Baia Mare, în tabăra de pictură, pentru practica de vară de o lună!

- Atunci, săptămâna viitoare ne ducem până acolo. Să te interesezi la gară când avem tren.

Duminică şi luni dimineaţa trecură repede, Ştefania îşi despachetă geamantanul cu haine, le spălă şi le întinse în curte, la uscat, o ajută pe Lia la bucătărie. Spre seară însă, deveni agitată. Nu-i venea nici să citească, nici să se uite la televizor, nici să se întâlnească cu vreo prietenă, nimic.

,,La ora asta, notele sunt date şi afişate. Oare cum mi-o fi notat lucrările? M-a ameninţat, dar poate n-o fi aşa hain la suflet! Poate nu m-a ameninţat serios, o fi încercat, dacă îi pic în braţe, bine, dacă nu, tot bine, doar mai sunt studente... Mai ales că în ultima săptămână nici n-a fost la cursuri, poate îi bolnav şi nu mai vine..."

Marţi dimineaţa se trezi cu stomacul făcut ghem. ,,De notele astea depinde bursa mea pe semestrul următor. Nu sunt decât trei burse".

Aşteptă o jumătate de oră până centralista de la oficiu îi făcu legătura cu Clujul. La celălalt capăt al firului Rica, tuşi încurcată:

- Auzi Ştefania, să nu te superi că-ţi dau o veste proastă!

- Ce note am luat, spune-mi mai repede?!

- Păi cum să îţi zic... Opt.

- Cum opt? Şi la celelalte două lucrări cât am??

- Ai trei de opt. Cele mai mici note. Mai sunt doi de nouă, restul numai zece...

Ştefania lăsă telefonul din mână şi pe Rica vorbind singură. Totul se învârtea în jurul ei. Mergea ţinându-se de pereţi şi nu-i păsa că oamenii se uită la ea. Se abţinu cu greu să nu izbucnească în lacrimi pe stradă, dar după ce închise poarta în spatele ei, genunchii i se înmuiară. Fără putere se lăsă să alunece jos, pe ciment şi începu să plângă în hohote: ,,Ticălosul! Ticălosul!" Era singurul cuvânt care îi venea în gând...

Lia o auzi din bucătărie cum plânge şi suspină, lăsă mâncarea pe focul aragazului şi, alarmată, alergă într-un suflet la poartă:

- Tu ai picat examenele, ai picat examenele!

- N-am picat mamă, se reculese Ştefania, am luat opt. La toate cele trei probe am luat opt! Şi începu din nou să plângă cu sughiţuri… Am luat opt....

- Ai picat examenele! reluă Lia înspăimântată, nu se poate să plângi aşa pentru un opt!

- N-am picat! Am luat trei note de opt!

- Şi pentru opt mă sperii aşa?? Că mi-a sărit sufletul din loc când te-am auzit plângând! îşi reveni Lia. Mi s-a ars şi mâncarea! fugii spre bucătărie, uitând să mai întrebe dacă ceilalţi au luat notă mai mare decât fata ei.

Ştefania plânse toată ziua şi în următoarele zile de câte ori îşi aducea aminte, până când Lia, sătulă de atâtea bocete, îi interzise să o mai vadă cu lacrimi în ochi:

- Dă-l încolo de opt! Îngroapă-l odată şi nu-l mai

plânge! glumi ea. Hai şi ajută-mă să fac o prăjitură cu mere, că mâine mergem la Rezi la sanatoriu.

*****

Trenul de la ora nouă veni foarte aglomerat. Un personal, ,,bou vagon" cum se spunea, fără compartimente, ce transporta de la uzina din Cugir muncitorii din schimbul de noapte şi mergea doar până la Sibiu, risipindu-i de-a lungul traseului prin staţii.

La Miercurea Băi se mai eliberă, după ce coborâră toţi pensionarii care făceau naveta la tratamentul cu ape termale, contra reumatismului.

Gara din Sălişte era undeva în câmp, comuna nici nu se zărea din gară, fiind pitită jos, în vale, dincolo de drumul naţional şi nici un mijloc de transport nu se ghicea prin preajmă. Plecară pe jos, grăbind pasul, când o ploaie rece, aversă trecătoare, le udă rochiile subţiri din bumbac. Se adăpostiră sub un copac bătrân, la marginea drumului neasfaltat, plin de gropi şi de hârtoape.

O căruţă trasă de doi cai trecu pe lângă ele şi bătrânul căruţaş, văzându-le străine şi plouate, struni animalele, opri şi le pofti să urce deasupra, pe nişte saci cu lână. Era curios să afle ce treburi le mânau prin părţile lor şi le iscodi. Lia, bucuroasă că are cu cine povesti, află tot felul de detalii, încât i se păru că au ajuns prea repede la pod, unde drumurile lor se despărţeau. Bătrânul mai avea vreo câţiva kilometri până în satul Vale, iar ele, vreo cincizeci de metri în dreapta.

Sanatoriul aflat în mijlocul comunei, într-un parc, clădire impozantă, înconjurată de castani bătrâni, nu i se mai păru Ştefaniei atât de înspăimântător cum şi-l imaginase de acasă. Era bucuroasă că o va întâlni pe Rezi. La poartă, însă, un nou obstacol: portarul.

- Vizitele sunt permise numai între orele 14 şi 16. Nici o

excepție! După lungi discuții, Lia îl convinse cu o hârtie de 10 lei să le dea drumul, sub pretext că vor să discute cu un medic (şi le spuse numele doctorului care tocmai plecase), în caz că cineva ar fi interesat de prezența lor în clădire. Inutil, în curte nu se vedea nimeni, aşa că intrară în clădire pe prima uşă întâlnită în cale. Pătrunseră într-un hol lung şi întunecat, pardosit cu plăci de gresie colorată, roasă pe partea cu trafic intens până la cimentul cenuşiu.

- Bună ziua, am dori să vorbim cu doamna Tereza Roşu! se apropie Ştefania de o asistentă înaltă şi slabă ca un țâr, care răsfoia o revistă de modă pe bancheta de vinilin verzuie, de sub fereastră. Femeia în alb o măsură din cap până în picioare, apoi o interpelă:

- Cine sunteți?

- Ştefania Szabo.

- Rudă?

- Nu... Am locuit la ea... şi am aflat doar de curând că e internată aici...

Asistenta nu răspunse, se ridică vădit deranjată şi indispusă, lăsă revista deschisă, semn că avea de gând să se întoarcă ca să reia răsfoirea după ce intrusele astea vor fi plecat. Intră pe o uşă, ieşi imediat la fel de acră, fără să o mai închidă în urma ei:

- Intrați la domnul doctor...

Doctorul le pofti în cabinetul lui, le oferi un pahar cu apă şi le vorbi foarte politicos:

- Doamna Tereza, din păcate nu mai e printre noi!

- A plecat la Târgu Mureş? sări Lia dezamăgită că au făcut drumul degeaba.

- Într-un fel, da!

- Cum ,,într-un fel"? se agită Lia

- S-a stins din viață alaltăieri. Ieri au venit aparținătorii şi au dus-o. Erau foarte grăbiți. Nu au mai luat lucrurile, le-

am împărțit unor nevoiași. Printre ele au găsit și astea. Mi le-a adus de dimineață asistenta.

Se îndreptă spre un dulap din lemn masiv, sculptat, foarte vechi și se întoarse cu o poșetă mare croșetată din macrameu bej, cu două mânere rotunde pe cercuri de lemn și ciucuri în formă de boabe mari. Avea și o baretă de purtat pe umăr. ,,La vremea ei, a fost o frumusețe", se gândi Ștefania. Rezi îi făcuse și ei cadou una mai mică și mai finuță, când era în clasa a șaptea și se mascase în contesă pentru carnaval.

Doctorul se apropie de Ștefania și îi întinse poșeta:

- Cred că doamna Tereza Roșu dorea să îți aparțină, acesta-i motivul pentru care se află la mine în birou și nu la magazie. Mă gândeam să ți-o trimit printr-un fost coleg, doctorul Olaru, cu care mă vizitez. Acum mă scuzați, am de făcut o consultație.

Le conduse până la ușă și le sărută mâna la fel de amabil.

- Vă mulțumim, domnule doctor, zise Lia.

Doctorul se înclină și mai adăugă privindu-le:

- Doamna Tereza a fost o adevărată doamnă până în ultima clipă a vieții ei!

- Ce doctor cumsecade! Lia era încântată de amabilitatea doctorului. Așteaptă-mă afară, intru într-un salon să dau unei bătrâne pachetul ce l-am adus pentru Rezi. Să fie pomană de sufletul ei, nu-l mai ducem acasă!

Ștefania ieși în curtea sanatoriului și se așeză pe o bancă, la umbră. Știa că are de așteptat. Mama ei, foarte volubilă și sociabilă, avea multe de povestit cu oricine se întâlnea și n-ar fi putut pleca de aici fără să împărtășească cuiva motivul venirii. Cine știe, poate găsea pe cineva care o cunoscuse pe doamna Rezi și atunci erau multe de istorisit de ambele părți!

Deschise poșeta din nasturele croșetat și trase din

interior un pachet învelit în hârtie îngălbenită. Pe el recunoscu scrisul tremurat al lui Rezi, într-o ortografie veche şi stâlcită. Numele şi adresa ei. Aşadar, Rezi nu o uitase, se gândise tot timpul la ea. Se simţea vinovată că nu s-a interesat de soarta bătrânei, o credea la Târgu Mureş, unde plecaseră toţi trei. Nici o clipă nu i-a trecut prin minte că poate n-a avut un leu să-i trimită o scrisoare! De unde să aibă bani Rezi? Nu mai avea pe nimeni şi nimic.

Despătură hârtia şi atinse cu grijă foile îngălbenite. Ţinea în mâini toată averea materială şi sentimentală a bătrânei, bunurile ei neprețuite.

Erau scrisori vechi în limba germană, câteva cu adresa retur, nedeschise, nişte felicitări la fel de vechi, decolorate, notiţe pe foi rupte cu marginile zdrenţuite, fotografii sepia pe care nu le mai văzuse niciodată. Erau poze foarte vechi, dintr-o altă lume. Poze de familie, probabil familia ei de la Viena, cu Rezi copil, Rezi adolescentă în rochie de bal, împreună cu domnul Roşu, pe vremea tinereţii lor, mai târziu maturi, îmbrăcaţi în haine de blană, undeva la o staţiune... cu persoane care nu fuseseră importante decât pentru Rezi. Acum, că ea nu mai exista, deveniseră imagini fără nici o însemnătate.

Împăturată într-o foiţă fină, o fotografie alb-negru, o poză de absolvire cum sunt cele care se puneau pe tablourile expuse în vitrine, la terminarea liceului.

Ştefania privi îndelung fotografia. I se părea cunoscută, fără să o fi văzut vreodată. O întoarse. Pe verso, un scris caligrafic notase:

,,Şi câte taine prinzi şi nu descoperi
Ca să mă ierţi, ca să te uit
Ce triste începuturi duci în suflet
Ca să te iert, să nu te uit"

Pe o coală de desen cu marginile îndoite şi roase, o

frumoasă acuarelă înfăţişa un buchet de anemone albe, de o puritate intangibilă, iar în josul paginii, Ştefania citi versurile:

,, Albe anemone, din umbra neagră a pădurii
Timide se ridică
Privesc spre zarea de lumină
Încet făptura palidă tresaltă şi alină
Precum nemărginirea tristeţii şi-o închină.

Iar raza ce pătrunde, adâncă şi suavă
Le mângâie pe frunte oftând de dor năvalnic
Priveşte anemona lumina ce o inundă
Ca focul cel puternic, ca jarul o cuprinde
Şi cade stinsă-n umbra adâncii nefiinţe."

Ridică cutia de carton subţire, uzată, care lăsa să se vadă pe laterala ruptă un obiect din placaj lăcuit, pirogravat şi pictat. Sub ea, un caiet, îmbrăcat în piele stanţată cu un model gofrat, identic cu cel pe care îl primise ea de la Rezi, mult uzat, jerpelit, de cât bătrâna îl citise şi recitise şi o carte veche, romanul ,,Invitaţie la vals" de Mihail Drumeş.

Deschise caietul şi pe prima pagină descoperi un scris copilăresc: JURNALUL MEU - SISI ROŞU - 1951, înconjurat de floricele albastre de nu-mă-uita, colorate în creioane de desen, închipuind conturul unei inimi.

Răsfoi jurnalul aşa, la întâmplare, citind cuvinte şi propoziţii disparate, când un nume îi atrase atenţia... Încremeni. ,, Nu se poate, nu poate fii adevărat!" Citi iar şi iar cele două cuvinte...

Pietrişul de pe alee suna răscolit sub paşii repezi ai Liei. Se opri în faţa ei.

Speriată, tulburată, fata se uita în gol şi murmura ceva neînţeles.

- Ce-i cu tine, fată? Ce te uiți așa de parcă ai văzut o stafie?

Fany o privi ca scoasă din transă și îngână:

- Dacă ai ști, mamă! Chiar o stafie vie am văzut!

- Mai lasă-mă în pace! Ce ai mai luat și toate vechiturile astea nu știu! La ce-ți mai folosesc? ,,Morții cu morții, vii cu vii". Să ne grăbim, că pierdem trenul!

Trenul personal se apropia de gară, târându-se printre dealurile Apoldului ca un șarpe lung. Se opri scârțâind din fiare și fluieră obosit, împroșcând aburi și stropi fierbinți pe peron, printre pasagerii agitați.

Deși era aproape gol, călătorii se înghesuiau să urce, împingându-se, aruncând bagajele înaintea lor, icnind din răsputeri când se săltau prinși de bară, pe treapta prea înaltă a vagonului, grăbiți să ocupe un loc.

Se așezară la geam, față în față. Lia o privea cu ochi iscoditori. Ceva nu-i convenea, dar nu spuse ce.

Ușa compartimentului se deschise, zgâlțâită și trasă cu putere, câteva femei agitate năvăliră pe locurile rămase libere, încărcate cu desagi, coșuri de nuiele și plase. Își aranjară fustele creț sub ele, pe băncile incomode de lemn.

Ștefania se relaxă. Putea călători liniștită, mama ei avea interlocutori suficienți cu care să facă schimb de impresii, să-și găsească cunoștințe și locuri comune despre care să povestească tot drumul. Simți dorința puternică de a scoate jurnalul, dar nu îndrăzni de față cu Lia.

*****

Săptămâna care urmă o obosi pe Ștefania mai mult ca examenele.

Cu firea ei voluntară, se părea că Lia hotărâse dintr-o dată să răstoarne casa cu susul în jos.

Intră în bucătărie şi lăsă plasa cu pâine pe masă:

- Vine zugravul!

Ştefania asculta emisiunea ,,Melodia preferată" la radio. Tocmai cânta Giani Morandi, cântăreţul la modă. Se blocă cu ceaşca de cafea în aer şi gura căscată:

- Zugravul? Când zugrăvim?

Lia se descălţă de pantofi, îi aruncă afară pe prag, îşi scoase peste cap rochia gri cu albăstrele stilizate şi rămase în combinezonul de mătase, alb. Mărgelele le uită la gât. Din bufet luă o ceşcuţă aurie, îşi turnă din ibric cafea, o îndulci cu două linguriţe de zahăr şi se aşeză la masă:

- Astăzi! Mi-am luat o săptămână liberă de la serviciu!

- Păi cum? Aşa, deodată? Nu mi-ai zis nimic până acum!

- Mergând în oraş, m-am întâlnit cu un zugrav - nepot de al lui Vasiu, ce ţine pe Anuţa Stanciu. Se plimba cu bicicleta. L-am întrebat unde merge, la lucru? Mi-a zis că nu are acum de lucru. Atunci m-am gândit că dacă eşti acasă, am putea zugrăvi, că tot trebuie. Mă ajuţi şi tu la curăţenie.

- Măcar ştii cum lucrează, ai văzut, ai întrebat pe cineva dacă e om serios?

- Nu m-am interesat...

- Dacă se plimba, înseamnă că nu are solicitări. Nu te întrebi de ce? se îndoi Ştefania.

- Ai lui sunt oameni cumsecade… S-a dus după materiale şi într-o oră vine! Nu m-am aşteptat să avem aşa un noroc, de obicei zugravii sunt neserioşi, iau mai multe lucrări şi nu se ţin de promisiune. De unde începem?

Ştefania o lăsă pe Lia să se decidă singură. Intră în camera ei să-şi strângă lucrurile în geamantan, să fie pregătit de plecare, înainte ca mama să adune mobila grămadă şi să o acopere cu coli de hârtie.

,,Şi cu jurnalul lui Sisi ce fac? Mă gândeam să-l citesc

azi după-amiază, în liniște! Tot în geamantan îl pun, să-l am la îndemână". Se aplecă şi scoase din noptieră poşeta de macrameu. I se păru mai uşoară, dar nu avu nici o clipă să se îndoiască. Auzi paşii Liei dincolo de uşă, zgomotul clanței! Aruncă poşeta în geamantan şi închise capacul.

- Ce spui să începem cu camera ta!

,,Eram sigură!" gândi Ştefania, dar nu comentă.

Lia îmbrăcase o rochie de stambă veche, decolorată şi roasă. Mărgelele, tot la gât!

Începu să strângă mileurile de pe mobile şi perdelele.

- Astea le punem la spălat şi ți le apretezi! Bine că ți-ai împachetat hainele de drum, să nu mai cauți atunci după ele!

- Sper că nu ne ține o lună, până mă întorc, glumi fata.

- Ce vorbeşti? se zborşi Lia. Mi-a promis că până joi e gata, de asta l-am şi chemat.

Spre după-amiază apăru zugravul cu o scară, două găleți şi o bidinea. Le puse pe podeaua despuiată de covor, în camera Ştefaniei, se consultă cu Lia asupra culorilor, ceru un acont şi plecă să caute var.

Marți trecu pe stradă un țigan cu o căruță de lemne pentru foc, tăiate în butuci. Lia îl chemă, se târgui şi țiganul trase căruța cu calul speriat, mai mult înapoi decât înainte, lângă rondul de flori şi răsturnă lemnele alături.

- Iarna îi lungă, mai bine să ne rămână decât să nu ne ajungă! se aprobă singură. Hai să le ducem în şopron!

Alese din ochi un butuc mai gros ca suport, îl puse alături de movila de lemne, aduse securea cu coadă lungă din filigorie şi se apucă să spargă butucii în trei-patru bucăți, ca să intre pe uşa teracotei.

- Stai deoparte, să nu sară vreun lemn să te lovească!

Ştefania o privea pe mama ei cum sparge lemnele şi când aceasta se opri obosită, luă securea şi o înlocui.

Aşeză butucul mai mic pe cel mare, vertical, se propti bine pe picioare, ridică cu ambele mâini toporul deasupra capului şi izbi lemnul drept în mijloc, despicând cercul inelat în două. Făcuse asta de nenumărate ori, de când era copil, iarna, în şopronul îngheţat, când se întorcea de la şcoală. Tatăl ei nu alerga să cumpere lemne, niciodată vara, să le taie, să le clădească stivă în şopron, cum i s-ar fi părut normal Ştefaniei. De cele mai multe ori le cumpărau toamna târziu, şi le adăposteau de ploi şi zăpadă, întregi.

Clădiră lemnele tăiate, în şopron, iar când terminară afară se însera. Zugravul nu venise.

XIII

Ştefania se răsuci în aşternut şi se înfioră când simţi asprimea păturii cazone. Arcurile slăbite ale patului de fier adânceau o covată la mijloc: ,,Mă simt deja ca într-un hamac. Cum o să dorm aici o lună? Mă dor toate oasele!"

În locul aromei de cafea sau al ceaiului de mentă, mirosea puternic a şoareci. Ca un răspuns la gândurile ei, auzi glasurile fetelor comentând nemulţumite:

- Perna e tare şi plină de noduri, de gâlme mari!

- Aseară, Doina a făcut o crimă, s-a aşezat pe un şoarece în pat şi l-a turtit! Era sub cearşaf!

- Ce o să spună Puşa, se teme şi de hamsterul Uţei!

- Aici e plin de ,,hamsteri" cenuşii!

- Trebuie să găsim o pisică! Până atunci nu-mi scot hainele din geamantan!

Le asculta pe colegele ei cum povestesc şi nu avea curajul să se ridice. Călătoria cu trenul până la Baia Mare fusese lungă, aproape zece ore. Aseară a ajuns târziu şi fetele

dormeau. Nerăbdătoare şi curioase vor îndrepta discuţia spre notele de la probele practice şi îi vor cere explicaţii. Toţi aveau ochi să vadă şi puteau critica sau aprecia o lucrare.

Stătea pe marginea patului cu poşeta-plasă din macrameu în poală. Aşteptase cu nerăbdare să plece colegele ei la ştrand şi acum, dezamăgită, privea peretele din faţă, ciobit şi înţepat ca de lovituri de cuţit. Cineva îşi revărsase furia pe perete şi-l maltratase. Ce l-a scos din fire pe studentul care-şi descărcase nervii astfel?

,,De ce mi-a făcut mama asta, de ce mi-a luat jurnalul? Ce nu vrea să ştiu? Mă controlează tot timpul, ce gândesc, ce fac, ca şi când ar vrea să merg doar pe un drum croit de ea. Ce căuta acolo numele acela? Şi cutia de carton cu obiectul îngust de placaj... Mama a venit surprinzător de repede atunci la sanatoriu, ceva o supăra... Dacă Rezi mi-a lăsat caietul mie a fost pentru că mă iubea, cum a iubit-o şi pe Sisi. Trebuia să iubească şi ea pe cineva! Şi apoi, toată agitaţia din ultima săptămână cu zugrăvitul, cu lemnele, curăţenia din pod, nu mă slăbea o clipă din ochi!..."

Căminul studenţesc era într-o stare deplorabilă. Fetele au muncit o zi întreagă ca să facă locul cât de cât mai agreabil. Mirosul de şoarece persista. N-au găsit nici o pisică, oricât s-au plimbat pe străzi. Parcă fuseseră toate mâncate de şoareci.

- Nu-i de mirare că sunt atât de mulţi, dacă aici, în oraş, oamenii nu cresc pisici!

Dormeau cu lumina aprinsă şi geamurile deschise. Programul de o lună al practicii studenţeşti de vară era liber, de voie. Fiecare picta ce dorea, la sfârşit se prezentau trei lucrări care se notau cu o singură notă ce se adăuga la media finală.

Paul Sava apăru în ultima săptămână.

- După-amiază, la ora două, avem analiza lucrărilor, s-a afişat un bilet la intrare! le anunţă Uţa când se întoarse de la ştrand. Era foarte bronzată şi îşi legase părul lung cu un şnur asortat la rochiţa subţire de in. Ochelarii de soare fumurii îi dădeau un aer exotic.

- Rica şi cu mine mai mult ne-am plimbat decât am desenat! râse Rodica. Şi pisica aia tot nu am găsit-o!

- Avem destule lucrări să le putem prezenta! Doar aţi văzut ce note mari se dau! iar la practica de vară am auzit că vor fi numai note de zece! zise Rica degajată. Puşa îi făcu un semn cu ochiul, ea încercă să o dreagă:

- Precis a fost o greşeală, ar trebui să-l întrebi azi pe profesor, Fany!

N-a fost nevoie ca Ştefania să-l întrebe. A chemat-o el deoparte şi, cu o răutate vicleană, i-a răspuns:

- Ai văzut ce s-a întâmplat dacă nu ai trecut pe la atelier? Ar fi trebuit să vii... Aş mai putea modifica notele, ziceai că ai nevoie de bursă...

- Pentru bursă am muncit. Dacă d-voastră aţi considerat altfel, că nu merit, aveţi dreptate, sunteţi singurul în măsură să daţi nota. Dacă bursa n-am luat-o, nu mai am nimic de pierdut, îmi puteţi da ce notă vreţi.

- Eşti proastă! Cu talentul tău şi cu susţinerea mea ai fi ajuns departe! Ai dat cu piciorul norocului! Singură eşti nimic! Eşti un nimeni! Voi avea eu grijă de asta, căpoaso!

Ştefania tresări. O coardă sensibilă se rupse din vioara sufletului ei. „În viaţă pot să fac atât de multe lucruri minunate, nu numai pictura", murmură.

Aşa cum îl percepea atunci, Ştefania nu avea cum să-şi imagineze cât de mulţi Paul Sava sunt în jurul nostru ca o copie indigo multiplicată la nesfârşit. Fiecare femeie a întâlnit cel puţin unul în viaţă. Câţi vor fi atunci? Cine ar

putea să-i numere?

*****

Ştefania se întoarse acasă mai liniştită după ce luă hotărârea să-i povestească mamei cum de a pierdut bursa.

Discuţia nu mai putea fi amânată. Cu cât mai repede, cu atât mai bine, doar să nu fie şi tatăl ei prin preajmă, că n-ar fi îndrăznit cu nici un chip să îi spună.

Momentul potrivit se ivi a doua zi, la amiază, când Arpad nu veni la masă la trei şi jumătate cum trebuia să ajungă.

- Hai să mâncăm, Fany, că se răceşte mâncarea, o chemă Lia din pragul bucătăriei.

Fata apăru grăbită, bucuroasă că tatăl ei întârzie. ,,Mai bine mâncăm până nu apare, că nu-mi place să-l văd cum mănâncă când e beat. Îmi trece pofta".

Se aşezară amândouă la masă, Lia făcuse găluşte cu prune tăvălite în pesmet rumenit şi zahăr tos. Alături, un bol cu cremă de zahăr ars. Ştefania mânca cu poftă şi nu arăta cât de preocupată era să găsească un moment prielnic pentru mărturisiri. Mama ei o privea cu admiraţie:

- Nu mi-ai povestit cum a fost la practică, ai venit aşa bronzată, eşti ca o negresă. Îţi vine bine bronzul, culoarea ochilor tăi pare mai verde!

- De la cine am moştenit eu ochii verzi, mamă? Tu şi tata îi aveţi căprui...

- Mai ştiu şi eu de unde? răspunse pierdută Lia. Poate te-a schimbat la spital, glumi. Te-am luat pe o găleată de tărâţe, doar ţi-am povestit...

- Vrei să te cred? ripostă Ştefania nemulţumită, pe vremea aceea nici nu era maternitate în sat, buna Ana a zis că ai născut acasă, cu moaşe. Astea sunt glume pentru copii, ca şi povestea cu barza, iar eu nu mai sunt copil, n-ai observat?

Chiar voiam să discutăm ceva foarte serios.

- Sper că nu e de rău, se sperie Lia, lăsă jos furculița cu care tăia găluşca şi o privi intens. Ți s-a întâmplat ceva? Ai păţit ceva?

- N-am păţit nimic rău, fii liniştită. Trase aer adânc în piept şi o privi în ochi:

- Nu mai iau bursă! Să ştii că am muncit foarte mult...

- Ce m-ai speriat! răsuflă Lia uşurată şi începu să spintece găluşca. M-am gândit eu atunci când ai plâns pentru opt, m-am gândit că de aceea plângi, dar nu te-am mai întrebat, să nu te amărăsc. Mă descurc eu cumva, acum nu mai avem rate, lasă că va fi bine, tu să îți dai toată silința să înveți şi să fii cuminte…

- Tocmai de aceea am luat notă mică. (Nu avu curajul să zică ,,cea mai mică".)

- Cum vine asta? întrebă nedumerită Lia.

- Păi, pentru că am fost cuminte. Profesorul m-a chemat la el la atelier să îi pozez, a zis că vrea să îmi facă portretul, dar m-am gândit că nu e bine să mă duc singură şi nu m-am dus. M-a amenințat că are el ,,grijă" de mine, dar nu l-am crezut. Ştii cum e la noi, nu-i ca la matematică, să fie un rezultat unic, o rezolvare, la noi poate să spună că e bună sau slabă o lucrare, cum vrea profesorul şi poate aduce ce argumente artistice vrea.

- A mai chemat şi alte fete? Nu ai auzit?

- Nu ştiu. În atelier de față, cu toți colegii, nu îmi dădea nici mie vreo atenție deosebită, nici altcuiva. Dar mi-a zis Dora de Tamara, că se ducea la profesorul îndrumător de la grupa ei şi se culca cu el...

Lia vru să zică ceva, dar Ştefania o opri:

- Nu-mi spune nimic. Şi în alte părți se întâmplă, nu numai la facultatea noastră, şi la altele, şi în fabrici, şi în şcoli, peste tot unde bărbatul are puterea sunt fete pe care le

şicanează şi au de suferit dacă se opun...

- Cum îl cheamă pe profesorul acesta? mai întrebă Lia

-,,Oricum, n-ai de unde să-l ştii, nu-l cunoşti şi nici de unde îi şi de al cui"... glumi Ştefania citând replica dintr-un banc.

Lia nu gustă gluma şi se ridică palidă de la masă.

- Strânge tu farfuriile, că mă doare capul. Mă duc să stau puțin în pat.

Ştefania aştepta în fiecare zi să vină poştaşul. Pe la ora şaisprezece, când ştia că trece pe stradă, deschidea oblonul de lemn de la fereastră, îi prindea vergeaua de metal cu cârlig în cercul de pe tocul de lemn şi se uita pe stradă.

În cutia poştală, la întoarcerea din practică, o aşteptaseră două vederi: una din drum spre casă, expediată din gară, alta imediat ce a ajuns şi apoi nimic, nimic, nimic. Nici o scrisoare de la Valentin.

Nici un motiv nu-şi imagina că ar putea fi atât de serios încât să nu îi scrie.

Se cunoşteau doar de trei luni, nu-i spusese niciodată că o iubeşte, dar vedea, simțea că are nevoie de ea, o căuta tot mai des, îi făcea loc în viața lui, împărțea cu ea bucuriile, surprizele, timpul de după cursuri... era imprevizibil, dar într-un fel plăcut, îşi lua ,,la revedere", pleca şi la următorul colț de stradă îi ieşea din nou în drum, bucuros de parcă o vedea pentru prima oară... ,,Probabil acum e în tabără la Orşova. Mai am răbdare două-trei săptămâni", se gândea.

Era vara cea mai lungă, îşi dorea măcar să înceapă cursurile mai repede, aşteptarea i se părea dureroasă, grea. Simțea o nelinişte pe care nu şi-o putea explica.

- Mamă, ai încredere în mine? o întrebă Ştefania când se întorceau amândouă de la film. Văzuseră o comedie şi

glumeau pe seama replicilor din scenariu.

- Sigur că am. Eu ştiu cum te-am educat, dar care-i scopul întrebării tale? o chestionă Lia dintr-o dată serioasă.

- De mai mult timp vreau să îţi pun o întrebare şi nu ştiu cum să o fac, să nu te supăr.

- Hai, zi, dacă tot ai început. Ce vrei să ştii?

- Vreau să-mi spui de ce mi-ai luat jurnalul lui Sisi şi ce a mai avut ea în pachet. Ştefania o privea cu atenţie să nu îi scape nici o tresărire şi i se păru că mama ei s-a destins, ca şi când se aştepta la o întrebare mai dificilă.

- M-am gândit că erai şi aşa destul de afectată după examene şi după ce ai pierdut bursa, ştii că chiar atunci s-a întâmplat. Erai aşa de slabă, aşa cum vii tu după toate nopţile nedormite, când stai să înveţi, că mă doare sufletul când te văd aşa de slăbuţă. Îţi mai lipsea caietul lui Sisi, să te superi şi să plângi pentru necazurile ei...

- De ce crezi că m-aş fi necăjit? De unde ştii ce conţinea caietul? L-ai citit?

- Nu l-am citit, dar am cunoscut-o pe Sisi.

Ştefania se opri în loc uimită, derutată:

- Nu mi-ai spus niciodată că ai cunoscut-o pe Sisi!

O prinse de braţ pe mama ei, care nu părea deloc stânjenită:

- E prima dată când aud asta...

- Păi dacă nu veni vorba...

- Cum era? Frumoasă?

- Frumoasă, deşteaptă, cum să fie? Ca la optsprezece ani!

- Şaptesprezece, Rezi aşa mi-a spus, că la şaptesprezece ani a murit, în 1955, în iunie.

- Aşa o fi, că ei ştiu mai bine.

- Eu m-am născut în 1956, tot în iunie, la un an după ce a murit ea. Zici că nu ai citit jurnalul ei?

- Nu, nu l-am citit. De ce mă tot iscodeşti?

- Pentru că am văzut acolo un nume şi nu ştiu ce legătură are cu Sisi, că n-am apucat să văd. Dar dacă nu l-ai citit... Nu l-ai aruncat, aşa-i?

- Nu. Dar gata cu întrebările, că ne ajunge Sineta din urmă şi ştii cât e de curioasă!

- Numai ceva: mi-l dai? Când mi-l dai?

- Toate la vremea lor.

- Promiţi că mi-l dai? insistă fata.

- Ţi-l dau, dar nu acum. Nu vreau să-ţi strici tinereţea pentru lucruri care s-au dus demult. Eşti prea sensibilă.

Din spate, vecina Sineta grăbea pasul să o ajungă pe Lia mai repede, poate stau câteva minute în colţul străzii să mai afle noutăţi despre cunoştinţe comune.

XIV

Trecu septembrie şi fetele se regăsiră bucuroase, în aceeaşi cameră de cămin. Materii noi, profesori noi.

Autobuzul hodorogit circula cu geamurile deschise pentru că era cald şi curentul mai aducea câte o boare de vânt. În interior mirosea puternic a bitum topit de la asfaltul încins de pe drum. Ştefania se ridică de pe scaunul din spate şi se apropie de uşă, să coboare la următoarea staţie. Lângă ea, două studente de la filologie îşi împărtăşeau impresii din vacanţă:

- A, era un tip mai ciudat. Făcea baie îmbrăcat şi încălţat, înota cu bocancii în picioare, se distrau toţi pe seama lui, dar nu-i păsa. La excursia cu vaporaşul pe Dunăre, dincolo de Orşova este un loc unde vaporaşul se apropie foarte mult de

ţărmul sârbesc, vreo cincisprezece metri. Ce crezi? Aiuritul sare în apă îmbrăcat cum era şi începe să înoate, să treacă graniţa. Grănicerii se pornesc să tragă după el...

- L-au împuşcat? strigă Ştefania îngrozită, l-au împuşcat pe Valentin?

- Îl cunoşteai? Valentin îl chema? se întoarse fata şi o privi în ochi.

- Nu cred, bâigui Ştefania, nu cred, mi s-a părut... Scrâşnind, autobuzul opri şi Ştefania sări pe trotuar, în staţie. Se răzgândi imediat, se întoarse şi încercă să urce din nou, dar şoferul deja apăsase pe butonul ce declanşă sistemul de închidere.

Uşile se pliară cu zgomot în faţa ei, lăsând-o nedumerită şi încremenită. A fost sau nu Valentin cel ce încercase să treacă graniţa? A trecut sau l-au împuşcat? Cincisprezece metri să îl despartă de libertate! Cincisprezece metri pentru Valentin ar fi fost o tentaţie prea mare ca să nu o încerce!

Vorbise cu Dora să se întâlnească la bibliotecă, pe la ora trei. I se părea o veşnicie până atunci. Nu se mai duse la cămin, se întoarse pe jos în centru şi intră în librăria Universităţii. Căută în rafturile cu noutăţi, printre cărţile de artă, răsfoi mai multe albume fără să se poată concentra la o imagine anume.

Cursurile începuseră de două săptămâni, dar Valentin nu apăruse încă, nici la cantină, nici la cămin şi nici nu o căutase. Nici un semn, nici o scrisoare. Unde să îl găsească, unde să se intereseze despre el? Nu îl întâlnise niciodată în compania cuiva, doar singur... Îşi aminti o discuţie mai veche, când îl întrebase despre prietenii lui:

- Nu am prieteni aici, în grupă sunt numai fete... Tu eşti singurul meu prieten... M-am transferat doar anul acesta, de la Bucureşti.

- Te-ai transferat? Cum aşa? E foarte greu, nu se

obişnuieşte, trebuie să fi avut un motiv serios...

- Da, a fost un scandal... se opri, iar Ştefania nu insistă. Îl cunoştea de puţin timp şi îşi zise că probabil la momentul potrivit îi va spune. Apoi îi luase valul, se căutau şi se descopereau unul pe celălalt, iar vorba nu mai veni. Acum îi părea rău că nu încercase să afle mai multe detalii din viaţa lui.

O deranja la mama ei insistenţa cu care pătrundea în viaţa celor din jur, fie că îi cunoştea, fie că nu şi căzuse în cealaltă extremă. Avea nevoie de aer în jurul ei să poată respira şi acorda aceeaşi libertate celorlalţi netulburându-le intimitatea. Accepta ceea ce i se spunea fără să scormonească sau să ceară amănunte.

- Cu tine mă simt liber, îi spunea Valentin, eşti alături de mine când am nevoie de tine, ştii să taci când nu vreau să răspund la întrebări şi nu intri în viaţa mea să-ţi impui părerile. Mă înţelegi şi mă completezi.

Ştefania avea gândurile ei, preocupări şi pasiuni ce se cereau împlinite de cele mai multe ori în singurătate şi nu-i plăcea nici ei să fie tulburată:

- Fiecare din noi avem trăirile proprii, viaţa şi gândurile noastre, avem nevoie de solitudine, de izolare ca să fim noi înşine, să putem crea. Nici o fiinţă n-ar trebui să fie copleşită, încătuşată de cei din jur. Avem o profesoară de istoria artei, o doamnă extraordinară, Viorica Guy Marica, îi urmăresc prelegerile la Casa studenţilor, îmi amintesc odată când spunea „Viaţa e foarte scurtă, doar căsătoria e foarte lungă". Nu ştiu dacă era un citat sau o părere personală, dar m-a impresionat. Se uita la mine şi parcă îmi dădea un avertisment.

- Mi-ar fi plăcut să fiu pasăre, să pot zbura... Tu ce-ţi doreşti să fii?

- Aş vrea să fiu bătrână. Să fiu foarte bătrână şi să pot

privi în urmă, la toată viaţa, să n-am nici un regret că aş fi putut să fac ceva şi n-am făcut... Şi mi-aş mai dori să fiu liberă. Să pot gândi, să pot picta...

- Să fii iubită nu ai vrea?

- Fără dragoste nu cred că aş putea trăi, voi căuta toată viaţa dragostea, până o voi găsi...

- O vei afla?

- Aşa sper. Pentru mine, dragostea e ca pământul în care copacul îşi înfige rădăcinile şi îşi absoarbe hrana ce-i dă puterea să se înalţe şi să trăiască. Nu pot picta când sunt nefericită.

- Şi cum ai vrea să fie omul care să te iubească?

- Aşa ca tine... să-mi descopere lumea şi, când îl strig, să fie lângă mine.

O aşteptă pe Dora în faţa bibliotecii. Îi ieşi în întâmpinare când o zări de departe:

- Hai să intrăm la cofetărie, să bem un suc. Trebuie neapărat să-ţi povestesc ceva.

Se aşezară la masa scundă, cu fotolii verzi tapiţate şi Dora comandă două sucuri ,,Cico". Calde şi dulci, n-aveau nici un gust. Ştefania era foarte preocupată, încă tremura de emoţie când îi povesti Dorei discuţia pe care o auzise în autobuz.

- Bine că nu ai reuşit să urci! Ţi-ai pierdut minţile??? Cum să discuţi în autobuz, în public, despre un fugar? De unde ştii cine te aude? Cu lucrurile astea nu-i de glumit. Ori a trecut, ori l-au prins. Îţi dai seama că te ia şi pe tine Miliţia şi îţi face anchetă? Că ai ştiut. Te ia pentru complicitate.

- Am avut un vecin care a făcut puşcărie şase luni pentru prima tentativă de trecere frauduloasă a frontierei şi, a doua oară, l-au împuşcat, îşi aminti Ştefania.

- Da, se vorbeşte că îi somează, dar cine se poate opri

în Dunăre să ridice mâinile în sus? Asta e clar sinucidere, e moarte sigură: ori se îneacă, ori îi împuşcă... şansa e să ajungă dincolo, la sârbi. Se zice că nu-i dau înapoi.

Ştefania o privea cu ochii măriţi de groază pe faţa lividă, respira rar, câte un oftat sacadat îi tremura în piept. Dora încercă să o calmeze:

- Nu te îngrijora, poate n-a fost el...

- Sper din toată inima să nu fi fost... dar dacă mă gândesc în urmă, sunt multe lucruri care se leagă acum, deşi la vremea lor nu le-am dat importanţă…

- Mai povestim deseară, aici e prea cald şi nu mi-a picat deloc bine sucul, se ridică Dora de la masă şi porni spre ieşire. Ştefania o urmă tăcută, ceva mai liniştită, dar măcinată de îndoieli.

*****

În semestrul doi, pe afişier se anunţase că sunt trei burse de studiu de patru luni, la Paris şi toată grupa era în fierbere. Fiecare şi-ar fi dorit să ajungă în capitala Franţei, să se plimbe prin cartierul Montparnasse, să viziteze muzeul Louvru, ce găzduieşte statuia Venus din Milo, Gioconda lui Leonardo da Vinci, tablourile marilor pictori francezi. Să cunoască istoria Franţei prin monumentele ei celebre: palatul Versailles, Arcul de Triumf, Obeliscul, Mormântul lui Napoleon, mormântul sculptorului Constantin Brâncuşi din cimitirul Montparnasse, al lui Auguste Rodin, malurile Senei cu pleiada de pictori consacraţi sau anonimi... Care artist de aici sau de oriunde nu visează să vadă Parisul?

Alegerea celor trei studenţi se făcea prin prezentarea într-o expoziţie a unor lucrări practice, câte trei de fiecare student. Temele erau la alegere, pentru ca fiecare să dea măsura creativităţii sale în domeniul preferat. Votul venea atât din partea studenţilor, cât şi a profesorilor. Trei dintre

profesori, aleşi prin tragere la sorţi, aveau drept la 50 % din nota finală.

Dora îşi strânse culorile de ulei şi le înghesui în cutia de lemn, se ridică de la şevalet şi se apropie de Ştefania:

- Gata, nu mai pot picta. E aproape o lună de când, zi de zi, venim la atelier şi lucrăm până noaptea târziu. Vom ajunge ca Levente, să dormim aici, pe podium. Se face prea târziu şi nu ne mai lasă să intrăm în cămin după ora 23.

- Ne lasă, dar ne notează portăreasa în caiet, de parcă am umbla pe străzi şi, la trei notări ne dă afară din cămin, completă Ştefania.

- Vino să-mi vezi lucrarea, să o discutăm. E ultima din cele trei, dar mi se pare mai bună. E în manieră suprarealistă. Să-mi spui părerea ta.

Ştefania se apropie de şevalet, îi modifică poziţia astfel ca lumina să cadă din faţă pe toată suprafaţa pânzei şi privi cu ochi critici lucrarea.

- Ai o concepţie proprie, dar mi se pare că te apropii de Mark Chagall, care este socotit mai mult ca pictor al viselor, fără a avea de a face cu un suprarealism propriu zis, îşi spuse Ştefania părerea. Este o compoziţie bună, până în prezent cea mai bună lucrare a ta.

- E adevărat, mi-e greu să mă limitez la o realitate concretă, îmi place să-mi compun visele pe pânză ca şi când aş fi propriul meu creator şi mi-aş creiona destinul. Lucrarea ta cum e? Hai să o văd!

- Nu am terminat-o încă. Mai vin şi mâine. Eu mă simt ancorată într-o artă realistă, preocupată de redarea formelor reale ale obiectelor pictate, dar în acelaşi timp mă simt puternic atrasă, prin culoare, de pictura lui Van Gogh. Arderea sa vulcanică nu poate fi asemuită cu a nici unui pictor din istoria picturii universale. Culorile lui vibrează

pline de magie.

- Nouă ni se cere să fim noi înşine înainte de a învăța cine ne sunt înaintaşii...

- Da, e punctul lor de vedere, aşa nu vom avea o bază solidă care să le pună în pericol statutul lor de pictori consacrați.

- Nu vreau să devin un epigon al lui Paul Sava, să imit fără ,,spirit creator" ideile lui...glumi Dora cu subînțeles.

- Toți marii artişti au avut influențe din înaintaşii lor. Uite, Van Gogh a fost influențat de Toulouse-Lautrec, Gauguin, Pissaro şi Seurat. În trasarea precisă a contururilor este o clară influență japoneză. La pictarea suprafeței apei, se pot descoperi urmele pointilismului. Pe mine, cel mai mult mă impresionează armonia pe care o creează prin amestecul culorilor complementare.

- Ai auzit că profesorul Sava e printre cei din comisie, cu 50 % din puterea de decizie?

- Tu glumeşti, Dora? se tensionă Ştefania. Credeam că am scăpat de el. În ultima vreme, drumurile noastre nu s-au mai intersectat.

- Ştiam de ieri, dar nu am vrut să îți stric dimineața, să-ți poți termina tabloul în linişte. Ai mai aflat ceva despre Valentin?

- Nu, n-am auzit nimic. Dacă ar fi fost în Cluj, nu se poate să nu-l fi văzut cineva pe stradă, la cantină, undeva... Încerc să nu mă mai gândesc la el, dar nu-l pot alunga din gândurile mele, din suflet. Prea e prezent peste tot pe unde am fost împreună, s-a integrat perfect în fiecare tablou pe care mi l-a arătat. Conştient sau nu, a creat momente unice, ce îmi vor rămâne în suflet, ritmuri dincolo de iubire.

Pregătirea sălii de expoziție şi aranjarea tablourilor pe simeze s-a organizat luni, cu multă frământare din partea

studenților. Întotdeauna vor fi unii nemulțumiți de modul cum lumina le pune în valoare lucrarea. Pentru a calma lucrurile, s-a convenit ca locurile să fie trase la sorți.

O oră mai târziu, toată agitația era domolită și împăcată cu situația dată de urnă. Ștefania extrase numărul 3, numărul ei norocos, iar Dora, 7.

Se făceau speculații în legătură cu primii trei clasați și Ștefania era sigură că se va număra printre ei, mulțumită de felul cum reușise să-și realizeze cele trei lucrări.

Vernisajul expoziției urma să aibă loc miercuri după-amiaza, la ora 17, iar la ora 18, concursul pentru stabilirea celor trei câștigători ai bursei pentru Paris.

Până atunci mai era ziua de marți, pentru liniștire și echilibrare emoțională. Miza era foarte mare și emoțiile de asemenea, chiar și cei care știau că nu aveau nici o șansă de câștig, prin implicarea lor se simțeau părtași la croirea destinului unui viitor artist.

Marți, pe la ora 12, tablourile erau deja aranjate și nu mai aveau nimic de făcut. Se întoarseră la cămin. Uța puse un ceai de mentă pe reșoul din oficiu și aduse ceainicul în cameră. Fetele eliberară masa, o tapetară cu hârtie curată, Pușa scoase niște biscuiți din dulap și îi aranjă pe o farfurioară. Ceaiul fierbinte mirosea plăcut și relaxă atmosfera. Încordarea ultimelor zile de tensiune și muncă se risipi.

Ștefania sorbi de câteva ori din licoarea aromată și începu să plângă, amintindu-și de Valentin. La început, lacrimile îi curgeau pe față liniștite, picurând în ceaiul din ceșcuța japoneză pe care o păstrase ca amintire din dimineața când întâmpinaseră soarele.

Se duse la fereastră și privi afară, închise ochii să alunge orice amintire, inspiră profund, dar nu se liniști. Se așeză pe patul de sub geam și plânse cu suspine, din tot sufletul. Fetele o lăsară în pace, să se răcorească și în scurt timp se

potoli.

- Îmi pare rău de spectacol, le spuse mai liniştită şi îşi şterse ultimele lacrimi ce-i curgeau de sub pleoapele înroşite. Nu ştiu ce mi se întâmplă, nu e numai dorul de Valentin, simt ceva mai profund, o durere mare, ca un presentiment şi nu ştiu de unde vine. Gata, m-am calmat, sper că a fost doar presiunea sub care am lucrat.

- Haideţi să ieşim în parc, le propuse Rica, afară e soare şi miroase a primăvară!

- Nu vin, mă simt foarte obosită, se scuză Ştefania, mergeţi voi.

De fapt, nu voia să se întâlnească cu alte amintiri.

- Rămân şi eu cu tine, îi zise Dora, fac un duş şi pe urmă vin să-ţi povestesc cum am cunoscut astăzi un băiat la bibliotecă. Îl cheamă Epaminonda.

- Epaminonda? Era un general teban, care s-a distins în luptele de la Mantineea, când a înfruntat armatele Spartei şi Atenei, înainte de anul 400 î.H. Dacă ai răbdare, îţi povestesc…

- Nu cred că este el, arată mult mai tânăr şi cu muşchii pe care îi are a făcut numai pictură, zâmbi Dora.

Era bucuroasă că Ştefania se gândeşte în altă parte decât la Valentin.

- Szabo Ştefania! Szabo! Se auzi o voce pe coridor. Dora deschise uşa:

- Aici, la 103!

- Ai o telegramă!

- Doamne, să nu fie de rău!

Ştefania sări din pat şi smulse telegrama din mâna Dorei. O deschise înfrigurată, cu mâinile tremurând - telegramele nu aduc niciodată veşti bune - ,,Aşteaptă-mă mâine la staţia Operă Stop Ora opt Stop Mama.”

Dora o privea neliniştită. Voia să afle mai repede

conținutul telegramei pe care Ştefania o citea şi recitea fără să spună nimic. Bătea tactul cu vârful pantofului nemulțumită. Ştefania îi întinse telegrama:

- Nu ştiu de ce ar veni mama aşa brusc, la mijlocul săptămânii, fără să-şi pună problema dacă pot sau nu să o aştept, dacă am ore sau alte activități. Precis s-a întâmplat ceva de a luat decizia asta, încât nimic nu mai are importanță. Cred că este ceva grav. Autobuzul opreşte şi la Operă, e mai aproape decât autogara.

- Dacă vrei, vin şi eu cu tine în stație, încercă Dora să o liniştească.

- Îți mulțumesc că eşti alături de mine, dar mă duc singură. Poate s-a întâmplat ceva grav şi mama s-ar simți stingheră să vorbească de față cu tine.

XV

Ştefania o văzu pe mama ei coborând din autobuzul supraaglomerat, înghesuindu-se să iasă dintre bagajele, plasele şi sacoşele care ocupau intervalul prea strâmt față de mulțimea călătorilor agitați.

- Ai avut loc? o întrebă când citi pe fața ei oboseala.

- Nu, am venit în picioare. Bine că am ajuns. Autobuzul a fost tot drumul aglomerat, toți călătorii veneau la Cluj. Hai, să intrăm undeva să stăm jos. Precis n-ai mâncat de dimineață. Şi eu sunt obosită.... Ce mai faci? Cum merge cu şcoala că nu mi-ai mai scris de mult. Am tot aşteptat în fiecare zi poştaşul...

- Am avut mult de lucru, trebuia să termin trei lucrări pentru o expoziție...

I se păru deodată că mama ei nu o ascultă, că vorbeşte

singură.

Intrară la ,,Aperitiv". Măsuțele joase, cu bănci din lemn de brad lăcuit erau libere. Se aşezară în colțul cel mai retras al sălii.

- Ce vrei să comandăm, servim creier cu ou?

Ştefania se ridică, plăti la casă două porții şi un suc, luă două pahare curate de pe vitrină şi se întoarse la masă, aşteptând comanda. Se aşează în fața mamei şi o privi atentă. Părea preocupată şi foarte tristă. Parcă slăbise...

Simțea tensiunea din aer şi se opri după ce răscoli de câteva ori cu furculița în creierul prăjit. Nici mama ei nu mânca, se străduia să înghită, privind în tăvița cu creier de parcă îşi citea viitorul în formele întortocheate…

- Spune-mi, mamă, ce s-a întâmplat! De ce ai venit? De fapt, mă bucur că ai venit, dar simt că ceva nu e în ordine…

- Am cancer!

- Ce-ai spus? se sperie Ştefania. Cum să ai cancer? Ți-ai făcut analizele?

- Le-am făcut la noi la policlinică şi m-au trimis aici, la oncologie, să mă operez. Scoase din geantă mai multe foi cu rezultate şi i le întinse.

Ştefania le luă şi le răsfoi fără să înțeleagă mare lucru din ele.

- La ce ai...? nu îndrăzni să mai rostească cuvântul, acum că posibilitatea era iminentă.

- La piept. Lia se uită împrejur, să fie sigură că nimeni nu o vede - sala era goală - , îşi descheie bluza albă tricotată şi pe sânul ei, Ştefania zări o pată mare, roşie, ca o garoafă. Atinse uşor cu degetul şi simți un nodul cât un ou de prepeliță.

- De când ai asta?

- De vreo lună. Mi-a căzut o carte de pe dulap când am

vrut să fac curăţenie şi m-a lovit cu colţul exact pe piept.

Dacă n-ar fi fost aşa speriată şi supărată, Ştefania ar fi glumit pe seama cărţilor necitite ale căror stafii se răzbunau pe mama ei.

- Hai să mergem, să vedem de internare... Cred că o să-ţi mai facă analize înainte de a te opera. Sper ca tumoarea să fie de natură benignă. Poate nu e cancer, n-au cum să pună un diagnostic până nu fac toate investigaţiile. Te vei face bine. Nu te lăsa copleşită, trebuie să lupţi cu boala.

Drumul până sus, la spitall era pietruit şi în pantă, iar Lia se opri de mai multe ori să se odihnească, slăbită de putere, de gânduri şi de griji.

Intrară în Spitalul de Oncologie şi Ştefania fu surprinsă de cât de multă lume aştepta la registratură, pentru internare. Primiră un bon cu un număr de cameră şi urcară la etaj. Salonul avea cinci paturi, din care trei erau ocupate. Femeile din ele dormeau sau doar stăteau cu ochii închişi, cu durerea şi disperarea lor, nu era loc pentru nimic altceva.

Lia se aşeză în patul de la fereastră.

- Soarele te salută întâi pe tine, mamă, dimineaţa! Îţi dă putere, vei vedea!

- Să te audă Dumnezeu şi să mă fac bine! Că n-am ştiut preţui viaţa şi sănătatea când am avut-o…

- Lasă, că te faci bine... Doar de asta ai venit.

O ajută să se schimbe în pijama şi îi îndreptă perna tare sub cap, după ce se cuibări grămadă, cu genunchii strânşi la piept. Ştefania o acoperi cu pătura, aşteptă ca asistenta să îi pună perfuziile, apoi se aşeză pe marginea patului şi îi luă mâna în mâinile ei. ,,Cât a slăbit! Ce mâini mici are, cu degete fine şi unghii frumoase, parcă n-ar fi muncit toată viaţa!"

Începu să se roage încet, cu buzele abia murmurând două rugăciuni învăţate de la buna, când era copil. Simţea

că sufletul ei e încă încărcat de neliniște și teamă: ,,Doamne, nu mă târgui cu tine, dar dacă trebuie să fac un sacrificiu ca să îmi dai în schimb sănătatea mamei, sunt dispusă să-l fac. Renunț la orice, la ce-mi doresc mai mult... ce-mi doresc mai mult e să plec la Paris... Doamne, renunț de bunăvoie la visul meu, doar ai grijă de mama, să se facă bine...."

Lia deschise ochii și o privi fix:

- Cum ai ieșit cu expoziția? o întrebă.

Abia atunci își aminti unde trebuia să fie în după-amiaza aceea. Așteptase momentul crucial al jurizării cu emoție și speranță, se implicase total îl actul creației, iar acum...

- Bine, mamă.

- Și cu Parisul? Te duci? întrebă obosită și cu o licărire de speranță.

- Nu mă duc, fii liniștită, rămân aici cu tine...

Lia adormise, calmantele își făcură efectul și acum părea destinsă, calmă și împăcată.

Ștefania cobora repede drumul pietruit, în pantă, când privi ceasul de la turnul Primăriei. Arăta ora 16:30. Grăbi pașii spre facultate și ajunse doar cu câteva minute înainte de începerea vernisajului. Studenții și profesorii discutau aprins, privind pe rând tablourile expuse.

Se îndreptă spre cele trei tablouri ale ei de pe simeză, scoase eticheta cu numele și tema lucrării din colțul drept, iar de pe ramă luă numărul de concurs: 3, numărul ei norocos.

- Ce faci? o întrebă Dora, apropiindu-se de ea. De ce scoți numerele de concurs de pe lucrări? Nu mai participi după ce ai muncit, epuizându-te total?

- Mi-am dorit prea mult. Am crezut că prin voință, hotărâre și muncă răzbat, am vrut să ajung la Paris...De când nu i-am mai scris mamei o scrisoare? Poate și de o lună?... Am neglijat tot ce era în jurul meu, n-am văzut

nimic decât dorința de a izbândi, de a-i dovedi lui Paul Sava că voi ajunge acolo sus, mai sus decât toți și fără susținerea lui! La ce îmi folosește dacă o pierd pe mama?

- Dar dacă se va dovedi că te-ai alarmat degeaba, că nu are cancer, așa cum se presupune, vei regreta că ai renunțat. O șansă ca asta ni se oferă doar o dată în viață, încercă Dora să o convingă.

- Simt că trebuie să fac un sacrificiu ca să obțin vindecarea ei în schimb. Acum are nevoie să fiu lângă ea, dacă ai fi văzut cum s-a luminat la față, s-a liniștit și a adormit împăcată când i-am spus că nu mai plec!

Ieși din sala aglomerată fără ca nimeni să-i observe plecarea, tocmai când maestrul Paul Sava deschidea vernisajul expoziției prezentând lucrările.

Lăsa în urmă ambiția de a merge mai departe, orgoliul de a fi cea mai bună, munca, dăruirea, efortul până la epuizare, devenit inutil.

Iar acum, la un pas de realizare, Paris - Orașul Luminii - rămânea în urmă, un vis pierdut...

Aranja freziile galbene în vasul de pe noptieră. Mireasma lor delicată, aduse o undă de prospețime în salonul îmbibat cu mirosul greu de medicamente și boală. Împachetată în pansamente, ca o mumie egipteană de la gât până la brâu și abandonată în patul străin de spital, mama ei, încă sub influența anestezicelor, nu se trezise.

Perfuzia picura stropi transparenți de glucoză care se prelingeau cu ritmicitatea lor precisă în venele subțiri, ce abia se zăreau sub pielea fină, întinsă.

Medicul anestezist deschise de câteva ori ușa și privi neliniștit, prin crăpătura ei, patul bolnavei. Era timpul să se trezească. Ștefania se așeză pe marginea patului și o privi cu dragoste. Nu se încumetă să facă un gest, o atingere care să-i

pricinuiască o suferință în plus bolnavei.

Medicul intră însoțit de o asistentă şi o pofti să aştepte afară. Pe fața lui se citea îngrijorarea.

Minutele se scurgeau greu şi neliniştea se instala deja în toate fibrele ei.

Pe coridorul întunecat, lângă fereastra din colț, într-un scaun cu rotile, un tânăr privea departe, în Grădina Botanică… Simți involuntar dorința de a vorbi cu cineva ca să depăşească momentul critic al aşteptării, să se apropie de un suflet aflat şi el în suferință.

Se apropie şi îi puse mâna pe umăr. Băiatul nu tresări, de parcă boala îi alterase toate simțurile. Coborâse atât de profund în interiorul lui, indiferent la tot ce venea din afară pentru că timpul lui se scurgea în limite precise, marcate doar de perioadele de tratament. Scrutarea şi înregistrarea oricărui simptom ce aduce o cât de mică ameliorare, o speranță, era unica lui preocupare între două tratamente, iar aşteptarea nu avea timpul ca unitate de măsură.

- Sunt cu mama, aici, îi spuse fără să ştie dacă pe băiat îl interesează sau nu problema ei, sunt cu mama şi a fost operată la sân. Nu se trezeşte din anestezie şi acum doctorii încearcă…

- Şi eu am fost diagnosticat cu cancer la sân, o întrerupse băiatul.

- Cum şi tu? Doar eşti băiat! Şi eşti tânăr, câți ani ai?

- Boala nu alege! Am douăzeci şi patru de ani... Am fost operat luna trecută. Acum a venit rezultatul biopsiei şi diagnosticul de tumoare malignă a fost confirmat. Acum fac chimioterapie.

Ştefania îl privi mirată:

- Credeam că eşti mai mic decât mine, pari mai tânăr!

- Am slăbit mult. Boala, suferința, gândurile...

- Ce înseamnă chimioterapie? Şi mama trebuie să

facă? Nu ştiam nimic despre tumori, până acum când i s-a întâmplat mamei mele şi toată povestea asta a venit aşa, pe neaşteptate ...

- Sunt student la medicină… E bine că nu ştii... Cu cât ştii mai mult, cu atât cancerul e mai înfricoşător.

- Spune-mi doar în câteva cuvinte, nu am pe cine să întreb, îl rugă Ştefania

- Celulele normale se dezvoltă şi mor într-un mod bine stabilit, controlat de organism. Cancerul survine când celulele devin anormale, îşi pierd funcţia şi se divid necontrolat şi dezordonat. Chimioterapia intervine tocmai pe aceste celule cu un ritm de înmulţire foarte rapid, oprindu-le dezvoltarea şi multiplicarea în unul sau mai multe momente ale ciclului lor de dezvoltare. De obicei, chimioterapia cuprinde mai multe medicamente administrate împreună, pentru că s-a descoperit că aşa sunt mai eficiente. Ea poate include şi alte metode decât citostatice… Dar tu ce faci? Eşti studentă?

- Da. Vreau să ajung pictoriţă, am vrut să plec cu o bursă la Paris... Ştefania se opri, dându-şi seama cât de insignifiante erau problemele ei aici, în locul acesta marcat de suferinţă, unde nu există decât două alternative: viaţa sau moartea. Între ele, o luptă continuă ca cea din salon, unde anestezistul încearcă să o aducă pe mama ei în lumea noastră… Din fiecare salon, din fiecare pat... Cât de mărunte, meschine şi fără importanţă sunt toate problemele care ne consumă energia zilnic, nouă, celor din afară, pe care viaţa nu ne-a încercat atât de greu...

Uşa salonului se deschise şi asistenta ieşi după medicul anestezist. Îi făcu un semn că poate să intre.

Ştefania se întoarse spre băiatul de la fereastră. În ochii lui întrezări un licăr de speranţă. Îi şopti:

- Când vei fi bine, te aştept să îmi vezi tablourile într-o expoziţie! Cât mai curând!

Epuizată şi palidă, mama ei o întâmpină cu un surâs. Fata zâmbi liniştită şi îi puse mâna pe frunte:

- Ne-ai speriat. Ce credeai, că o să poţi pleca acum, după ce s-au străduit să îţi facă un sân nou? Cum te simţi, te doare tare?

- Nu mă doare, sunt numai amețită... Tu ce faci? Ai mâncat?

- Am fost la cantină. Am vorbit şi cu doctorul, mi-a spus că dacă te vei simţi bine, săptămâna viitoare te lasă să pleci acasă.

- Ți-a spus dacă am cancer? o întrebă Lia tensionată.

- Nu mi-a spus. Rezultatele de la biopsie vor veni abia luna viitoare. Mi-a spus doar că operația a decurs bine şi să nu-ți faci probleme, că au scos tot ce trebuia.

- Mi-ai adus frezii galbene... Cât de frumos miroase a primăvară... Cum e afară?

- Cald. Săptămâna viitoare, când pleci acasă, vin şi eu cu tine. Avem vacanță două săptămâni. Am dat examenele mai repede, n-am avut decât două. În vară vor fi şapte. Acum te las să dormi, să nu te obosesc. Te țin de mână. După ce adormi, mă duc la cămin să vorbesc cu fetele. Sunt curioasă care a fost rezultatul concursului, cine va merge să studieze la Paris.

Nu-i vorbi despre emoţiile prin care trecuse şi cât de neliniştită e încă şi nesigură până la primirea rezultatului biopsiei.

Lia închise ochii liniştită şi respiră tot mai încet. Trecu uşor în lumea viselor. Mâinile calde ale Ştefaniei îi transmiteau mai multă energie şi putere decât perfuziile ce picurau cu o ritmicitate de clepsidră.

Lia îşi reveni surprinzător de repede, în ziua următoare deja îşi găsise cunoştințe comune cu celelalte femei din

salon şi le susţinea moralul cu firea ei veselă şi deschisă.

I-o prezentă pe vecina ei din cel de al cincilea pat:

- Doamna e de la noi din oraş, lucrează la casierie la cinematograf. Mâine o operează. Nu o cunoşti?

- Eu nu cunosc pe toată lumea ca tine... se uită la doamna grasă, cu sânii voluminoşi, îmbrăcată în cămaşa prea vaporoasă pentru locul unde se afla şi îi dori sănătate.

La o săptămână de la operaţie, după mai multe şedinţe de radioterapie, doctorul îi făcu formele de externare şi le înmână Ştefaniei:

- Noi am făcut tot ce se putea, dar numai Dumnezeu face minuni. Rezultatul biopsiei îl puteţi ridica de la registratură, peste o lună, iar peste trei luni, o vedem la un control.

Fata nu îndrăzni să mai întrebe nimic. Se opri sub scară şi citi de mai multe ori diagnosticul, din care două cuvinte le înţelese foarte clar: tumoare malignă. Aşadar, mama ei avea cancer. Cum să îi spună? ,,Nu sunt în stare să-i fac asta mamei, ea m-a ferit de toate greutăţile. Acum e rândul meu să-i ascund un adevăr printr-o minciună care o va ajuta să prindă curaj, să lupte cu boala".

Intră în salon, încercând să pară cât mai relaxată şi să zâmbească:

- Ce ţi-a spus doctorul? Care e diagnosticul? o aşteptă Lia.

- Tumoare benignă. Ai scăpat, eşti bine, doar că trebuie să ai mare grijă de tine. Să nu mai munceşti atât, să te gândeşti mai mult la tine, începu să improvizeze posibile sfaturi.

- Îmi dau seama ce scurtă e viaţa şi cât ne chinuim în ea... căzu Lia pe gânduri, fără să mai exprime toate concluziile pe care situaţia neprevăzută i le-a dezvăluit.

*****

Ştefania luă cheia mare din cuiul de sub poartă, unde

era agățată, descuie şi intră în curte.

Se opri, uimită de tabloul ce se descoperea privirii: tufele de narcise albe, adunate în buchete, se detaşau strălucitor de pe fundalul liniar al frunzelor. Parfumul lor copleşitor înmiresma aerul în lumina difuză a asfințitului. Lalelele roşii îşi închideau cupele mari, înclinându-se uşor, iar zambilele moțate, aliniate, subliniind bordura îngustă, se strângeau unele în altele de-a lungul aleii. Frunzele iederii, verzi, întunecate, străbătute de mici nervuri, firişoare gălbui, păreau poleite cu argintiu în ultimele raze de soare. Stânjeneii îşi pregăteau bobocii mov pentru gingaşa înflorire.

Lia avea paloarea suferinzilor, înspăimântați de lupta inegală cu o boală incurabilă, mersul nesigur, obosit, vlăguită de durere şi incertitudine. Se agăța de Ştefania, epuizată, clătinându-se pe picioare. Fata lăsă bagajele jos, la intrarea în curte şi o susținu ca pe un copil, până în dormitor.

Deschise ferestrele şi obloanele din lemn, îi pregăti patul cu aşternuturi de damasc alb, proaspete, apretate, îi ridică pernele la spate şi o sprijini de ele, pentru ca Lia să o poată urmări cum îi pregăteşte cina în bucătărie.

Drumul cu autobuzul o obosise peste măsură, răscolise în ea toată durerea provocată de intervenția chirurgicală. Zâmbea palid, ori de câte ori fata se întorcea spre ea şi o încuraja. Noaptea trecu greu pentru amândouă. Lia făcu febră, se zvârcoli aiurând, transpiră abundent, doar spre dimineață se linişti.

Cu fiecare zi ce trecea, părea că se simte mai bine, prindea puteri, culoare în obraji şi se înzdrăvenea.

Ştefania rămase acasă încă trei săptămâni, pentru că starea mamei se agravă la un moment dat, ganglionii se inflamară pe tot capul şi acuza mari dureri la sân. Nu mai vroia să se întoarcă din nou la spital, nici măcar pentru un consult medical.

- Doctorul a zis că n-am nimic, nu-i aşa, Fany? doar tu ai vorbit cu el şi aşa ţi-a spus! Acolo nu mă mai întorc, Doamne-fereşte!

În cele din urmă, starea i se amelioră, se simţi ceva mai bine şi fata se întoarse la facultate.

XVI

Scrisoarea pe care a primit-o Ştefania de acasă, cu doar o săptămână înainte de sfârşitul sesiunii, a neliniştit-o şi a determinat-o să îşi strângă în grabă lucrurile. Ziua fusese istovitoare, cafeaua băută în cantităţi prea mari, somnul care nu mai lipea geană de geană decât câteva ore pe noapte, făcea ca stresul să fie intens, cu atât mai mult cu cât se acumulase tensiunea din timpul examenelor grele.

- Unde pleci acum, când poimâine avem examen? o întrebă Dora complet nedumerită.

- Merg acasă. Scrisoarea pe care am primit-o de la mama a fost scrisă în urmă cu o săptămână, a întârziat foarte mult pe drum. Dacă aş fi primit-o la timp, mergeam sâmbătă şi mă întorceam luni. Mama e destul de confuză, îmi tot repetă să o iert că asta a fost singura soluţie, dar nu am înţeles la ce se referă. Ciudat este şi faptul că mama se tot scuză ceea ce nu îi stă în caracter. Nu pot să îmi dau seama ce s-a întâmplat şi nici să aştept până după ultimul examen nu pot. Sunt convinsă că dacă nu ar fi fost ceva foarte grav, nu m-ar fi tulburat cu rândurile ei.

- Şi cu examenul ce faci?

- Îl amân pe toamnă. Ştii că a fost foarte bolnavă şi sunt îngrijorată pentru ea, răspunse Ştefania şi închise geamantanul, asigurându-l din curele.

- Mama ta a fost o femeie puternică şi s-a descurcat întotdeauna singură…

- E adevărat. De aceea nu înţeleg ce s-a mai întâmplat şi trebuie să aflu. Dacă mă grăbesc, prind acceleratul de Timişoara. La zece sunt acasă.

Divorţul părinţilor ei o aruncă pe Ştefania în altă dimensiune. Încă nu îşi despachetase lucrurile din geamantanul de piele ocru pe care îl lăsase aseară jos, în bucătărie şi acum ştia că nici nu o va face.

Se ridică şi deschise obloanele verzi din lemn de la uşă. Soarele intră în camera mare şi îşi opri strălucirea în teracota albă, înaltă ca un mausoleu.

Sclipirile razelor se reflectau în oglinda ovală, explodând în mirifice curcubee din marginea de cristal.

Era o zi prea frumoasă ca să rămână închisă în casă, doar cu gândurile ei. Se aşeză pe pragul lat al uşii, îşi lăsă capul uşor pe spate.

Se simţi învăluită de căldura soarelui, într-o caldă mângâiere. Dinspre filigorie o briză uşoară răspândea mireasma trandafirilor înfloriţi. Ştefania simţi o durere adâncă în piept. Privi în jur cu acea uimire şi aviditate ca să-şi umple sufletul, inima şi mintea cu toate imaginile pe care ochii ei de artist le va putea cuprinde şi păstra.

Casa se înălţa albă şi majestuoasă, cu zidurile acoperite de viţă de vie şi caprifoi; cele două tufe de trandafiri căţărători, roşii, luaseră de mult în stăpânire filigoria verde şi îşi împleteau ramurile încărcate ca un rug imens cu buchete mari de trandafiri. Tufele de irişi, albaştrii şi mov ca o pictură de Van Gogh, se profilau scânteietor de viu şi dureros pe fundalul verde închis al iederei care îmbrăca zidul ce înconjura curtea.

Îşi dori să poată absorbi cu toţi porii lumina, culoarea

şi armonia acestui loc unic. Ar fi făcut orice sacrificiu să-l poată păstra. Dacă ar fi fost al ei. Dar nu mai era.

Casa a fost vândută ieri, banii depuşi la bancă în două conturi de astă dată, unul pentru doamna Lia, celălalt pentru Arpad, tatăl ei. Şi înţelese cu uimire, ca şi când o ceaţă deasă i s-ar fi luat de pe ochi ca locul acesta nu a fost niciodată al ei, viaţa i l-a dat doar ca pe o fata morgana, o oază minunată în care a poposit pentru scurt timp.

Străbătu curtea şi se îndreptă spre bucătărie. Din prag, mama ei, cu mânecile suflecate şi şorţ colorat peste rochia înflorată, o privea scrutător:

- De ce te-ai trezit aşa târziu? Seara citeşti până după miezul nopţii romane, iar dimineaţa te trezeşte soarele…

- Lasă, mamă, îmi pare rău, dar e abia ora opt! murmură şi o sărută fugitiv pe frunte. Zâmbi la aluzia cu cititul romanelor. Liei nu i-a plăcut niciodată să citească, i se părea pierdere de timp, fără nici un folos. Cu totul altceva era să tricotezi, să coşi sau să împleteşti o dantelă! Astea ar fi rămas, dar cititul? Nu-i aducea nici un ban, doar vise. Şi ea nu avea timp să viseze. Visele sunt pentru cei bogaţi care nu au ce face cu timpul.

Ştefania îşi privi mama cu drag. Era încă o femeie frumoasă, cu buclele negre strânse în agrafe mari, dezvelind o frunte netedă deasupra a doi ochi căprui iscoditori, jucăuşi, mereu neliniştiţi. Acum aveau o puzderie de riduri fine ca o plasă ce-i ţinea încătuşaţi şi erau uşor înroşiţi. Probabil a plâns, se gândi.

Se desprinse din îmbrăţişare şi intră, aruncând o privire fugară în oglindă. Se simţea odihnită şi proaspătă. dar era neliniştită pentru ce avea să urmeze. Nepregătită, debusolată.

Mirosul omletei calde, cu felii de roşii, o ispitea din tigaia neagră de pe aragaz. Pe masă erau aşezate trei farfurii,

tacâmuri şi şervețele pe fața albă de damasc şi fata aprecie în gând strădania mamei de a face ca lucrurile să pară neschimbate.

- De cât timp v-ați hotărât să vindeți casa? izbucni Ştefania. Vocea îi păru iritată şi stridentă, cu tot efortul de a se controla. Oftă şi privi în jurul ei, evitând ochii trişti ai Liei. Privirea i se opri pe bufetul alb de bucătărie, cu vitrină de sticlă şi bentiță de dantelă, în care erau expuse cele două servicii de cafea crem, cu interiorul pictat în aur coloidal, câteva pahare ieftine pentru vin şi țuică. Alunecă de la soba de rumeguş proaspăt vopsită cu bronz argintiu, la maşina de cusut Ileana, închisă în cutia cu capac din lemn furniruit, cu un mileu deasupra, pe care mama ei o cumpărase cu ani în urmă, dar nu se pricepuse să o folosească, la preşurile din cârpe colorate țesute de bunica Ana, la cusătura de pe perete în mouliné albastru, cu îndemnul măgulitor: „bucuroasă am gătit pentru soțul meu iubit" şi înțelese că părinții ei nu vânduseră doar casa, ci toată viața lor. Toate acestea se vor împărți sau arunca şi ea nu are nici o putere să facă nimic, să schimbe ceva.

- Mama ta a hotărât aşa, răspunse Arpad clătinându-se în pragul uşii, cu o sticlă de vermut sub braț. Mama ta, care le ştie pe toate! bombăni el de parcă ar fi vrut să înrăutățească şi mai mult situația.

- De dimineață ți-a fost sete! zise Lia înciudată

- Şi ce dacă mi-a fost? Mi-a fost şi o să-mi fie! Vrei şi tu, Ştefania? Că pe mama ta n-are rost să o întreb...

Se împiedică de preşuri şi se trânti pe scaunul lui. Întinse mâna spre bufet, luă două păhărele şi le umplu până sus, în gură, până lichidul roz de vermut se prelinse pe fața albă de masă.

- Hai, noroc, şi când o fi mai rău, să fie ca acum! Bea, fata tatii!

- Nu beau, tată, ştii că nu-mi place!

- Las` că beau eu! Dădu paharul peste cap şi vermutul alunecă pe gâtul lui dintr-o singură înghiţitură. Scoase un râgâit ce împrăştie o duhoare de băutură stătută. Ştefania întoarse capul, ferindu-se de mirosul dezgustător.

- Îţi pun în farfurie să mănânci? întrebă Lia şi întinse mâna după farfuria din faţa lui.

- Nu e cazul... lasă... nu e cazul... mormăi Arpad şi începu să mănânce direct din vasul cu salată. Rupse pâinea în bucăţi pe care le înmuie în sosul salatei, le roti de câteva ori de parcă ar fi frecat o maioneză, apoi, cu mâna tremurândă se chinui să le ducă până la gură. Nu mai ştia pe unde e gura, aşa că se pierdură pe drum, înflorind damascul alb de pe masă. Mai bău câteva păhărele de vermut. Ostenit peste măsură, se prăbuşi cu faţa în farfurie şi începu să sforăie.

Ştefania nu mai întrebă nimic. Îşi amintea că tatăl ei băuse întotdeauna, băutura era ieftină şi drumul spre casă de la depozitul unde lucra acum trecea prin faţa a trei cârciumi. Dacă nu intra cu prietenii în prima, în a doua, pe ultima nu o ratau. Se cinsteau aşa, unu pe altul, până li se împleticeau limba şi picioarele, de nu mai ştiau care cui îi e dator. Apoi se cărau unii pe alţii în spate sau pe după umeri până acasă, unde cei mai furioşi făceau scandal, să nu uite femeia că el, bărbatul, conduce casa. Arpad, dacă nu se simţea prea rău, dacă nu vomita se culca şi dormea până a doua zi dimineaţa, când o lua de la capăt.

Treburile casei le rezolva Lia, oricare ar fi fost ele. Muncă de bărbat sau de femeie.

Ştefania se ruşina şi avea oroare de zilele în care Arpad se întorcea pe trei cărări, cu hainele şifonate, mototolite, duhnind a băutură, cu respiraţia grea, mirositoare. Ştia că nu bea de necaz sau lipsuri, ci pentru că avea cârciuma în drum şi nu o putea ocoli. Se întreba, înfiorată de nelinişte, cu cine

s-a întâlnit în drum, cine l-a mai văzut şi de data asta beat.

- Hai, mamă, să bem cafeaua afară, la soare!

- Îmi pare rău, Fany, aşa a fost să fie! Anul viitor termini facultatea şi vei avea viaţa ta, vei hotărî pentru tine şi poate o să te căsătoreşti, să ai familia ta!

- Nu înţeleg! Doar nu mi-ai trimis scrisoarea să îmi spui asta! Spune-mi, de ce divorţezi? De ce aţi vândut casa? Am şi eu dreptul să ştiu??

Ştefania o cuprinse pe după umeri şi o strânse în braţe. Mama ei avea atâta forţă morală, era neînduplecată în tot ce-şi propunea, muncise atât de mult şi îndurase lipsuri, să poată cumpăra o casă frumoasă, care să o ridice mai sus pe scara socială, făcuse sacrificii, iar acum, dintr-o dată, renunţa la luptă, se declara învinsă definitiv? Ca şi cum ar fi înţeles vorbele Ecleziastului, ,,şi totul e deşertăciune", doar acum?

O tăcere grea se aşternu, ca o plapumă nevăzută ce acoperă şi păstrează sub ea căldura şi miazmele greu de suportat ale unor stârvuri în putrefacţie. Simţea că se sufocă:

- Spune-mi, mamă, ce se întâmplă?

- Mi-a fost teamă, Ştefania! Săptămâna viitoare, tatăl tău va fi anchetat, trebuie să se prezinte la Tribunalul din Târgu Mureş. I-au spus să-şi ia şi haine de schimb, în caz că va fi arestat.

- Doamne! Nu se poate, mamă! Ce s-a întâmplat?

- A avut un control şi i-au găsit lipsuri mari la magazia de materiale!

- Trebuie să fie o greşeală! Dacă au fost lipsuri mari, e o greşeală! Voi aţi cumpărat casa cu câţiva ani înainte de a lucra el la depozit, au fost optsprezece ani de renunţări. Când luai salaiul nici nu ajungeai cu banii acasă, intrai direct la CEC şi îi depuneai pe carnet, de teamă să nu fii tentată să cheltui vreun bănuţ.

Lia tăcea. Ştefania continuă agitată:

- De când are serviciul acesta, nu aţi sporit cu nimic! N-aţi mai făcut nici o investiţie!

- Aşa e! Abia ne-au ajuns banii mei să trăim! Vezi că el îşi cheltuieşte salariul pe băutură! Tu ştii ce greu mi-a fost să îţi trimit şi ţie bani pentru facultate? Dacă nu ai fi avut bursa ar fi trebuit să renunţi!

- Nu cred că trebuie să caute mult ca să găsească vinovatul. Atâtea materiale nu se pot evapora. E vorba de scândură mai ales. Trebuie să fie undeva...

- Lumea vorbeşte că directorul lui ar fi luat două vagoane de scândură... Ai văzut ce casă şi-a făcut? Cu etaj, ca o vilă elveţiană, îmbrăcată toată în lemn... E cercetat şi el, dar s-ar putea să scape. Are oameni sus, la minister... şi n-a semnat nimic.

- Deci, tata a semnat...

- Dacă ar fi găsit vinovat, i s-ar confisca casa şi tot ce avem, să se acopere paguba!

Ştefania încremeni. Înţelese efortul disperat al Liei de a salva, înainte de dezastru, ce se mai putea salva! Măcar jumătate din munca ei de o viaţă! Vânduse casa şi mobila prea pripit primului client, la un preţ derizoriu, dar cine poate să anticipeze dimensiunea pagubelor produse de o tornadă care se apropie ameninţător? După furtună, altfel se văd pagubele şi altfel se pot evalua, dar Lia n-a avut putere să aştepte cu braţele încrucişate. A făcut tot ce a crezut ea că e mai bine cu putinţă.

Arpad s-a întors după o lună, tras la faţă şi slab, de parcă venea dintr-un război. Toată afacerea se muşamalizase, n-a fost nimeni vinovat, directorul s-a mutat în vila lui nouă, elveţiană, iar Arpad într-o garsonieră la bloc, confort 4, dintr-un cartier de la periferia oraşului, pe care Lia o cumpărase din partea lui de bani. Atât de mică şi înghesuită că abia

putea locui o persoană. I-a lăsat pe masă şi hotărârea de divorţ, care se pronunţase între timp, dar pe care Arpad n-a avut curajul să o citească niciodată.

Lia se instală cu chirie, în două camere răcoroase, din piatră, la parterul unei case săseşti din centrul vechi al oraşului. Castanii bătrâni din faţa casei apărau de razele soarelui umezeala rece a zidurilor, perpetuată dintr-un an în altul, dintr-un veac în celălalt.

Parterul a fost construit temeinic, robust, cu câteva secole în urmă şi pustiitorul incendiu al oraşului de la 1661, când turcii trecuseră prin foc şi prin sabie mica urbe liniştită, a ars doar etajul din cărămidă, piatra rămânând neclintită. Peste urmele incendiului, o altă generaţie de saşi au adăugat zidurile lor groase şi trainice.

Mutarea Liei cu chirie în camerele întunecate de la stradă a fost o soluţie provizorie. Încă nu se hotărâse ce avea să facă în viitor, era puţin derutată şi confuză de rapiditatea cu care evenimentele o siliseră să ia o decizie radicală.

Spitalul de oncologie, acea anticameră a morţii cu toate suferinţele trupeşti şi sufleteşti, un purgatoriu pământesc în care doctorii învinge pentru scurt timp şi arareori moartea, o îngrozi prin realitatea lui incontestabilă, o realitate prea crudă, căreia nu era obişnuită să-i facă faţă.

Ţinea legătura cu fostele ei colege de salon şi, rând pe rând, află că au murit. Ultima a fost casieriţa de la cinematograf, pe care n-a avut curajul să o viziteze după ce s-au întors în oraş. Auzise doar de la vecina Sineta că s-a stins.

Anchetarea lui Arpad a venit ca o ultimă alarmare, şansa lui de a-şi purta egoistul trai pe umerii femeii se sfârşi brusc şi prea brutal pentru el. Nu se considera vinovat şi renunţarea Liei nu o înţelegea, nu simţise, aşa cum nici

un bărbat nu simte, cum se umple şi tot umple paharul cu suferinţe al femeii, se strâng în el reproşurile, jignirile, lacrimile, neîmplinirile...

Lia nu luă nimic din casă, decât hainele cu care umplu două geamantane. Ar fi dorit să nu mai păstreze nimic din trecut, nimic să nu-şi mai amintească.

Casa se vându cu mobilă, covoare, candelabrul de cristal. Tot ce încăpu în garsoniera lui Arpad a fost transportat acolo, iar celelalte obiecte din gospodărie le împărţi gratis, pe la vecini. Pentru Ştefania păstră litografia cu ramă sculptată, acoperită cu foiţă de aur.

XVII

Stăteau amândouă în camera întunecoasă, lângă teracota maro, prinsă în zidul dintre dormitor şi bucătărie.

Un foc mocnit ar fi încălzit aerul umed şi rece, dar era sfârşitul verii şi aici nu cumpăraseră încă lemne, iar cu plecarea pripită, cele de dincolo rămăseseră în şopron.

Ştefania deschise fereastra spre stradă şi aerul cald pătrunse în dormitor, numai până în dreptul perdelei groase, din dantelă croşetată de mână, o relicvă neschimbată de zeci de ani, moştenită ca şi casa, din generaţie în generaţie. ,,Ferestrele sunt atât de joase că aş putea să ciupesc trecătorii de picioare", se înveseli fata. „Dar dacă ridicăm perdeaua, toţi se vor uita în casă la noi. Aşa-s oamenii, curioşi".

Camera avea o mobilă veche şi ieftină, desperecheată: un pat cu tăbliile de lemn şi salteaua umplută cu paie, acoperită cu o cuvertură croşetată în pătrate multicolore, de lână, peste aşternutul lor de damasc alb; o masă dreptunghiulară învelită cu o faţă-imitaţie de covor persan, decolorată şi pe

alocuri arsă de câte o scânteie de ţigară; un dulap maro cu uşile dezechilibrate; câteva scaune cu o învelitoare de pânză vişinie decolorată, legată cu câte două barete din acelaşi material, de spătar şi de picioarele din faţă, peste şezutul ros de prea multă folosinţă, în care te cufundai neaşteptat de brusc.

Pe jos, un covor de iută acoperea podelele noduroase. Ştefania îşi întoarse privirea dinspre bucătărie, unde decorul i se părea şi mai jalnic.

- Cât plăteşti pe ,,luxul" de aici? o întrebă doar ca să lege o discuţie.

- O mie.

- Pe an? îşi privi mama surprinsă.

- Nu, pe lună, zise Lia încet, ca o scuză, n-am găsit altceva, este situat în centru şi aproape de serviciu. Doar până găsesc un apartament să-l cumpăr. Am văzut mai multe, dar la banii pe care îi am, nimic nu mi-a plăcut.

Ştefania se ridică de pe scaun şi puse pe tavă paharul de apă ciobit.

Nu putea să înţeleagă tăvălugul care trecuse peste viaţa lor şi, cu toate astea, nu o judeca pe mama ei şi nici resentimente nu avea. ,,O mie de lei chiria, la un salariu de o mie trei sute pe lună." I se părea incredibil. ,,Din ce plăteşte celelalte cheltuieli, din ce mai trăieşte? Dacă nu găseşte curând să-şi cumpere o locuinţă, îşi toacă banii pe chirie. Iar pe mine din ce mă mai susţine un an la facultate?"

Afară se înserase. Mama ei nu aprinse lumina.

- Hai să stăm în pat, că e mai cald şi povestim, îi spuse. Ştefania se ghemui lângă ea ca în copilărie.

Lumina de la becul din faţa casei pătrundea prin roletele de lemn şi se oprea în perdeaua groasă. Modelul vechi se contura cu raze de lumină şi se proiecta ca un puzzle întunecat în interior.

- Aş vrea să îmi povesteşti despre Sisi...

- Despre Sisi? Ce vrei să afli? E foarte mult de atunci, nu ştiu dacă îmi mai aduc aminte.

- M-am gândit de foarte multe ori la ea, ca şi cum ceva din mine îi aparţine, se identifică cu persoana ei.

- Era firesc. Ai locuit în casa ei, Rezi ţi-a dat din copilărie atâtea lucruşoare care i-au aparţinut, îţi plăcea şi ţie pictura, ai idealizat-o şi ai înconjurat-o de mister...

- Voi aţi făcut asta, mamă, tu şi cu Rezi. De câte ori vă întrebam ceva de ea, nu-mi răspundeaţi ca şi când eraţi înţelese. Vă uitaţi una la cealaltă şi vorbeaţi despre altceva.

- Puneai întrebări ciudate, iar Rezi suferea şi încerca să nu-şi mai amintească. Când pierzi pe cineva foarte drag, singura cale de a merge mai departe este să uiţi. Să nu-ţi mai aminteşti nimic, ca şi cum o barieră nevăzută opreşte toate amintirile înainte de a ajunge la tine. Altfel nu poţi suporta durerea…

Ştefania îşi aminti de Valentin:

- Ai dreptate, fiecare om este alcătuit din detalii atât de specifice şi de frumoase.

- Iar un copil, cu atât mai mult...

Liniştea se lăsă grea. Îşi auzeau respiraţia.

- L-ai iubit mult pe băiatul acela! confirmă Lia în şoaptă, neobişnuită cu destăinuiri de dragoste.

Ştefania tresări:

- De unde ştii?

- Crezi că e aşa greu pentru o mamă să observe toate frământările şi neliniştile? Te citesc ca pe o carte deschisă. Aşteptai poştaşul cu nerăbdare, cum se făcea după-amiază erai tot sub obloanele de lemn de la ferestre şi îl aşteptai să apară. Mă rugam la Dumnezeu să-ţi vină odată scrisoarea aia... Ce s-a întâmplat, v-aţi mai întâlnit? Îmi era teamă numai să nu faci vreo prostie…

- Ce prostie să fac? La ce te gândeşti?

- Ştiu şi eu... O mamă se gândeşte la multe... mai ales când copilul ei e departe.

- Nu ne-am mai văzut, nu ştiu ce s-a întâmplat. Ştiam că merge în tabără la Orşova, dar nu m-am gândit că poate încearcă să fugă în vest. Nici nu ştiu dacă a fost el cel în care au tras grănicerii când a vrut să treacă Dunărea. Sunt atâţia tineri care vor să fugă şi plătesc cu viaţa curajul de a trăi într-o ţară liberă.

- Cred că era un visător!

- Era. Şi cât de desuet mi se pare să vorbesc acum despre sentimentele lui! Am ţinut în mâinile mele sufletul lui şi trebuia să îmi dau seama că nu ştiu să-l apreciez la justa lui valoare. L-am întâlnit prea devreme, nu eram pregătită să îl iubesc total, aşa cum îşi dorea el.

- Crezi că era îndrăgostit de tine?

- Mi-a spus odată că n-ar fi trebuit să-l las să se îndrăgostească de mine. Ca şi când eu aş fi decis ce să i se întâmple sau nu... Uneori nu eram de acord cu el pentru că nu-l înţelegeam. Nu ştiu ce să fac, ce să spun când cineva tace şi doar aşteaptă să fie descoperit. Am avut nevoie de dragostea lui, dar nu am ştiut să o descopăr. Nu ştiu dacă a ajuns să mă îndrăgească sau nu, dar cred că dacă m-a iubit, n-ar fi trebuit să plece. O despărţire e definitivă numai când amândoi doresc să se întâmple asta. Seara, când ne-am luat rămas bun de la Cluj, s-a întâmplat între noi o neînţelegere. Am revenit, dar nu l-am mai găsit...

- Nu ştii când o dragoste începe, de multe ori nu vezi nici când se termină... Eu, ca mamă, vreau să te învăţ numai de bine, să-ţi fie uşor în viaţă, să nu ai complicaţii. Vezi şi tu cum sunt bărbaţii, ei pleacă când dăm de greu... Să-ţi găseşti un om bun, serios, cu care să te căsătoreşti. Acum ai de unde alege, dar după ce termini facultatea, nu mai găseşti

şi rămâi fată bătrână, fără familie, că eu cât mai trăiesc? vorbea Lia mai mult singură, depănând din nou o poveste cunoscută….

- Ziceai mai devreme că îmi spui despre Sisi. Cum v-aţi cunoscut?

Nu renunţă la momentul de destăinuire care putea să-i dea răspuns la întrebări mai vechi.

Lia tăcu câteva clipe, îi aşeză Ştefaniei o pernă la spate şi se acoperiră cu plapuma de lână, care le asigura un confort termic acceptabil. Începu destăinuirile cu voce joasă, calmă:

- Mama îi aducea lapte când venea joia, la târg. De cele mai multe ori, aduceau de vândut grâu, porumb, cartofi, ca să facă rost de bani. Aveau de toate în gospodărie, că erau harnici, doar bani nu prea erau. Drumul spre târg trecea prin capătul străzii lor, era acolo un loc mai larg de popas. Familia Roşu locuia la doar la câteva case distanţă şi mă trimiteau pe mine, că eram mai tânără, mai sprintenă. Cu Sisi m-am împrietenit, era mai mică cu doi ani decât mine. Îm vremea aceea, mergea în centru, la gimnaziu german şi îi plăcea să se urce în carul tras de boi, iar tata ne aştepta întotdeauna. Râdea foarte mult, zicea că mergem cu carul lui Nicolae Grigorescu, eu o contraziceam că e a lui Onu Romoşan, ea nu, că e a lui Grigorescu, un pictor care îi plăcea ei. Târgul se spărgea după ora unu. La întoarcere, ne aştepta în faţa gimnaziului şi sărea lângă mine în car. În capătul străzii, cobora şi ne luam rămas bun, dar de multe ori venea cu noi până aproape de ieşirea din oraş şi numai când tata o ameninţa, în glumă, cu codirişca, se dădea jos. Odată, când am fost bolnavă şi n-am venit la oraş, ea m-a aşteptat şi s-a ascuns în car, sub haine. Tata, dacă nu a mai văzut-o, a crezut că a coborât şi a mers liniştit până acasă. Acolo ne-am pitulat amândouă în şură. Am stat toată după-amiaza

culcate în fân. Am râs, am povestit, timpul a trecut. Către seară, mi-a spus că îi e frică să meargă singură acasă şi am plecat amândouă. Nu ne-am dus pe drum, să nu ne întâlnim cu cineva. Ne-am pornit pe malul râului, pe o potecă, iar când am ajuns în oraş, se întunecase bine. Înapoi n-am mai avut curajul să merg pe lângă râu. M-am întors pe marginea drumului. Rar de tot trecea câte un camion şi atunci când zăream luminile farurilor de departe, mă ghemuiam în iarba din şanţ, să nu mă vadă noaptea, singură pe drum, să am necazuri. Mama a vrut să mă certe când am ajuns acasă noaptea târziu, dar tata mi-a luat apărarea şi mi-a zis că e mândru de mine că am fost curajoasă, doar să îi spun altă dată unde plec. Eu eram fericită, pentru că Sisi, când ne-am despărţit, m-a strâns în braţe şi mi-a spus că sunt singura ei prietenă adevărată. Eram în stare să fac orice, pentru ea, o consideram ca o soră mai mică, bună, veselă, nu se ţinea mai deşteaptă sau superioară.

- Sisi nu avea prietene dintre colegele ei de la gimnaziu? o întrerupse fata.

- Ei, ştii şi tu cum sunt prietenele, mergi la ele, vin pe la tine,... iar Ilona nu era amabilă şi deschisă, stăteau în permanenţă cu poarta încuiată şi nu primeau pe nimeni în curte. Poate şi situaţia doamnei Rezi, care nu se mai putea întoarce în Austria, să fi fost un motiv de bârfă, iar ei nu doreau să mai dea şi alte ocazii de a se discuta pe tema mariajului lor în trei. Pe mine nu mă interesa viaţa lor şi nu povesteam niciodată ce se întâmpla la ei în casă, nu vorbeam despre asta nici cu Sisi, nici cu mama.

- De ce nu ai mers la gimnaziu?

- Terminasem şapte clase primare la şcoala din sat. Aş fi vrut să merg mai departe, dar nu aveau bani de taxe. O ajutam pe mama în gospodărie până venea vremea să mă mărit, să mă aşez la casa mea. Eram harnică, isprăveam

lucrul repede, mă plictiseam toată ziua, aşa că l-am rugat pe tata să-mi găsească de lucru la oraş, într-un magazin.

- Moşu` a fost de acord?

- Da. Tata mi-a făcut voia şi mi-a găsit de lucru la o librărie, în oraş. Eram aproape de gimnaziu şi, în pauza mare, Sisi fugea la mine să mâncăm împreună. Ei îi plăcea pâinea mea cu untură şi castraveţi muraţi sau cu lictar de prune, iar eu mâncam sandviciurile ei cu unt şi cu salam italian... Pe la şase, venea înaintea mea şi mai stătea o oră cu mine. Spre închidere nu prea erau clienţi. Ştia tare multe lucruri, îi plăcea să citească, scria poezii. Plecam de la lucru, ne opream pe podeţul morii, ne uitam cum se bălăcesc raţele în apă şi le ispiteam cu bucăţele de pâine. Uneori, Sisi scotea câteva prăjiturele, fursecuri ambalate în şerveţele fine, ne aşezam pe bordura de ciment şi le împărţea în două. Treceam de strada ei şi mai mergeam două străzi lungi până în capătul oraşului. Mai mult ea povestea, că eu nu prea ştiam multe şi îmi plăcea să o ascult.

- Sisi cânta la pianul din sufragerie? Îmi amintesc de el cum trona, imens, în colţul din stânga uşii...

- Da. Ca să o necăjesc, o poreclisem ,,Mierla". Dacă ai fi auzit-o cum cânta!... Aveau pianul acela mare, negru şi degetele ei alunecau pe clape. Doamne, cum cânta...

Lia se opri din povestit, gândindu-se cu nostalgie că asta a fost cea mai frumoasă perioadă din viaţa ei. Năvalnic îi treceau prin minte atâtea amintiri, licăriri din trecut care o întorceau în timp. N-avea rost să mai revină acum asupra lor, deşi erau atât de reale şi clare. Retrăia gusturi şi mirosuri, senzaţii pe care le simţea cu tensiune, încât îi dădeau palpitaţii. Le stăvilise atâţia ani în subconştient, iar acum, prin zăgazul rupt, curgeau şuvoi şi îşi cereau dreptul la relatare.

- Când am avut nouăsprezece ani, m-am măritat cu

Arpad. M-am bucurat când m-a cerut, era dintr-o familie mai înstărită, părinții lui aveau măcelărie şi am crezut că el va duce mai departe tradiția în familie. Doar că lui nu i-a plăcut meseria asta şi, după ce i-a murit tatăl, au închis afacerea şi s-a angajat pe salariu, la stat. Vara aceea, când ea a intrat la facultate, a fost surprinzătoare pentru amândouă. Alte drumuri se deschideau în fața noastră. Schimbarea mi s-a părut că a maturizat-o, se gândea la ceea ce urma să facă în viață, era foarte creativă şi serioasă. Întotdeauna i-a plăcut să gândească liber. Avea un spirit foarte independent, stăpână pe sine, calmă, prietenoasă, era plăcută şi iubită. Nu ne-am mai văzut o vreme. Am stat toată vara în Lancrăm. În toamnă, ne-am căutat casă cu chirie şi ne-am mutat la oraş... Eşti mulțumită, Fany?

Ştefania asculta sorbind fiecare cuvânt al Liei:

- Şi apoi? V-ați mai întâlnit? nu-şi stăpâni curiozitatea.

- Era în noiembrie, o toamnă caldă, mai mergeam încă în sandale, copacii nu-şi pierduseră frunzele, când am văzut-o într-o duminică, în parc. Era chiar vizavi de casa unde stăteam noi cu chirie. Nu ştia că acolo ne-am mutat. Nu o chemasem la mine. Îmi era ruşine să vadă unde stau, nu aveam decât o dormeză, soba, o masă şi un scaun. În ziua aceea şedea pe o bancă şi schița salcia pletoasă din marginea lacului. O priveam din profil cum stătea aplecată uşor asupra caietului de schițe, concentrată şi atentă să rețină şi să redea cât mai multe detalii. La o privire sumară, schimbată la ea mi se părea doar pieptănătura. Cele două cosițe şatene, de culoarea mierii de albine, erau prinse în una singură, răsucită, bogată. Cădea până aproape de talie. Fruntea înaltă se ascundea sub câteva şuvițe rebele, pe care le înlătura cu un gest reflex, din când în când. Sprâncenele subțiri se arcuiau şi se încruntau când concentrarea era intensă. Buzele pline şi le muşca uneori neliniştită, încordată sau şi le destindea

într-un surâs liniştit de mulţumire. M-am apropiat de ea şi am stat acolo minute în şir, privind-o cât de frumos desena, era atât de preocupată că nimic nu părea să vadă în jur. Când am observat că se pregăteşte de plecare, am strigat-o. S-a bucurat mult de întâlnire, ne-am bucurat amândouă. Mi-a spus că e foarte fericită. Mie mi s-a părut foarte schimbată, ceva se petrecuse cu ea. Era mai melancolică, mai pierdută. Totdeauna a avut ea momente de-astea ciudate, uneori o întrebam la ce se gândeşte şi îmi răspundea aiurea: ,,Mă uit cum puful norilor desenează căţei pe cer". Auzi ce vorbe. Sau ,,Apa lacului e oglinda translucidă a cerului", ,,Frunzele sunt jocuri de nuanţe multicolore". Parcă îmi vorbea păsăreşte. Râdea în glumă de mine că nu o înţeleg, dar nu mă supăram. Eu o credeam pe ea dusă. Era fată bună când nu se uita aşa fix la obiecte cu ochii mijiţi, cum faci şi tu, când nu pleca cu gândurile într-o lume doar de ea ştiută. Atunci când am întâlnit-o în parc, era diferită de tot ce ştiam eu despre ea şi cu ce mă obişnuisem deja, parcă privea şi mai mult în interiorul ei decât în jur. Alte întrebări îi treceau prin cap, mult mai complicate pentru mine: mă întreba dacă îl iubesc pe Arpad şi dacă am fost cu el până sus, la stele, dacă m-a urcat în al şaptelea cer. Mi se păreau întrebări hazlii, cu sensuri prea subtile pentru mine şi râdeam mult amândouă. Am întrebat-o dacă mai scrie poezii şi a fost bucuroasă de interesul meu. Şi-a deschis geanta de umăr şi a scos dintr-un buzunar jurnalul ei:

- Vrei să-ţi citesc poeziile pe care le-am scris pentru iubitul meu?

Privirea ei ardea de nerăbdare.

- Citeşte-mi, am rugat-o şi m-am aşezat alături de ea, pe bancă. Îţi promit că voi fi cât se poate de serioasă, sunt foarte atentă:

Flori de miozotis

Ochii tăi limpezi, luminoşi şi verzi
Câmpii cu ierburi unduind în soare,
Cu flori de miozotis albastre-cenuşii.
Neliniştite umbre trec uşoare
Ţi-ntunecă privirea.
Şi o clipă-n zbor sălbatic
Cai albi se ascund în zare
Şi-n saltul lor năvalnic
Trec norii în fuioare
Umbrind câmpia
În nesfârşita depărtare.
Atât. O clipă cât un veac
Ca norul ce se duce
Alunecă tristeţea…
Albastre flori de miozotis
Câmpii strălucitoare-n soare
De verde crud ca ochii tăi."

A închis caietul, l-a strâns la piept şi mi-a şoptit:

- El nu ştie că i-am scris poezii. E artist, dar nu e atât de romantic. Vrei să-ţi mai citesc una?

Am clătinat din cap aprobativ. Îmi plăcea să îi ascult vocea caldă, cu inflexiuni.

- Asta nu are titlu. Am scris-o azi noapte:

Ochii tăi verzi întunecaţi precum pădurea
Mă atrag spre adâncuri cu luciri de stele
Să mă cufund în marea lor senină
Ca fluturii de noapte în lumină.

O rază de speranță de-ar licări în noapte
Spre tine să-mi îndrepte de teamă gânduri toate
Şi-n luminarea dulce ce tresaltă
Să le înțeleg tristețea de-a vieții amară soartă.

Dar cine să le creadă tăcuta lor dorință
Când zbuciumat destin îl leagă-n joc de altă ființă
Şi cine îmi va spune de drumul lor pribeag
De dorul ce-l cuprinde de draga lui- cel drag.

În gândurile mele, imagini peste visuri
Sunt tot mai depărtate şi mai tăcute-n şoapte
Se duc ca şi comete lăsând în urmă praful
Ce şterge amintirea şi o estompează-n noapte.

- Mi-au plăcut foarte mult versurile şi am rugat-o să mi le scrie şi mie. Se bucura ca un copil pe care îl lauzi când spune o poezie, a rupt o foaie din caiet, mi le-a scris şi mi-a spus că într-o zi îmi va compune o poezie numai pentru mine. Le-am citit de atâtea ori că le-am învățat pe de rost.

- Şi despre profesorul pe care îl iubea nu ți-a povestit? Acum devine mai interesant mi se pare...

- Mi-a povestit, dar asta s-a întâmplat în vacanța ei de primăvară… Mi-a spus să trec neapărat pe la ea în februarie, că vrea să îmi facă o bucurie şi îmi spune numai când e sigură.

Am căutat-o acasă de câteva ori. Poarta era încuiată, băteam şi ieşea Ilona, deschidea oblonul de la fereastră şi-mi spunea că Sisi nu-i acasă, tocmai a plecat sau că doarme, să vin altădată. Mi s-a părut ciudat, dar m-am gândit că poate nu vrea să mă vadă. Mai avea uneori momente când îi plăcea să fie singură. Acum stăteam departe una de cealaltă, dacă îți mai aminteşti unde locuiam noi, cu chirie, la tanti Tuca.

Îmi venea greu să fac atâta drum degeaba. Nu mai lucram la librărie, Arpad nu a fost de acord să am serviciu, era gelos. Mai mergeam vara să o ajut pe mama la câmp, dar atunci era februarie şi mă plictiseam toată ziua. Eram pe centru şi am văzut-o din spate. Avea un mers obosit şi nesigur. M-am apropiat şi i-am acoperit ochii cu palmele, să văd dacă mă mai ghiceşte. S-a bucurat de întâlnire, mi-a spus că m-a aşteptat să mai trec pe la ea, aşa cum i-am promis. M-a invitat la cofetărie ca să stăm puţin de vorbă. Afară începuse să bată un vânt subţire, care intra prin haine până la piele şi ne tăia respiraţia când vorbeam. A comandat două prăjituri eclere cu ciocolată şi câte un pahar de sirop cu apă. Nu am mai adus vorba că am fost de mai multe ori la poarta lor şi Ilona nu m-a lăsat să intru. Poate s-ar fi certat acasă din cauza asta şi nu voiam să îi fac neplăceri. I-am spus că sunt însărcinată, m-a privit lung şi n-a zis nimic. Asta nu mi-a plăcut. Aşteptam să se bucure pentru mine, iar ea parcă nici nu auzise. Tăia prăjitura cu linguriţa foarte atentă, ca şi când acesta era cel mai însemnat lucru din clipa aceea, iar mie nu îmi place când cineva care e important pentru mine mă ignoră. Mă uitam la ea şi nu puteam să înghit nici o bucăţică. ,,Oare asta e Sisi, prietena mea? De ce mă aflu cu ea aici, dacă nu e în stare să se bucure pentru mine?" Parcă ghicindu-mi gândul, a împins deoparte farfuria cu ce mai rămăsese şi m-a privit direct în ochi:

- Spune-mi, Lia, mai suntem noi cele mai bune prietene?

- Bineînţeles, am afirmat, nu foarte sigură de prietenia ei, nu de a mea.

- Atunci poţi să-mi promiţi că la un moment dat vei fi alături de mine dacă va trebui să lupt împotriva tuturor?

- Da` de ce să lupţi, pentru ce? Vor să te mărite cu de-a sila? Nu-mi venise nimic mai grav în minte.

- Nu-i asta. Poate va trebui să plec de acasă şi nu am unde să stau o vreme. Vorbeşti tu cu părinţii tăi să stau la ei? Nu ştiu unde m-aş putea duce...

- Vorbesc, poate mama îţi va pune mai multe întrebări, se va nelinişti, dar tata te va ajuta, dacă-i spunem motivul adevărat, altfel se supără... Ce s-a întâmplat, ce necazuri ai?

- Nimic, vorbeam şi eu aşa, să văd dacă mai suntem prietene…

- Mie nu-mi plac vorbele astea aiurea... Ce voiai în toamnă să îmi spui? Erai foarte fericită atunci…

- Şi acum sunt.

- Îmi pari preocupată.

- Uneori sunt îngrijorată, nu ştiu cum vor evolua lucrurile. Ştii, îl iubesc foarte mult, sunt foarte fericită cu el, avem pasiuni şi vise împărtăşite în comun…

- Iar ai tăi nu te înţeleg, zic că eşti prea tânără să te măriţi.

- Aşa-i, nu înţeleg. Dar cine a zis ceva de măritat?

- Eu. Mi se pare firesc să te măriţi cu el dacă vă iubiţi!

- Doamne, tu Lia, uneori eşti tare grea de cap. Ne iubim, dar nu ne putem căsători!

- Nu vrea el? am insistat.

- Ba da, vrea, mă iubeşte foarte mult, doar că...

- ...??

- E căsătorit şi nevasta lui nu vrea să divorţeze.

- Să nu-mi spui că ai fost a lui, m-am îngrijorat.

- Am fost şi suntem foarte fericiţi. Atunci, nevasta lui era de acord cu divorţul. Între timp s-a răzgândit.

- Pot pune pariu cu tine că nevastă-sa n-a avut intenţia să se despartă de el vreodată şi astea sunt doar poveşti, ce ţi-a spus el ţie, te amăgeşte…

- De ce eşti rea, Lia, eşti invidioasă pe mine că am

cunoscut dragostea adevărată cu toată poezia ei, iar tu te-ai măritat aşa, doar să fii măritată? se zbârli Sisi ca o pisică atacată. Ne iubim, doar asta contează…

- Dincolo de iubire ce este Sisi? Ce este? Tu, care eşti aşa deşteaptă, poţi să îmi spui ce e dincolo de iubire?...

Lia se opri din povestit. O lumină pătrunse printre obloane ca o scânteiere, un tunet se auzi departe. Fany se strânse mai aproape de mama ei, speriată ca în copilărie, la venirea ploii. Mai era ceva: casa străină în care se aflau, întunecată şi necunoscută, cu umbre ce se strecurau prin colţuri, îi dădea un sentiment de nesiguranţă şi teamă. Aşteptă câteva secunde o continuare. Lia cu gândurile ei era departe.

- Cum îl chema pe iubitul lui Sisi? Nu ţi-a spus?

- Paul, parcă Paul îl chema.

- Paul? se ridică Ştefania mirată. Paul, Paul şi mai cum?

- Nu mai ştiu. E mult de atunci, se eschivă Lia.

- Trebuie să îţi aduci aminte. Pentru mine e foarte important.

- Chiar nu ştiu, Fany, pentru mine nu conta numele lui, nu l-am văzut niciodată, nu ştiu cum arăta. Sisi spunea că e un bărbat foarte frumos, înalt, cu un trup ca un ,,efeb grec" spunea ea, ,,de o frumuseţe deosebită, ca în sculpturile greceşti". Era pictor…

- Paul Sava? Nu cumva Paul Sava? Vreau să ştiu exact.

- Poate, dar n-aş spune precis. Avea o poză cu el...

- Noi avem un profesor Paul Sava. E profesor la facultatea noastră. A fost profesorul meu, cel care m-a şicanat. Acum cred că are aproape cincizeci de ani. Ar putea fi el?

- Nu ştiu, draga mea...

Ştefania încercă să mai pună o întrebate, dar simţi mâna mamei cum îi prinde braţul, încordată:

- Te mai întreb o dată: s-a întâmplat ceva între voi? Între tine şi profesorul acela, Paul şi cum l-o mai fi chemând?

- Ţi-am mai spus că nu. Numele Paul Sava l-am citit în caietul lui Sisi. Vreau să ştiu exact, să-mi dai jurnalul.

- Acum îl vrei? întrebă Lia iritată.

- Nu. Mâine, mâine dimineaţă vreau să aflu, sunt destul de mare ca să nu mai cred în poveşti.

- Bineînţeles. Eu sunt obosită, vreau să ne culcăm. Retrăirea acestor amintiri mi-a adus mult zbucium, mai mult decât atunci când faptele s-au întâmplat.

*****

Ştefania se simţea puţin jenată că o supărase pe mama ei cu o seară înainte. Intenţia de acum era să pregătească micul dejun şi să-l aducă Liei la pat, ca să atenueze starea de tensiune care le învrăjbise pe amândouă în urma discuţiei. Deschise ochii şi privirea i se opri pe tavanul crăpat, ridurile vechi ale casei ţeseau în zugrăveala cenuşie detalii necunoscute şi tainice. Puzderie de riduri, zeci de destine trecute pe sub articularea concavă, prinsă în ,,cheie de boltă" de meşterii unor vremuri atât de îndepărtate că nu mai rămăsese din ei nici pomenirea. Şi asta se şterse în uitare.

Dintr-o dată, toate bunele ei intenţii se risipiră. Se întoarse cu faţa spre perete şi închise ochii să nu mai vadă carpeta cusută în kelim, roasă pe alocuri de molii. Îşi acoperi faţa cu perna şi mirosul de damasc proaspăt apretat o readuse la starea de somnolenţă. Se trezi scuturată de Lia.

- Hai, trezeşte-te, somnoroaso! Cafeaua e gata.

Se ridică cu o senzaţie intensă de disconfort şi nelinişte.

- Ce spui, mamă, nu ai vrea să mă trezeşti după moda

orientală?

- Asta cum vine? întrebă Lia curioasă, nu am auzit de alt fel. Poate cu o găleată de apă rece?

- Vai, mamă, nu-mi fă alt şoc!

- Dar atunci, cum? se arătă interesată.

- La europeni, întotdeauna s-au trezit oamenii unii pe alţii prin zgâlţâire şi au deschis ferestrele să intre aer curat şi să alunge visurile. Orientalii sunt mai rafinaţi, ei cred că somnul e o lume mai bună, mai dulce şi se cuvine atunci când trezeşti pe cineva să nu-l bruschezi, să nu intervii cu brutalitate în destrămarea visului, să nu-l tulburi pe cel ce doarme. Pe cel trezit aici, oricum îl aşteaptă necazurile vieţii de zi cu zi. Aducându-l brusc în realitate, îi creezi o traumă în plus. De multe ori mi s-a întâmplat, când m-am trezit neaşteptat, să am senzaţia că am fost smulsă dintr-un loc unde îmi era bine. Să-mi pară rău că m-am deşteptat..

- Dar cum ai vrea să te scol?

- După moda orientală sau egipteană: cu mişcări uşoare se scarpină încet talpa cu degetele, uşor, ca să nu o zgârii, dar ferm ca să nu o gâdili. Sau faci un masaj uşor.

- Bine, bine, când te trezeşti tu înaintea mea, să îmi arăţi! Aş vrea să prind şi eu ziua aceea, spuse Lia obişnuită de când se ştia să se trezească singură dis-de-dimineaţă. Să te speli şi mâncăm. Să bem cafeaua până nu se răceşte.

Ştefania privi ligheanul vechi, uzat, pe care Lia îl frecase îndelung cu Tix.

- Mai bine toarnă-mi nişte apă, o rugă fata şi făcu palmele căuş, să prindă şuvoiul rece, transparent, deasupra ligheanului cu smalţul sărit în câteva locuri.

Se şterse cu un prosop curat şi se simţi dintr-o dată înviorată.

Franzela albă era proaspătă, semn că Lia trecuse şi pe la magazinul de pâine, de dimineaţă. Tăiată felii, coaja

aurie, crocantă, înconjura miezul alb şi pufos. Un strat de unt acoperi toate denivelările într-o foiță lucioasă. Peste el, Fany picură cu linguriţa câteva boabe de zmeură din borcanul cu dulceaţă.

- Ce aromată e dulceaţa, se simte că-i zmeură de la munte! Asta e preferata mea din toate fructele! Şi pe cea de afine o faci grozavă!

Pe noptieră, Ştefania observă că mama ei îi pregătise Jurnalul lui Sisi, cutia de carton, cartea şi încă un obiect de mărimea unei cărţi.

Îşi băură cafeaua în linişte, fără să vorbească nimic, aşezate pe cele două scaune cu spătar înalt. Ştefania aştepta ca Lia să deschidă o discuţie ca să ştie în ce ape se scaldă: liniştite sau învolburate.

Lia sorbi cafeaua cu înghiţituri mici, savurând aroma, îşi clăti ceşcuţa şi o puse pe masa din bucătărie.

- Astăzi e duminică. Mă îmbrac şi merg la biserică. Vii şi tu?

Ştefania clătină negativ din cap:

- Mai învăţ puţin pentru examen şi pregătesc eu masa de amiază.

Lia ieşi, trase uşa în urma ei şi clanţa din fier masiv se aşează cu un scrâşnet metalic în locaşul vechi, secular.

Nici un cuvânt despre caiete.

Abia se închise uşa şi Ştefania, ca o săgeată dintr-un arc scăpată, ajunse lângă noptieră. Aşteptase momentul acesta de prea mult timp şi acum i se părea că venise nesperat de repede.

Cât îşi imaginase un mister în jurul vieţii lui Sisi, se zbătuse să afle, să descopere şi acum, că avea toate răspunsurile la îndemână, era derutată. ,,Trebuie să-l citesc pe îndelete. Voi face asta după examen când am mai mult

timp la dispoziție, să nu mă deranjeze nimeni".

Despături cutia din carton şi scoase pe masă un obiect de placaj. Era un şevalet în miniatură, cu o inimă mare aşezată în loc de tablou, care se închidea cu două jumătăți de inimi. Pictate pe exterior, o floare de colț albă şi una de gențiană albastră, conturate cu o linie pirogravată.

Obiectul părea o piesă de suvenir, ca cele vândute în târguri, dar execuția era desăvârşită. Îmbinarea culorilor, rafinamentul pirogravurii, culoarea caldă a lemnului lăcuit peste care timpul aşternuse patina ce încălzeşte şi înnobilează un obiect frumos erau puse în valoare printr-o măiestrie aparte a meşteşugului care se pierduse în zilele noastre. Tehnica de lucru, execuția şi modelul florilor sugerau că fusese adus din Austria, cu mulți ani în urmă.

Deschise cele două capace: în interior, inima era decupată. Un suport pentru două poze. Le privi cu atenție. Sub ele, două nume, acum inutile, pentru că Ştefania recunoscu poza lui Sisi ceva mai târzie decât cea de pe tablou şi cea a unui Paul Sava mult diferit. Tineri şi frumoşi, încrezători, cu o lumină ce venea din interior, cum numai tinerețea îți dă flacără şi putere. Nu încăpea nici o îndoială, profesorul maestru era bărbatul de care se îndrăgostise, cu mulți ani în urmă, Sisi, pentru care plecase în altă lume singură.

Cât de mult şi de intens iubise dacă-şi jertfise dragostea ca o preoteasă pe altarul iubirii! Ca să îți iei viața îți trebuie mai mult curaj decât să trăieşti! O speranță, un crâmpei măcar dintr-o speranță, undeva într-un colț de suflet sălăşuieşte până în cea din urmă clipă. Să nu fi existat chiar nimic care să o lege de viață, un fir cât de subțire? Cum poate fi o dragoste atât de totală, de copleşitoare, să-ți intre în ultima moleculă, în ultimul atom?

Îşi imagină durerea pe care a simțit-o Sisi şi se cutremură: „Am citit în cărți, am văzut filme, dar nu am

cunoscut vreodată pe cineva care cu adevărat să fi iubit atât de mult încât să nu poată merge mai departe după ce a pierdut o iubire. Are dreptate mama, e tulburător să retrăieşti astfel de clipe, nu o voi mai întreba nimic." Aşează cutia de carton între celelalte obiecte de pe noptieră, luă cursul de istoria artei şi începu să învețe. Până la examen mai era o săptămână şi încă nu repetase toată materia.

XVIII

- Ce mai face tată-to? o întrebă buna Ana şi îi puse jos, în față, ,,corfa" de nuiele cu pere pergamute pe care o aduse din camera de la stradă, unde se păstrau la rece toate bunătățile.

Ştefania alese o pară mare, coaptă, colorată în nuanțe superbe, de la verde-gălbui pe o parte, la roşu pe cealaltă, pârguită de soare. O cântări în mâini. Nu se îndura să muşte din frumusețea perfectă a fructului.

- Ce pere frumoase! Tot aşa, cu roaba, le aduci de la grădina din capătul satului?

- Tot, că n-am tractor! glumi buna Ana.

- Roaba din lemn de stejar e grea goală, dar când o umpli cu fructe şi zarzavaturi abia o ridici... iar grădina e departe…

- M-am învățat de atâta amar de ani!... Spune-mi ce face tată-to?

- E în spital... Încă nu m-am dus pe la el. Ştii ce urât se purta cu mine şi nu mi-e drag să-l văd. Cred că el e vinovat de tot ce ni s-a întâmplat. Pe mine, despărțirea lor m-a afectat foarte mult. Toată viața mea e dată peste cap. Mă simt de parcă m-au smuls dintr-un pământ bun şi m-

au lăsat cu rădăcinile în soare, nu mai ştiu ce să fac. Nu-mi găsesc locul. Seara, când mă culc, închid ochii şi îmi imaginez că sunt acolo, în fotoliul cu picioare de animal, pe care îl uram când eram copil şi acum mi-e atât de drag. Aş da orice să mă mai trezesc în el, în sufrageria răcoroasă, unde nu făceam niciodată focul din economie de lemne. Să-mi caut câteva cărţi în bibliotecă şi apoi să cobor în bucătărie şi să-mi încălzesc mâinile la căldura sobei argintii, cu dobă de rumeguş, ce se încingea deasupra, înroşind metalul capacului ca într-o fierărie, să inspir mirosul lemnului de fag încins sau a merelor coapte pe marginea sobei, ce freamătă, tresaltă când pocneşte coaja lor lucioasă, maronie şi miezul sfârâie bolborosind şi prelingându-se în şuvoi subţire...

Buna o privi cu ochii ei albaştri, limpezi, îşi leagă basmaua crem, cu picăţele, sub bărbie şi se aşează pe scăunelul mic din faţa sobei, cu braţele pe genunchi. Tenul îi mai păstra o urmă din frumuseţea de altădată, în pomeţii obrajilor, neatinşi de cutele vremii, uşor împurpuraţi.

- Du-te să-l vezi. Acum îi bătrân şi singur, du-te la el, nu ţine mânie!

- Nu ţin, dar mi se pare că el ţine, parcă îi este tot ciudă pe mine şi nu ştiu de ce.

- Copiii nu le ştiu niciodată pe toate ale părinţilor că aşa e viaţa lăsată, fiecare cu vremea lui. Toţi avem păcate, are şi tată-to destule, dar nu le judecăm noi. Ce năcăjit o fost atunci când mamă-ta o pierdut băiatul, acum îi drept că el o fost de vină, da` răul l-o fost făcut, degeaba s-o mai năcăjit.

- Când a pierdut mama băiatul, că nu mi-a povestit?

- Nu ţi-o spus? De ce nu ţi-o fi spus... Păi când o fost...
or venit la o nuntă aici, la Zal. Mamă-ta era groasă, vreo opt luni să fi avut. El o jucat tot cu altele, ea stătea, săraca, pe bancă şi se uita la el, parcă nu veniseră împreună. La o vreme, n-o mai răbdat şi s-or certat. Ea o venit la mine şi el

o plecat singur, pe jos, la oraş. Când îmi povestea şi plângea, şi-o adus aminte că el n-are cheie să intre în casă, că era la ea în poşetă. Eu i-am zis ,,Stai, Lie, nu te porni pe frigul ăsta!" Era primăvara, da` venise aşa, un frig şi ploua. Unde să te duci aşa, groasă, noaptea pe drum, singură, cinci kilometrii? Să descurcă el şi fără tine, că îi bărbat... Da ea, miloasă, zice că unde să doarmă el dacă nu poate intra în casă? Şi o plecat. Când o ajuns la oraş, el dormea, că o spart geamul şi o intrat. Ea, săraca, s-o răcit, că o fost încălţată doar în pantofi, ca la nuntă şi o mers atâta pe jos şi o plouat-o, iar acasă s-o culcat în frig, că nu o mai făcut focul. A doua zi, o pierdut pruncul... se opri buna din povestit întoarsă cu gândurile departe, în alt timp.

- Nu mi-a spus mama de asta...

- I-o pus numele Lucian... Păi fiecare cu ale lui, că în toată casa sunt secrete.

- Şi tu ai avut secrete?

- Da` cum altfel? Că îmi plăcea să joc la horă şi îi ziceam omului meu că mă duc la mătuşa Floare. Până odată o fi auzit el ceva, nu ştiu, că o venit după mine şi m-o găsit horind de sărea praful în urma mea. Nu m-o certat, s-o uitat lung la mine şi o zis:

- Ană, să nu mă mai minţi. Vin şi io şi stau să mă uit la tine cum joci, da` să-mi spui unde mergi şi joci cât îi vrea.

- Şi a venit? întrebă Ştefania curioasă.

- Da` cum? Îi plăcea să mă vadă jucând. Nu mai eram tineri, aveam patru copii. Onuţu, cel mai mare, era ucenic, avea paisprezece ani, Lia, cea mai mică trei ani şi o luam cu mine. Tare îmi plăcea să joc...

Privirea bunii se lumina, ochii albaştri ca două flori de cicoare căutau în adâncuri imagini pierdute din vremea când învârtea hora, iar Onu ei o urmărea cu drag.

O găină cotcodăci în pragul tindei. Buna înhăţă un lemn

de sub sobă şi ieşi afară bodogănind:

- Pfiu, moţată, n-ai loc cât îi curtea de mare, toată ziua pe prag, să tot curăţ găinaţu vost`?

Se întoarse în bucătărie şi deschise uşa cuptorului de pâine. Nu mai cocea de mulţi ani, în sat era o brutărie şi un magazin. Acum îl folosea ca depozit de pungi, ,,ştanițele". Căută o pungă mai mare.

- Să-i duci şi la mamă-ta nişte pere...

- De ce tot strângi, bună, pungile alea de orez, de zahăr? Toate le aduni. Când o să le foloseşti?

- Nu se ştie când trăbă şi n-ai pe ce pune mâna. Las să fie. Voi, ăştia tineri, nu ştiţi să grijiţi!

- Cutii de chibrituri mai aduni?

- Vrei? Uite câte sunt acolo, că de mult nu le-ai mai luat.

Deschise uşa cuptorului şi, în partea stângă, Ştefania zări clădite frumos, una peste alta, şiruri întregi de cutii de chibrituri. Îşi aminti de vremea când era mică şi buna îi păstra cutiile de ,,lemnuşe" colorate, să se joace cu ele. ,,Nu mai sunt copil şi buna tot le mai adună..."

- Lasă că le iau altă dată... o amână fata.

- Cum vrei. Acolo le găseşti.

În bucătărie era cald, focul din soba de fontă cu două ochiuri arunca limbi de flăcări pe cele trei cărigi ale ochiurilor, încercând să afume cratiţele. Tocăniţa de pui cu orez mirosea îmbietor, fiartă la foc mocnit în cratiţa de tuci smălţuită.

Buna aduse din tindă, de pe etajeră, două farfurii frumoase din porţelan, pictate: una cu maci roşii, cealaltă cu cireşe; puse o coală de hârtie pe masă, deasupra un ştergar ţesut la război, cu dantelă croşetată din aţă albă la capete.

Răsturnă mămăliga pe un dog de lemn şi rupse dintr-un mosor un fir lung de aţă groasă, îl strecură pe sub mămăliga

rotundă, galbenă ca o lună plină şi, cu precizie, ridică de câteva ori ambele capete ale firului în sus. Din feliile de mămăligă tăiate şi răsturnate pe o dungă să se răcească se ridicau aburi fierbinţi. Ştefania o privi cum îşi face de lucru, fericită că are pentru cine.

- Eu mănânc cu lingura lui Onuţu! o rugă, când bătrâna trase sertarul de la masă, să scoată tacâmurile.

Onuţu, copilul mai mare al bunei făcuse războiul şi ajunsese în Rusia până la Don. De acolo se întoarse cu o rană la picior, o gamelă de aluminiu şi cu un tacâm ciudat, la un capăt lingură, la celălalt furculiţă, cu câte o jumătate de coadă, prinse la mijloc cu un nit lejer, să se poată plia.

Onuţu a murit sleit de puteri, luptându-se mulţi ani cu boala, dar a rămas prezent în casă prin lingura lui ciudată şi şi-a asigurat pomenirea la fiecare masă:

- Fie-i ţărâna uşoară! murmură buna şi-şi făcu cruce.

Ştefania îşi trase singurul scaun din bucătărie lângă masă, primi din mâinile bunei farfuria cu mâncarea aburindă şi o aşeză grijulie pe ştergar.

- Îţi aduc un scaun să stai cu mine?

- Eu mănânc tot cum am pomenit!

Zise o rugăciune şi se aşeză pe marginea patului. Ţinea farfuria cu o mână, la înălţimea pieptului, iar cu cealaltă ducea lingura la gură, mestecând încet, liniştită.

Din când în când, lăsa farfuria pe cutia cuptorului de la sobă, pe ,,blodărie" şi o privea pe Ştefania. În cele din urmă, puse întrebarea care o frământa:

- Mamă-ta? Ce are de gând?

- Ce vrei să zici? o întrebă nedumerită.

- Se mărită, ori ce face?

Ştefania lăsă pe marginea farfuriei ciudatul tacâm şi se uită în ochii bunei, aşteptând alte lămuriri. Dar cum acestea nu veneau, răspunse într-un târziu:

- Eu aflu ultima, întotdeauna. Crezi că îmi spune mie? Dar cum face, aşa e bine. Dacă şi-ar cumpăra o locuinţă ar fi mai bine, altfel rămâne fără bani.

- Am auzit că vrea să se mărite, cu unu divorţat, da cu ea n-am vorbit că n-o mai fost pe aici de mult.

Ştefania nu zise nimic, împinse farfuria deoparte.

- Nu ţi-e foame?

- Nu. Mă duc în şură, sus, pe fân. Nu mai pune perele alea, că nu plec azi. Mai rămân câteva zile aici.

- Rămâi cât vrei, că mi-i urât singură. Mai am şi eu cu cine schimba o vorbă.

Ştefania deschise morişca încuietoare, din lemn, de la uşa şurii şi intră.

Grajdul de sub pod era gol, boii şi vacile luaseră pe rând drumul târgului. Pământurile bune le-a înghiţit ,,Colectivul", fără acordul moşului: ,,Când oi ajunge peste poduri, acolo să veniţi să vă dau semnătura mea". Moşu` s-a dus curând în cimitirul de ,,peste poduri", iar pământul l-au luat şi fără semnătura lui.

Boii îi vânduseră la târg de vreo zece ani, doar carul vechi mai stătea mărturie a unor vremuri mai prospere; nefolosit, îmbătrânise şi el, nemişcarea îi înţepenise roţile grele, îi uscase toate încheieturile. Jalnic susţinea acum câteva cuibare din paie pentru găini, în lighene smălţuite, cu floarea găurii ruginită, pe care buna nu se îndura să le arunce.

Nimic nu se arunca, toate rămăseseră de pe timpul folosinţei lor în imobilitatea ce le cuprinse cu vremea, pudrate cu praf din abundenţă şi prinse în pânze de păianjeni. Poate mai trebuia vreodată, nu se ştie când.

După şură, peste cotețele găinilor se ridica un prun cu prune verzui, grase, de vară, din cele ce nu îşi desprind miezul suculent de pe sâmbure, lăsând crengile încărcate,

fără proptele, să atârne neajutorate.

Ştefania luă de pe sârma de rufe un ştergar de cânepă, îl înnodă ca o boccea şi-l umplu cu prune, mai uşurând crengilor povara belşugului. Se hotărî să se ascundă ca în copilărie, prin fânul din pod.

Scara era instabilă. Un fuştei rupt o făcu să se întindă ca să sară cu greu sus, în fânul rar, răsfirat cât să acopere scândurile vechi. Îl adună grămadă şi încropi un culcuş.

„Până mai trăieşte buna, cel puţin aici nu se va schimba nimic". O auzi prin curte momind cu oase de pui pisicile, chemând găinile la firmiturile de pâine, măturând pragul casei, adunând ouăle din cuibare şi i se păru că un dram de stabilitate, de normalitate tot a mai rămas în viaţa ei.

O rădăcină firavă: buna Ana!

XIX

- Nu mi-ai terminat povestea, mamă. Nu mi-ai spus dacă Sisi a mai venit atunci la buna sau nu, după ce te-ai întâlnit cu ea la cofetărie.

Lia spălă ceştile şi farfurioarele de cafea, le puse la scurs şi se şterse pe mâini. Luă ghemul de aţă crem cu acul de dantelă înfipt în el şi cu un şnur împletit atârnând ca o sfoară groasă şi se aşeză pe scaun, lângă fereastră. Oftă îngândurată, răsuci de câteva ori aţa pe degetul arătător şi începu să împletească repede cu acul, la şnurul de macrame. Se vedea din şovăiala cu care evita să înceapă că îi venea greu să reînnoade firul poveştii.

- Nu, n-a mai venit. Şi nici nu ne-am mai întâlnit vreo două luni. Atunci ne-am certat puţin, eu nu eram de acord cu purtarea ei, dar, pe de altă parte, îmi era milă de ea. O

iubeam ca pe sora mea şi o vedeam că suferă, era ca un câine hăituit. Nu era fericită, degeaba încerca să mă facă să cred asta... Cum să fie fericită dacă omul pe care îl iubea nu putea să fie al ei? Câinos la suflet cred că a fost artistul acela care s-a legat de inima ei, s-a jucat cu sentimentele ei şi a părăsit-o!

- Chiar crezi că a părăsit-o? De ce crezi, ţi-a spus ceva în acest sens? o întrebă Ştefania.

- Aşa m-am gândit eu. Ea nu mi-a spus, dar într-o zi am avut o treabă cu mama şi am aşteptat-o joi, de dimineaţă, în capătul străzii, când se ducea cu laptele. Am plecat amândouă povestind şi, când am ajuns la poartă, m-am socotit să intru şi eu să văd ce mai face, dacă tot eram pe acolo. Nu se auzea din casă nici o mişcare, mi-am închipuit că încă nu s-au trezit.

Mama deşartă laptele în cratiţa pusă de seara, anume pe masă şi plecăm. Când trec pe lângă filigorie, parcă aud un suspin. Mă opresc în loc. Ascult. Linişte. Dau să plec, iar aud. Deschid uşa. Ea stătea pe fotoliul de nuiele, numai în cămăşuţa de noapte subţire, din bumbac, cu genunchii strânşi sub bărbie şi plângea.

I-am adus din casă un capot şi o pătură. Avea ochii cu pleoapele umflate şi nasul roşu, cred că de mult era în starea aceea de surescitare. În mână strângea cu degetele nervoase o batistă udă de lacrimi şi mototolită.

- Ce a spus când te-a văzut? întrebă fata curioasă.

- Când m-a văzut, a început să plângă cu sughiţuri, ca un copil. Am prins-o în braţe şi am ţinut-o o vreme cu capul pe pieptul meu; încet-încet s-a liniştit.

- Acum poţi să te duci, mi-a mai trecut, îmi spuse după ce i-am şters lacrimile.

- Nu vreau să te las singură aici, i-am răspuns îngrijorată, pentru că într-adevăr nu o mai văzusem niciodată atât de

deprimată. Ce să fac pentru tine?

- Oricum, nu mă poţi ajuta, nimeni nu poate, acum e prea târziu, a încercat ea să mă îndepărteze.

- Ce vorbe sunt astea? Întotdeauna se găseşte o rezolvare, iar tu ai credinţă în bunul Dumnezeu…

- Dar am păcătuit, am trăit în păcat... şi m-a pedepsit.

- Toţi greşim. Iar iubirea nu e un păcat, e cel mai pur şi mai frumos lucru, cred eu... Dumnezeu te va ierta, chiar dacă ai greşit.

- E adevărat. Dar pentru mine e mai mult decât atât, sunt întâmplări care mă dor, amintiri de care nu voi scăpa orice voi face... mă vor urmări întreaga viaţă.

- Vrei să vorbim? am întrebat-o fără să stârnesc mărturisirile ei pentru care nu eram pregătită. Îmi mai stăruia în minte încordarea cu care ne-am despărţit atunci, la cofetărie.

- Aş vrea să îmi descarc sufletul, numai tu mă poţi asculta. Ştii cum mă ascultai când eram la gimnaziu? Ţie îţi puteam destăinui tot ce îmi trecea prin cap, nu trebuia să fiu atentă tot timpul, să am o ,,exprimare elevată şi clară", cum spunea tata.

- Atunci eram foarte apropiate, vremurile erau altele şi tu nu aveai secrete faţă de mine, ca acum.

- Da, ne-am îndepărtat în ultimul timp, dar să ştii că eşti singura mea prietenă şi numai ţie pot să îţi povestesc ce necazuri am!

- Ar fi bine să o faci, prea mult le-ai strâns în tine, am încurajat-o, pentru că îi simţeam sfiala din glas, deşi ştiam că, odată dezlănţuită, cu greu o mai puteam urmări.

- Mi-e foarte greu, îmi spuse. Nici nu ştiu de unde să încep... De oriunde aş porni, toate frământările, închipuirile, preocupările mele merg spre el cum duceau, pe vremuri, ,,toate drumurile spre Roma". Îmi stăpâneşte gândurile,

sufletul şi toată fiinţa, nu mai am aer să respir, pentru că şi acolo, în particule mici, îl simt multiplicat în milioane de viruşi, e sursa mea de contagiune morală...

- Mă sperii Sisi, eşti atât de confuză că te urmăresc cu greu. Hai să vedem treptat cum ai ajuns aici, fă-mă să înţeleg!

- Au rămas prea multe lucruri nespuse între noi. Sunt multe întâmplări pe care nu le cunoşti.

- Ultima dată când ne-am întâlnit, mi-ai spus că eşti fericită. N-am intrat în detalii, poate nu eram pregătită să-ţi ascult mărturisirile. Viaţa noastră, în ultima vreme, a fost mult prea diferită şi ca să reînnodăm firul destăinuirilor şi poveştilor, ne trebuie un timp de apropiere. Mult timp m-am gândit şi am regretat că nu am fost mai îngăduitoare cu tine.

- Am fost fericită cu el...

Sisi se opri, îşi prinse cu amândouă mâinile părul lung şi bogat ce îi cădea pe spate şi îl încolăci într-un gest reflex printre degete, înfăşurându-l într-o coadă lungă, răsucită şi învolburată.

O priveam fără să o zoresc, vedeam că simte nevoia să-şi descarce sufletul împovărat.

- Dacă ai şti cât de fericită am fost cu el, mergeam la atelierul lui după-amiezele, începu Sisi să povestească şi privirea i se înflăcără, obrajii se îmbujorară, se învioră.

- De ce te duceai la atelierul lui, ce treabă aveai acolo? am întrebat-o surprinsă.

- Mi-a pictat portretul.

- Ţi-a luat sufletul. Îmi amintesc cum buna mea din Răhău spunea să nu mă las niciodată fotografiată, că-mi fură sufletul, dar astăzi nimeni nu se mai teme să-şi facă poze.

- Să-ţi spun cum l-am cunoscut?

- Spune-mi!

- Am intrat în librărie să îmi cumpăr o carte, venisem cu două zile mai repede de începutul anului universitar, tata îmi găsise o gazdă bună în centru, foarte aproape de facultate şi tot el a fost de părere să vin mai repede, ca să evităm aglomerația din tren.

- Da, domnul Roşu e foarte calculat...

- Cum îți spuneam, urmăream cu degetul titlurile cărților de artă, nu mă puteam hotărî ce să aleg, când un album mare, cu coperte groase, cartonate, se dezechilibrează de pe raftul de deasupra şi cade. Întind mâna să îl prind. Cartea era grea. În cădere îmi loveşte degetul, aproape să mi-l rupă, abia reuşesc să o opresc cu cealaltă mână. Nu l-am observat pe Paul, aşa îl cheamă, decât atunci când mâinile lui le-au atins pe ale mele, încercând şi el să susțină cartea.

Eram surprinsă, o priveam fără să înțeleg:

- Cartea a căzut singură, fără să o atingă nimeni?

- Da, eram numai noi doi în librărie, nimeni nu a atins raftul de cărți. A căzut ca împinsă de un spirit. Paul zice că a fost un semn, nici el nu mă observase până la incident, nu căuta ceva anume, intrase doar să vadă dacă nu au mai apărut titluri noi. Mă durea degetul şi îmi venea să plâng. El m-a invitat la cofetăria de alături, să bem o ciocolată caldă. A cerut şi un pahar cu apă, a turnat pe batista lui o parte şi mi-a pansat cu ea degetul care începuse să se umfle. M-a întrebat ce fac în Cluj, i-am spus că sunt studentă la Belle-Arte şi a zâmbit: ,,Atunci ne vom mai întâlni". M-am gândit că poate suntem colegi, deşi nu mi-l aminteam de la examene. S-a scuzat şi a plecat grăbit.

- Cum ai ajuns să îți picteze portretul? am revenit la subiectul care mă interesa de fapt.

- Începusem cursurile şi, la lucrările practice de atelier, printre colege se răspândise zvonul că profesorul de pictură are un asistent tânăr, frumos ca un Apollo... Apollo era zeu

al Luminii şi al Soarelui, al Muzicii şi al Poeziei, maestru al Muzelor şi ideal de frumuseţe masculină. Grecii îl considerau zeu al Binelui, aducător de fericire...

Sisi o privi pe Lia cum o urmăreşte cu interes şi continuă:

- Toate fetele se îndrăgostiseră de el, nici nu se putea altfel. Îl iubeam şi eu, în taină, îi păstram batista şi seara o desfăşuram pe pernă, îmi aşezam faţa pe ea, îi adulmecam mirosul şi adormeam, rugându-mă să îmi apară noaptea în vis, măcar în vis dacă în realitate era intangibil. Aflasem că era însurat şi nu părea interesat de nici una din noi...

Într-o zi, minunea s-a produs. Mi-a spus în şoaptă, când îmi corecta lucrarea, să mai rămân puţin după ore, în atelier, că vrea să discutăm ceva. Cred că acela a fost momentul când inima a început să nu mai asculte de raţiune. După ce au plecat colegii, am ieşit în curte şi m-am aşezat pe o bancă, să îl aştept. A venit imediat. Mi-a spus că pregăteşte o expoziţie şi ar vrea să îmi picteze portretul, să trec pe la el la atelier.

- Au durat mult şedinţele de pictură? am întrebat neîncrezătoare.

- Vreo săptămână. Eu nu ştiam când îl termină de pictat, îl ţinea acoperit cu o pânză, pe şevalet. Atelierul era în podul unei clădiri vechi, pe centru, nu avea ferestre, doar un luminator mare deasupra, spre nord, ca lumina să intre constant tot timpul zilei. Aproape se însera şi eu vroiam să plec, iar el insista să mai am puţină răbdare, să termine tabloul. Ca să mă liniştesc, mi-a pus o muzică frumoasă la gramofonul pe care îl ţinea pe o măsuţă, lângă divan. Cânta tangouri argentiniene, se însera... Am vrut să mă ridic din nou... Era târziu când m-a anunţat că portretul e gata. Părea foarte trist şi nefericit, mi-a spus că sunt frumoasă ca Venera lui Sandro Botticelli, care a murit foarte tânără, de ftizie,

dar pe care pictorul a făcut-o nemuritoare prin penelul lui, pictând-o într-o nuanță apropiată de auriu, ,,Venus născându-se dintr-o scoică, în valurile mării".

- Nu cumva ți-a dat să bei? am întrebat-o neliniștită.

- A scos o sticlă de şampanie, două cupe rotunde cu picior şi m-a rugat să închin cu el un pahar, ca să-i aducă noroc. A întors şevaletul spre mine şi mi-a spus că e cel mai reuşit portret pe care îl realizase vreodată. Mie nu mi s-a părut atât de frumos, culorile erau mai mult nuanțe de gri murdar şi mi-a venit să râd şi să-i răspund că dacă aş arăta ca pictura lui, mi-aş pune un văl pe față, ca musulmanele. Nu puteam să-l supăr, era nefericit, neînțeles. Am băut doar puțină şampanie. Licoarea dulce avea un parfum de mentă, răcoros şi îmbietor. Mă simțeam amețită dar într-un mod ciudat, nespus de plăcut. Eram ca într-un carusel ce mă purta în sus, spre stele. Când am deschis ochii, în atelier era întuneric, deasupra, cerul înstelat ne privea prin luminator, eu eram pe divan, ,,despuiată de veşminte", cum ar spune poetul, iar mâna lui caldă îmi urmărea conturul în lumina lunii. Mi se părea de neimaginat că trupul acestui bărbat frumos ca un Andonis, cu mâini fine şi delicate, trezeşte în mine senzații nemaiîntâlnite şi-mi închipuiam că visez o iluzie înşelătoare. Pentru că nici visul nu putea fi atât de ireal şi euforic... Îi simțeam mângâierile fierbinți când pielea mea era înfrigurată şi buzele reci, când fierbințeala mă cuprindea ca un foc...

O ascultam şi nu ştiam dacă să cred că e o poveste sau toate astea se întâmplaseră cu adevărat. Dacă erau reale, atunci sufletul ei se îmbătase cu o licoare care o vrăjise pentru totdeauna. Era dependentă de acel bărbat, de mângâierile şi de dragostea lui pe care nu o putea înlocui cu nimic...

Liniştea se lăsă în filigorie. Sisi desfăcu batista udă, o netezi cu palma, apoi îşi suflă nasul în ea. O mototoli

şi o aruncă la coşul de gunoi. I se luminase faţa şi ochii sclipeau:

- Îl iubesc. Nu pot trăi fără el...

- Te cred, te cred...

Eram copleşită de destăinuirile ei. Aşa, măritată de un an cum eram, nu mai auzisem asemenea lucruri pe care nici nu ţi le pot spune. Stăteam ca o statuie şi o priveam.

- Ai mei au aflat. Şi-au dat seama! a continuat Sisi, când tăcerea între noi devenise stânjenitoare.

- Vai de mine! m-am speriat. Nu pot să-i întâlnesc, mi-e atât de ruşine...

Sisi parcă nu mă auzea. Cufundată în gânduri, urmărea cu degetul, pe marginea fotoliului, curbele sinuoase ale nuielelor împletite.

- Vor să mă căsătoresc, mi-a spus ea într-un târziu.

- Cu cine? am întrebat-o, cu artistul tău? am făcut o gafă mai mare decât toate gafele şi am înţeles asta imediat ce am auzit hohotul ei de plâns.

- Nu. Cu un văr de al mamei mai de departe, avocat. E de vârsta ei şi e văduv!

- Unde sunt părinţii tăi? am întrebat-o.

- Acum au plecat la Reghin, să se înţeleagă cu el.

Încremenisem. Multe am văzut în casa lor, dar asta chiar le întrecea pe toate.

- Dar asta nu se poate, abia am reuşit să bâigui.

- Nu le mai puteam ascunde, acum ştiu adevărul şi aşa au hotărât că e mai bine pentru mine, asta este decizia lor. Ştii că tata a fost întotdeauna foarte sever, el spune că cel ce îţi oferă un acoperiş deasupra capului şi îţi dă hrana de fiecare zi merită tot respectul cuvenit, iar la noi în casă e singurul care ne întreţine pe toate trei, din pensia lui.

- Tocmai de aceea, Sisi, tu trebuie să mergi mai departe la facultate, ca să ai o meserie, să nu depinzi de un bărbat.

Dacă te măriți cu avocatul, vei fi toată viața la mila lui. El cred că are aceleaşi idei ca şi tatăl tău dacă sunt apropiați ca vârstă.

Am stat şi am povestit până către amiază. Blânda Rezi a venit de câteva ori şi ne-a adus nişte sandviciuri, două pahare cu suc din flori de soc, biscuiți. Am făcut planuri de viitor, abia acum am înțeles câtă nevoie avea Sisi de mine şi ce responsabilitate urma să îmi asum. Când eşti tânăr, crezi că încercările vieții sunt date doar altora, pe tine te vor ocoli. Dacă ai şti câte trebuie să înfrunți, ai chibzui mai mult înainte de a face promisiuni şi de a-ți asuma responsabilități. Dar oricum s-ar fi desfăşurat lucrurile, cred că aş fi procedat la fel, dacă timpul mi-ar fi pus în față aceleaşi probleme şi nici cu mintea mai coaptă de acum nu aş lua alte decizii, dacă timpurile acelea s-ar întoarce.

- Despre ce vorbeşti, mamă, acum nu te mai înțeleg, nu spui nimic concret, cred că suntem obosite. Mai bine mergem la culcare. Ce mă interesa am aflat, restul poveştii o ştiu de la Rezi, pe frânturi. Oricum, nimic foarte interesant nu cred că s-a mai întâmplat.

- Ba da, s-a întâmplat; în dimineața aceea, în filigorie, eram încă fericite cum stăteam una în brațele celeilalte, ca două suflete pereche, Sisi luându-şi puterea din îmbrățişarea mea, din statornicia sentimentelor mele. Eu îmi dăruiam sufletul prieteniei noastre, dar nu ştiam atunci că pentru Sisi nu-i destul, că asta o va despovăra şi îi va uşura plecarea. Crezusem că promisiunea mea de a o ajuta, doar cât să depăşească situația vremelnică în care se afla, va fi pentru o perioadă de timp şi nu definitivă. Doar că lucrurile s-au schimbat când Sisi s-a sinucis. Am înțeles că în viață nu suntem noi stăpânii destinului, suntem doar păpuşi de paie în mâna lui şi nimic nu hotărâm noi. Ai văzut cum în ultima vreme şi viața noastră a fost dată peste cap, am trecut prin

tot felul de necazuri care m-au determinat să iau hotărâri nechibzuite, pe care acum le regret, dar atunci când le-am luat păreau a fi unica soluție.

Ştefania ştia la ce se referă mama ei când vorbeşte de „hotărâri nechibzuite", dar nu spuse nimic. Se urcă pe un scaun, coborî geamantanul, de pe dulap, îşi scoase o rochiță, o despături şi pregăti fierul de călcat.

Lia o privea cu ochii trişti, încercănați. Ştefania constată surprinsă cât de mult îmbătrânise mama ei în ultima vreme. Nu mai zâmbea şi nu mai râdea cu voiciunea de altădată, care i se păruse chiar deranjantă uneori, prin rostogolirea jucăuşă a hohotelor de râs. „A împlinit patruzeci de ani în primăvara asta, e atât de tristă, iar buna Ana vorbea de măritiş, că ar vrea să se mărite, auzi!"

- Mamă, ştii ce mi-a zis buna? Mi-a zis că vrei să te măriți! Cred că s-a prostit de bătrânețe! râse Ştefania, aşteptând să audă şi râsul Liei, convinsă fiind că atmosfera se va înveseli. Lia nu râse. Se ridică de pe scaun şi lăsă pe masă şnurul de ață ca o sfoară groasă, care crescuse între timp cu o lungime apreciabilă.

- Vorbeşte şi mama să nu tacă! comentă ea. Hai la culcare, că avem timp mâine de poveşti. Mai ai câteva zile, pe urmă pleci şi iar îți duc dorul. Hai să te mai țin în brațe, fetița mea!

- Nu mai sunt copil, nu vedeți? Buna îmi mai adună cutii de chibrituri, tu mă ții în brațe, eu când cresc pentru voi? încercă Fany să-şi impună dreptul la maturitate.

- Niciodată. Vei rămâne tot copilul nostru cât vom trăi.

XX

Lia se întoarse de la serviciu târziu. În drum, trecuse pe la alimentara din colț să facă câteva cumpărături. Plasa grea o puse pe masă, fără să mai despacheteze bunătățile.

Își aruncă sandalele albe din picioare, execută mișcări uşoare pentru a-şi dezmorți tălpile obosite, masându-şi gleznele amorțite şi pulpele cu un început de varice. Se dezbrăcă în bucătărie, lângă cuierul pom pe care își agățase cu o seară înainte rochia simplă de poplin şi șorțul alb, cu ciupercuțe, își schimbă hainele, apoi desculță intră în cameră să își aranjeze pe umeraş fusta vernil şi bluza de mătase cu buline oliv.

Mărgelele rămaseră la gât, podoabă cuminte, până într-un târziu, când le va descoperi uitate şi le va dezlega de datoria lor. Se spălă pe mâini şi pe față cu apă rece, în ligheanul de pe taburet. Se simți imediat proaspătă şi reconfortată.

Ştefania, pe scaunul de la fereastră, citea cufundată în lectură, din cursul pentru examenul amânat. Când auzi zgomot de vase în bucătărie, lăsă caietul pe pervaz, se ridică, se apropie de mama ei şi o sărută pe frunte. Era mai înaltă şi asta o încânta.

- Cum a fost astăzi? Ai avut mult de lucru? Mi se pare că eşti obosită!

- Mă dor picioarele, n-am stat o clipă jos, avem foarte multe comenzi. După plecarea ta, o să lucrez şi ore suplimentare, dar până pleci, mă gândeam să profit de faptul că eşti aici şi să mai stăm împreună.

- Noi nu prea am povestit amândouă, tot timpul aveai ceva de lucru, parcă ție ti-a dat Dumnezeu munca atunci

când a împărțit-o la oameni. Ai fost mai aproape şi ai luat mai multă, nici o clipă nu stai degeaba.

- E păcat de timp să-l iroseşti fără să faci nimic. Pe ,,lumea cealaltă" ne tot odihnim.

- Ce folos ai avut că ai muncit atât de mult? Când te-ai despărțit de tata le-ai lăsat pe toate.

- Aşa e, cred că eram prea furioasă pe mine.

Ştefania simți tristețea din glasul mamei şi încercă să-i abată atenția:

- Astăzi m-am gândit la ce mi-ai povestit ieri.

- Şi eu m-am gândit M-ai întrebat de ce cred că Paul ar fi părăsit-o pe Sisi. Nu ştiu dacă a părăsit-o sau ea a renunțat să se mai vadă cu el. Vei înțelege tu singură şi vei trage concluziile din cele ce o să-ți arăt. Oricum ar fi decurs evenimentele, ştiu că l-a iubit în continuare, necondiționat.

Lia se ridică de la masă şi se apropie de noptiera de pe care Ştefania nu avusese curajul să ia lucrurile rămase de la Rezi, cu toate că mama ei le pusese la vedere.

- Aş vrea să mergem în grădină, pe o bancă, la soare, să mai povestim. Răcoarea şi igrasia din zidurile astea mă înfioară. Până pregătesc prânzul, te rog să citeşti scrisoarea roz care se află aici, în cutie.

Ştefania cuprinse cu mâinile tremurând de emoție cutia din lemn vişinie, cu un medalion pictat pe capac. Avea forma şi dimensiunile unei cărți, ale unui roman de dragoste şi putea sta cu uşurință într-un raft de bibliotecă, fără să fie recunoscută falsitatea sa. Cotorul rotunjit pe care pictorul desenase cu galben trei linii duble semăna cu cel al unui roman încopertat în piele. Două balamale subțiri, doar cu puțin mai groase decât două ace de gămălie deschideau coperta. În partea opusă cotorului, două plăcuțe de alamă la capete cu delicate frunze de trifoi, prinse de cutie în nituri minuscule, asigurau închizătoarea cu o cheiță-buton.

Lateralele cutiei erau pictate cu panglici care fluturau dezlănțuite, cu trandafiraşi albi, roz şi galbeni, atât de mici şi delicați pe cât păreau de ireali şi intangibili.

Medalionul de pe capac reprezenta o ramă din calamină patinată, cu volute, scoici şi frunze, pictată de un artist ce depăşea îndrăzneț în redare barierele stilului baroc. În interiorul medalionului, o minunată miniatură executată tot în culori de ulei, ca un tablou, dar cu o pensulă atât de fină, probabil cu un singur fir din păr de veveriță. Imaginea reprezentând doi copii, aproape adolescenți, îmbrăcați în costume de epocă era redată în cele mai mici detalii. Băiatul o cuprindea tandru, fata îi arăta cu mâna stângă întinsă ceva în față, iar cu cea dreaptă îl reținea să înainteze. Gesturile erau fireşti, pline de o delicatețe copilărească.

Pictura, foarte veche, se păstrase perfect, cele câteva mici fisuri o înnobilau şi îi puneau mai mult în valoare frumusețea. Culorile, dacă vor fi fost vreodată intense, acum aveau patina caldă, naturală.

Fany deschise capacul. În interior erau două scrisori, una într-un plic roz, mai voluminoasă, cealaltă într-un plic albastru, foarte subțire; îl luă pe cel roz şi scoase din el mai multe coli pastelate, nuanța plăcută a florilor de piersic:

„Dragul meu Paul,…
dragostea mea,… iubire fără de sfârşit,…

Erau câteva încercări nehotărâte de a începe scrisoarea, apoi, ca şi când se decise, urmau rândurile de mai jos:

„SUNT MULȚI ORBI DAR CÂȚI DINTRE EI AU ORBIT DE LUMINĂ?”
Lucian Blaga, „Pietre pentru templul meu”

Nu-ți fie teamă; rândurile ce urmează nu izvorăsc nici

din ură, nici din dispreţ şi nici din dorinţa de a te îndupleca; ele pornesc din inima mea care a refuzat să accepte realitatea brutală, care nu a fost în stare să se obişnuiască imediat cu un fapt categoric: trecerea de la existenţă la nonexistenţă. Nu a putut concepe că într-un moment se îndrepta, plină de speranţă, către un ideal, un scop, iar în secvenţa următoare acest scop a încetat să mai fiinţeze, iar ea a rămas în mijlocul drumului, nevenindu-i să creadă că drumul se va întinde de aici încolo pustiu, inutil şi groaznic de străin. Iar a o porni înapoi, la locul de unde a plecat cu atâta speranţă, i se părea neverosimil şi inuman.

De aceea am simţit o teribilă dorinţă de a mai rămâne un timp cu tine, chiar şi virtual, în minte, în suflet. M-am mai gândit eu să-ţi scriu şi altădată (detest scrisorile de amor), dar acum este vorba de o împrejurare excepţională, gravă, ireversibilă cum ar fi, de exemplu, înmormântarea cuiva de la care vrei neapărat să ai o ultimă amintire, în formă de rămas bun. Această amintire e formată tocmai din aceste ultime gânduri îndreptate spre tine; căci ştiu că viitorul va aduce uitarea binefăcătoare, iar eu voi avea posibilitatea de a-mi reaminti peste mult timp ceea ce am simţit odată, visurile şi iluziile rămase ne-împlinite.

Nu vreau ca tu să îmi răspunzi, lasă-mă să mă despart de tine aşa cum simt eu, lasă-mă să rămân cu o ultimă şi simbolică imagine despre tine. Voi pleca deseară acasă şi, până mă voi întoarce, sper ca tu să fi intrat deja în rândul amintirilor care nu mă mai întristează. Te asigur că nu ne vom mai vedea niciodată decât ca doi străini, căci e mult mai bine aşa. Tocmai de aceea îţi scriu şi ţie rodul frământărilor mele de aseară, pentru ca despărţirea noastră să nu aibă înfăţişarea aceea hidoasă şi stupidă. Te aşteptam plină de speranţe în sala de expoziţie, toată lumea te aştepta, era acolo toată protipendada Clujului, era vernisajul expoziţiei

tale. Ai apărut cu statura ta atletică şi impunătoare, iar la braţul tău, surâzând fericită şi încântată de atâta admiraţie, soţia ta, cine altcineva? Am stat deoparte, în sala mare, unde pe simeze, tablourile tale erau comentate şi lăudate, critica îţi aducea osanale, te ridicau în slăvi. Portretul meu avea un loc obscur în galeria tablourilor tale. Te gândeai să ascunzi patima iubirii noastre? Ascunzând-o, le lăsai posibilitatea să o descopere şi grupul din faţa portretului meu ,,portret de noiembrie", era tot mai numeros. Îţi lăudau creaţia, iar tu, plin de mândrie, emanai prin toţi porii îngâmfarea. ,,Cine ţi-a fost model, ce superbă creatură ţi-a înnobilat spiritul?" te întrebau ei. Plin de emfază, le-ai răspuns:

,,A, o studentă oarecare, un model ieftin…"atunci m-ai văzut, privirea ta s-a tulburat….

E straniu că tocmai acum, când m-ai convins că n-am însemnat nimic pentru tine, că aşa cum ai fost cu mine puteai fi cu oricare alta, tocmai acum mă gândesc la tine cu şi mai multă duioşie şi simt nevoia să îţi spun cât îmi eşti de drag!

Şi lucrul cel mai exasperant este că, deşi nu mai am dreptul să ţi-o spun, eu abia acum consider că trebuie să o fac, cu toate că simţământul acesta îl aveam de la început, dar bunul simţ m-a îndemnat să îl păstrez în sinea mea şi să te las pe tine să îl descoperi. Căci a descoperi implică acţiunea de a căuta pentru a descoperi; iar a căuta înseamnă a avea nevoie de ceea ce cauţi.

Or tu nu ai descoperit, deci nu ai căutat şi nu ai avut nevoie de dragostea mea. Deoarece nu simţeai nimic pentru mine, nici nu ai încercat să îţi dai seama dacă ţin la tine sau nu. Situaţiile pe care le-am trăit amândoi au arătat indiferenţa ta faţă de o eventuală despărţire dintre noi: niciodată nu te-a afectat faptul că mai eşti cu mine sau nu. Nu îţi eram necesară.

Altfel, ai fi observat că eu aveam nevoie de tine şi că,

în ciuda tuturor aparențelor, te căutam tot timpul. Aparența rămâne aparență, dar faptul că te căutam şi că, prin urmare, îmi erai necesar, este un fapt palpabil, real, de care trebuia neapărat să ții seama în hotărârile tale.

Nu ai fost în stare nici măcar să observi că sunt un om care spune mult mai puțin în comparație cu ceea ce simte.

După ce te-am cunoscut, pentru prima dată afectivitatea şi sentimentele mele au fost trezite la viață! Devotamentul meu nu are margini atunci când cineva are nevoie de el.

Greşeala mea a fost că mi-am închipuit că tu aveai nevoie de mine; crezând acest lucru, atunci când nu te-ai dus la petrecerea de ziua ta, când toți te aşteptau acasă şi ai rămas cu mine. M-am lăsat târâtă de temperamentul meu până la pragul când nu mai era posibilă decât sau împlinirea speranțelor, sau deziluzia. Dar bineînțeles atunci nu se punea problema aceasta, întrucât eu, dacă te-am iubit, m-am dăruit pe de-a-ntregul.

Am descoperit în seara aceasta că şi Lucian Blaga este de aceeaşi părere cu mine: ,,Când urăşti pe cineva, întreabă-te dacă are vreun înțeles; când iubeşti însă pe cineva, nu întreba dacă are vreun înțeles". Şi eu care credeam că nu-i pe gustul meu acest profund poet şi filozof! Ce confluență! Abia astăzi l-am descoperit pe acest poet al vieții care mi-a dat un sprijin moral discret, într-un moment de nedumerire, restrişte şi neant.

Mă declar adepta lui şi spun, într-un glas cu el, că atunci când iubeşti cu adevărat, te laşi în voia pasiunii, fără să faci calcule meschine, fără să eziți între două sau mai multe persoane, fără să şovăi, fără să te gândeşti unde vei ajunge.

Ai fost neglijent, Paul. E tot ce-ți pot reproşa în limitele scopului acestei scrisori, amintit la început. Ai ținut în mâinile tale ceva ce trebuia să îți dai seama că este mai

presus de sentimentele tale nesigure şi nestatornice. Sufletul meu. De aceea, nu numai că nu trebuia să-l ei în mână, pentru ca la sfârşit să-l arunci cu dispreţ, dar trebuia să te îndepărtezi de îndată ce l-ai zărit.

Ai ţinut în mână dragostea mea.

Orice să fi făcut cu mine, numai să fi fost ceva mai atent. Şi tocmai pentru că nu aveai nevoie de ea, trebuia să nu te joci cu mine şi să nu treci peste fapte cu superficialitate.

N-ar fi trebuit să mă laşi să ajung până aici, tocmai pentru că ştiai că nu aveai ce face cu mine în starea aceasta.

Dar tocmai pentru că ai fost neglijent, nu ai putut observa că am ajuns să te îndrăgesc. N-ai descoperit focul ce s-a aprins lângă tine tocmai pentru că a te săruta era o îndeletnicire care nu presupunea participarea ta şi afectivă, nu numai fizică. Şi erai obişnuit să crezi că şi partenera ta este de aceeaşi părere.

Dar trebuia să observi că purtarea mea faţă de tine nu era deloc convenţională, că era ceva ce se revolta în mine, ceva ce se voia şi se cerea remarcat şi valorificat cum se cuvine.

Şi nu s-ar spune că nu ai remarcat aceasta. De multe ori te-ai plâns de purtarea mea ciudată, dar ai interpretat-o total greşit, considerând-o doar din punct de vedere al convenţiilor morale din care mă zbăteam să scap. Nici nu ţi-a trecut prin cap, lipsit de imaginaţie cum eşti, că ar putea fi manifestarea unor frământări lăuntrice inerente unui om care trăieşte o viaţă afectivă intensă.

Te-ai ţinut fantastic de departe de mine! Asta am văzut-o abia ieri-seară când m-ai privit prima dată cu răceală. N-ai putut depăşi rigidele norme convenţionale, n-ai putut ieşi din închistarea egoismului tău, m-ai tratat cu o indiferenţă rece, nu făceam parte din lumea ta, eram doar ,,un model

ieftin".

O politeţe rece şi inexpresivă era tot ce puteai să-mi oferi. Aşa credeai, biet suflet neînţeles, dar nu ştiai, nici nu bănuiai că mi-ai dat mult mai mult. Nu tu mi-ai asigurat nemurirea într-o pictură efemeră, ci eu ţi-o voi asigura, în viaţă. Într-o viaţă reală în care prin mine vei deveni nemuritor… Aveam în seara aceea, să-ţi transmit ceva măreţ şi atitudinea mea purta acest mesaj, pe care, din păcate, l-ai pierdut…

Elizabeth"

Ştefania citi şi reciti scrisoarea pe care Sisi o scrisese pentru Paul în seara în care avusese loc vernisajul expoziţiei lui, seara în care ea simţise căderea de pe piedestalul unde iubirea pentru el o urcase, jos pe treapta decadentă a obiectelor folosite şi aruncate.

Era profund impresionată de ţinuta morală a fetei care mai avea puterea nu să se lamenteze, dimpotrivă, cu mult calm analiza comportamentul iubitului, într-un moment atât de delicat pentru ea, nu implora şi nu cerşea iubirea, ci o cântărea şi o analiza.

Ceva nu se lega, nu putea să înţeleagă.

Nu înţelegea cum a fost posibil ca o persoană atât de puternică, cerebrală, cu un spirit liber, independent, cultivată şi frumoasă să facă, în cele din urmă, un gest disperat. Împături scrisoarea, o închise în plicul roz şi o aşeză în cutie.

Lia apăru în cadrul uşii cu o tavă, acoperită cu un şervet. Îmbrăcase o rochie de mătase, sub de şorţul cu ciupercuţe. Era pieptănată îngrijit, părul negru vopsit proaspăt se ondula natural, lăsând descoperită fruntea. Avea un ten frumos, cu o piele fină, aproape translucidă. ,,Seamănă cu buna Ana, doar că buna are ochii albaştri, iar ai mamei sunt căprui. Mi-ar fi

plăcut şi mie să moştenesc tenul lor!"

- La ce te gândeşti, Fany? o întrebă simțind privirea intensă.

- Cât eşti de frumoasă, mi-ar fi plăcut să semăn cu tine.

- Şi tu eşti frumoasă, fiecare în felul ei.

- Mergem în grădină, pe bancă? Proprietăreasa ne-a lăsat cheia de la portiță.

Ştefania aşează scrisoarea în cutie, luă cele două pahare cu apă şi o urmă pe Lia în grădină.

Afară, căldura sfârşitului de vară era temperată cu o adiere proaspătă de vânt, care aducea cu ea mireasma dulceagă a florilor de caprifoi.

Portița din fier forjat cu lucrătură alambicată de arabescuri scârțâi prelung din țâțânile ruginite. Dincolo de ea se întindea un parc în miniatură, pe care rigiditatea germană îl organizase, dar care îşi pierduse stilul în decursul istoriei zbuciumate ce marcase casele din interiorul cetății.

Fiecare proprietar a mai adăugat o notă personală, împrospătând grădina, a obținut prin neamuri sau prieteni din Austria şi Germania soiuri noi de pomi fructiferi, de arbuşti ornamentali, de flori perene, care să-l deosebească de vecini prin splendoare.

Cele două bătrâne, Liselotte, o săsoaică octogenară, născută în secolul trecut şi servitoarea ei credincioasă Kati, fată simplă de la țară, rămasă în casă, cum se întâmpla în vremurile de odinioară cu loialitatea ce o integra familiei, nu mai aveau urmaşi pe linie directă; casa, curtea şi grădina sufereau, astfel, de mulți ani lipsa unei mâini hotărâte care să o întinerească.

Stilul ei devenise unul rustic, plantele se întindeau într-o dezordine acaparatoare. Uneori, o țărancă plătită cu ziua stârpea pentru scurt timp buruienile ce înaintau obraznice,

crescând în dezordine peste florile ce se străduiau să-şi păstreze locul peren.

Fântâna arteziană din mijlocul grădinii era de mult timp nefuncțională, bucăți mari din zidăria de ciment se sfărâmau sub acțiunea ploilor, arşiței sau înghețului. Cei şase tuia „arborii vieții", fala de altădată a celor mai frumoase grădini din oraş, erau acum bătrâni, rari şi deşirați, crengile din partea de jos îşi împleteau rămurelele orizontale subțiri, uscate, într-o rețea ce nu mai lăsa să pătrundă soarele. Sub ele, pământul gol se acoperise cu stratul casant al frunzişului uscat.

De pe filigoria cenuşie, fâşiile zdrențuite de ploi şi vânt ale cartonului gudronat atârnau jalnic. Se răsuceau deasupra intrării, ascunse de două tufe mari de buxus, cu frunzişul bogat, verde închis şi lucios ca solzii unor peşti imenşi. Deasupra, un plop îşi legăna ramurile firave, curgătoare. Frunzele lui palide, în nuanțe de ocruri ruginii, vesteau primele grădinii apropierea toamnei.

Se aşezară pe o bancă de lemn, între cele două tufe înflorite ale liliacului de vară. Florile lor albe şi mov, asemănătoare cu cele ale liliacului de primăvară, puternic parfumate, atrăgeau în vară fluturii, numele de arbustul fluturilor fiindu-i pe deplin justificat. Acum, pâlniile bogate ale florilor erau în cea mai mare parte trecute, scame uscate. Cea de a doua înflorire etala la subsiori bucheţele mărunte.

- Aşteptam momentul potrivit ca să îți spun la ce m-am gândit, începu Lia să vorbească şi se vedea din greutatea cu care îşi alegea cuvintele că nu-i vine uşor să o facă şi amânase momentul destăinuirii până la pragul când nu mai putea fi evitat.

În ziua următoare Ştefania pleca la Cluj şi hotărârea era luată, doar vroia să o aducă la cunoştința fetei.

- Aş vrea să-ţi prezint pe cineva. M-am hotărât să mă recăsătoresc.

- Dacă deja aşa ai hotărât, şopti fata oarecum neluată prin surprindere, e viaţa dumitale şi faci cum crezi.

- Săptămâna viitoare mă mut la el, ca să nu mai plătesc încă o lună, aici, chirie.

- Nu e prea repede? se precipită fata. Asta nu-i o decizie pe care să o iei aşa, la întâmplare. Mi-ar fi plăcut să îţi cumperi o locuinţă şi să stai liniştită.

- Să n-am nici un rost? Să mă plimb cu văduvele prin parc, să nu pot ieşi nicăieri, la o nuntă, la o petrecere? răspunse Lia iritată de opoziţia pe care o simţi în vocea fetei.

- Dar de când ţi-a venit aşa cheful de petreceri sau plimbări? Niciodată nu ştiu să te fi dat în vânt după ele când erai cu tata.

- El era un ursuz şi un morocănos, nu-i plăceau decât chefurile lor de vânători, ştii că nu puteam ieşi nicăieri cu el, cât era de gelos.

Ştefania îşi aminti de vremea când era copil şi ieşeau duminica după-amiaza la plimbare, pe centru, stăteau pe o bancă în parc şi se uitau la grupurile nesfârşite de oameni care treceau prin faţa lor, mergeau în voie, cu scopul de a se recrea, de a se întâlni cu cunoştinţe, prieteni, rude, de a schimba impresii, glume, de a se privi şi a-şi etala doamnele toaletele, iar tinerii, de a se cunoaşte; cât de reconfortantă era această promenadă, care se sfârşea întotdeauna la grădina de vară sau pe „insulă", unde în separeuri din grilaje de lemn, pe sub arinii maiestuoşi, la mese cu bănci solide din stejar, beau bere şi mâncau mici. Orchestra cânta tangouri şi valsuri, iar perechile se învârteau pe ringul de dans postat în mijlocul grădinii de vară, dansau fericiţi, uitând de toate grijile zilei de mâine.

Sau de serile în care, toţi trei, stând în patul albastru cu

„Tanti, tantilica mea, nu mai stau la dumneata
Pentru un ciob de farfurie faci atâta gălăgie
Mai bine mă duc acasă, mătur coşul, tai cocoşul
Pun ibricul, fac cafea şi-s stăpână în casa mea!”

XXI

:

.

*****

XXII

plece mai repede!

.

*****

XXIII

XXIV

.

*****

XXV

XXVI

,

.

XXVII

*****

,

XXVIII

XXIX

.

În fiecare zi, nana Mărie constata că are nevoie de ceva: o sticlă de ulei, un kilogram de făină, pâine, una, alta şi o trimitea pe fată să-i cumpere, ştiind că aceasta are bani. În casă mirosea a mâncare gătită. O îmbia şi pe Ştefania să

mănânce.

Abia dacă gusta, să nu o supere, lăsându-i bătrânei şi porţia ei, ca să-i ajungă şi în ziua următoare, să nu mai gătească. Pofticioasă, bătrâna înfuleca totul, nelăsând nimic pe a doua zi. Dacă se întâmpla să rămână ceva, noaptea, pe fată o trezea zgomotul lingurii hârşâind în farfuria de tablă. ,,Se întremează ca Ghenăvica", zâmbi Ştefania, amintindu-şi istoria pe care buna Ana o povestise despre o femeie din capătul de sus al satului. Era atât de slabă, bolnavă, păduchioasă, amărâtă, vai de capul ei, stătea în pat şi îşi aştepta moartea, când doi tineri căsătoriţi, miloşi, se hotărâră să o ia spre întreţinere câte zile ar mai fi avut de trăit şi să o îngroape creştineşte. În schimb, le-ar fi rămas lor casa, o dărăpănătură, dar tot era ceva. Spălată, hrănită şi îngrijită, se înzdrăveni Ghenăvica, prinse putere şi curaj, în scurt timp îi goni pe cei doi şi se mărită cu un bărbat mai tânăr decât ea. Şi-a mai trăit mulţi ani, îngropându-l şi pe acela.

Ştefania alese câteva picturi executate în acuarelă din mapa cu lucrări şi se hotărî să meargă la verişoara ei Marcela, să i le dăruiască şi să îi ceară nişte bani împrumut.

Marcela locuia într-o vilă somptuoasă, primită de tatăl ei, de la Primărie, pe linie de partid. Fusese confiscată de la nişte saşi care renunţaseră la cetăţenie, la bunurile imobiliare şi se repatriaseră în Germania. Înainte, locuiseră la bloc, într-un apartament spaţios, cu patru camere.

Îi deschise băiatul care se ocupa de grădină, un tânăr saşiu, scund şi îndesat, cu mâinile bătătorite şi unghiile conturate de o linie neagră de pământ. O conduse pe terasa îmbrăcată în viţă de vie din spatele casei. Era jumătatea lunii august şi strugurii începuseră să-şi schimbe culoarea, dădeau în pârgă.

- Vrei un strugure? o întrebă după ce ciuguli câteva

boabe, să le testeze gustul dulce. Hai şi ia-ţi singură, până vine domnişoara.

- Da, mulţumesc. Are şi gazda mea, dar... îşi întrerupse gândul amintindu-şi cum o surprinsese de mai multe ori pe nana Mărie, numărând strugurii de pe viţa de vie, după ce o vedea pe ea venind de la closetul din spatele şurii. Nu era cazul să povestească şi alungă imaginea neplăcută.

În ziua următoare, Ştefania mătură curtea şi trotuarul din faţa casei. Era sâmbătă şi-şi amintea cum pe vremea când trăia buna Ana acest lucru devenise o regulă. Scoase oala, cratiţa şi găleata de apă lângă fântână, aduse cenuşă

de sub sobă într-un făraş şi le freacă intens, până îndepărtă toată funinginea şi murdăria de pe ele. Le clăti cu apă rece şi le agăţă cu gura în jos să se usuce. Se spălă îndelung pe mâini, să îndepărteze negreala care îi intrase în piele.

Într-un târziu, intră în casă. Se împiedică de geamantan şi se lovi de încuietoarea deschisă. Era absolut sigură că nu o lăsase aşa cu o seară înainte, când îşi pusese banii în buzunarul lui interior. Se simţi stânjenită găsindu-şi lucrurile răvăşite şi constată că îi lipseşte o parte din bani. Bătrâna se făcea că doarme în patul ei. Nu o întrebă nimic, dar seara, numără banii rămaşi şi îi împărţi pe din două, întinzându-i jumătate bătrânei.

- Mă gândesc să-mi iau blocul de desen, să merg şi să fac nişte schiţe de peisaj. Voi fi plecată toată ziua, nu ştiu pe la ce oră mă întorc. O să-mi cumpăr ceva de mâncare, poate un corn. Vreau să vă dau jumătate din banii pe care îi am, în plus faţă de chirie. Bătrâna acceptă aprobând din cap şi strecură banii sub ziare, pe colţul mesei.

Câteva zile mai târziu, când se întorcea după-amiaza de la bibliotecă, o zări aşteptând-o în poartă. Îi zâmbi bucuroasă, dar apropiindu-se, observă încruntarea de pe chipul ei.

- Săru`mâna! S-a întâmplat ceva rău?

- Mi-ai luat banii! izbucni mânioasă.

- Care bani? Ce am luat? se sperie Ştefania.

- Banii ce mi i-ai dat, nu mai îs pe masă.

- Eu n-am luat nimic... glasul fetei se înmuie aproape izbucnind în plâns.

Femeia intră supărată în casă, se apropie de masă şi trase nervoasă ziarele jos.

- Vezi că nu-s? strigă ea furibundă.

Ştefania privi spre masă speriată şi zări banii pe celălalt colţ.

- Uitaţi-i! I-aţi pus mai încolo!

- Am crezut că i-ai luat tu, bombăni.

Ştefania ieşi afară, se aşeză pe trepte şi plânse îndelung. După o vreme se linişti, se ridică şi intră în casă. Oricum, nu avea unde să meargă.

- Ţi-am făcut un ceai! îi zise şi se aşeză lângă fereastră, să-şi citească rugăciunile.

- Mulţumesc, bâigui Ştefania, duse paharul la gură, bău din ceaiul sălciu şi i se păru amar şi sărat. Era amestecat cu lacrimile ei.

XXX

XXXI

.

*****

- Buună ziiiua!

Ştefania tresări când auzi maşina crem oprindu-se lângă ea.

- Nu te-am mai văzut de mult timp, zise Rudolf şi parcă maşina alături pe marginea drumului. Coborî foarte vesel, îi luă mâna şi o sărută, reținând-o timp îndelungat în mâinile lui.

- N-am mai fost pe la atelier. Mi-am terminat picturile, le-am şi împachetat, acum problema la care mă gândesc este transportul lor la Cluj. Particip la o expoziție şi colegul cu care mergeam a renunțat. Soțul meu nu se poate dispensa de maşină două zile, iar eu trebuie să rămân până în ziua următoare. Cunoşti pe cineva care ar putea face un transport

contra cost? Nu e nevoie să stea până a doua zi, mă pot întoarce cu trenul. Tablourile vor fi expuse două săptămâni, voi găsi o modalitate să le aduc înapoi.

Rudolf se gândi puțin, apoi spuse:

- Da, am un coleg care se ocupă cu chestii de astea, închiriază mașina, poate face și transport. În ce zi vrei?

- Vineri, pe la amiază. La ora nouăsprezece este vernisajul, cam două ore îmi ia să expun tablourile, cred că la ora paisprezece am putea pleca de aici. Vrei să vorbești cu el să-ți spună dacă e liber vineri și cât mă costă? Îmi lași un bilet în cutia poștală mâine, ca să știu că pot conta.

- Sigur, nu uit.

- Dacă spune că este de acord, să mă aștepte la atelier, vineri, la ora paisprezece. Dar dacă promite să fie om serios și să vină, îi plătesc cât cere, doar să nu am probleme.

- Garantez. Altfel, ce mai faci? o întrebă Rudolf, studiind-o cu privirea lui scrutătoare.

- Acum merg la librărie. Mi-a spus o colegă că au primit cărți noi. Caut niște albume de artă, foarte rar se mai tipăresc.

- Nu vrei să te duc cu mașina până în centru? Întorc imediat, mi-am amintit că mai am ceva de cumpărat.

- Nu, mulțumesc. Merg pe jos.

- Ți-e teamă că vom fi văzuți împreună?

- Și asta.

- N-ar trebui să-ți faci atâtea probleme, nu s-a întâmplat nimic între noi.

- Nici nu o să se întâmple… Oamenii se iau, însă, după aparențe. De altfel, trebuie să trec și pe la mama, Claudia stă la ea în vacanță și vreau să-i duc niște lucrușoare de care are nevoie.

- Altfel, ce mai faci? Am văzut la tine pe balcon mai multe suluri de lână colorată, întinse la uscat.

- Da, am vopsit-o ieri în degradeuri. Vreau să tricotez câteva fuste. Am răsfoit o revistă nemțească de modă la o croitoreasă, se vor purta la iarnă... S-a întors soțul meu de la specializare…

- Ştiu, am văzut maşina în faţa blocului.

Rudolf o cercetă cu privirea:

- Te-ai bronzat frumos! Ai fost la mare?

- Nu, soțul meu este foarte ocupat şi nu mergem în concediu. Am ieşit cu o prietenă şi cu Claudia în fiecare dimineață. Îmi place să fac baie în râu, să înnot, să stau la plajă. Am copilărit pe malul râului care curgea foarte aproape de casa noastră, iar între două brațe ale lui era o insulă cu iarbă şi tufe de mur. Citeam şi stăteam la plajă pe pătură, de fapt nu mai eram chiar copil, eram la liceu, dar mie îmi place să spun aşa, era tot o copilărie şi eram fericită... Scuză-mă, dar am stat şi aşa prea mult de vorbă cu tine. Aştept biletul tău referitor la transportul tablourilor. Îți mulțumesc!

Se îndepărtă grăbită, lăsând în urma ei o adiere de parfum fin.

XXXII

.

.

.

XXXIII

Se aplecă deasupra patului şi privi cu atenţie chipul liniştit al Claudiei. Se prefăcea că doarme, în aşteptarea sărutului de ,,noapte bună". De îndată ce Ştefania i-ar fi atins cu buzele fruntea, ar fi sărit să o cuprindă cu braţele ca o caracatiţă, să o ia prizonieră şi să nu o elibereze până nu i-ar fi smuls promisiunea unei poveşti.

- Sunt obosită şi mă dor ochii, draga mea, astăzi nu îţi citesc nici un basm!

- Dar stai lângă mine, cinci minute, cinci minuţele mici! insistă fetiţa, hotărâtă să nu cedeze chiar aşa repede. Nici nu vreau basm!

- Nu te cred, vrei tu ceva! îi mângâie părul şi îi cuprinse obrajii în palmele calde. Spune repede ce vrei, până nu trec

toate minuțelele!

- Vreau să țin în mână, până adorm, mărgeaua fermecată a bunei Ana, mărgeaua albastră.

- Bine, se învoi Ştefania, numai de data asta. Nici mie, cât am fost copil, nu mi-a dat-o vreodată.

-Promit că nu o pierd... Ştii ce văd eu înăuntrul ei?... O pisicuță cu fundă albastră...

- Altceva mai vrei? o întrebă Ştefania. Văd după cum îți sclipesc ochişorii că mai ai o dorință!

- Vreau o poveste adevărată, de când erai tu copil, o poveste cu buna Ana!

Ştefania se aşează pe marginea patului învelit în aşternutul roz, imprimat cu scene din povestea ,,Albă ca zăpada", iar fetița se retrase cât mai mult, să îi facă loc, apoi îşi puse capul în poala ei:

- Mai joacă-te cu degetele în părul meu, o rugă.

Ştefania îi cuprinse şuvițele de păr între degete şi le prefira uşor, în timp ce gândurile i se întorceau undeva departe, în trecut.

- Buna Ana era o femeie micuță, sprintenă şi foarte harnică. Avea ochii albaştri, ca două flori de nu-mă-uita, pielea subțire şi transparentă, i se vedeau pe tâmple vinişoarele de sânge ce pulsau, iar în obraji avea doi bujori pe care îi ciupea din când în când, pe ascuns, ca să fie rumenă şi frumoasă, uite, aşa cum te ciupesc eu acum pe tine! Ştefania o ciupi pe Claudia, iar fetița îi întoarse ciupiturile nu numai în obraji, ci pe toată fața şi povestea degeneră într-o vânzoleală şi-o îmbrânceală cu hohote de râs nestăvilite.

- Gata!... Mai spui?? întrebă fetița râzând.

- Spun. Avea o coadă frumos împletită, cu un şnur, pe care o răsucea în jurul capului şi o prindea în agrafe. Nu-şi lăsa părul descoperit, purta acasă întotdeauna o basma crem, cu picățele maro, pe care o lega uşor sub bărbie, iar când

ieşea pe portiță, îşi lua basmaua de mătase cu ciucuri.

- Basmaua roşie? încerca să o deruteze.

- Maro. Era bunică, nu Scufița Roşie. Tu porți băsmăluță roşie, Claudia,... Buna Ana, vara, purta pălărie de pai, să-i rămână tenul alb şi curat, să nu o ardă soarele. Se spăla pe față şi iarna, şi vara, fără săpun, numai cu apă rece din fântână...

- Asta cu spălatul cu apă rece nu-mi place... Îmi spui povestea despre cuc?

- O ştii, doar ți-am spus-o de atâtea ori!

- Sunt ,,bosită", zâmbi Claudia, imitându-se pe ea când era mai mică şi stâlcea cuvântul ,,obosită", şi nu-mi amintesc.

- Te cred că eşti obosită, doar toată ziua te-ai jucat! Acur închide ochişorii şi încearcă să adormi până termin eu povestea

*****

XXXIV

-

XXXV

ordine.

XXXVI

ai?

şi viața lui.

Sibiu 18 septembrie 2008

Romanul Marinelei Porumb porneşte de la misterul unei sinucideri din dragoste, în jurul căruia se ţes apoi pânze, învăluind şi dezvăluind perpetuu. Ştefania e o tânără pictoriţă, sensibilă şi uşor dezabuzată, traumatizată în copilărie şi adolescenţă de figura tatălui şi aflată tot timpul într-o situaţie de inadecvare emoţională în faţa unei relaţii intime. Totul se învârteşte în jurul unei atracţii magnetice inexplicabile între ea şi misterul femeii care-şi luase viaţa cu ani în urmă. De la bărbaţi care o curtează la situaţii în care nu are unde locui, de la expoziţii de artă la avorturi clandestine – acţiunea fiind plasată în perioada comunistă –, de la secretele bine păzite ale mamei la trăirile pe care nu are cui le împărtăşi, totul se construieşte printr-o alternare de temporizări şi precipitări, până la finalul cu turnura sa neaşteptată.

Alături de alte romane – care, la fel ca acesta, nu au ca scop principal o analiză riguroasă a epocii comuniste –, cartea de faţă conturează acea atmosferă gri ce se reflecta în sufletele oamenilor, atmosferă în care un artist nu putea decât să încerce să aducă puţină culoare.

Problematica acestui roman nu constă doar în ce se află „dincolo de iubire". Acelaşi gol se creează şi atunci când, inversând, te întrebi ce se află „dincoace de iubire" sau, mai bine zis, cum se ajunge la iubire. Asta pare a se întreba, mai degrabă, personajul central. Chiar dacă pânzele ţesute se aranjează pe parcurs, chiar dacă finalul nu lasă conflicte şi enigme nerezolvate, un mister persistă totuşi: ce simte această femeie cu adevărat?

Mihai Curtean